(1)

DÜNYA HALK VE DEMOKRASİ ŞİİRLERİ

HAZIRLAYAN A. KADİR

EVRENSEL BASIM YAYIN

A. KADİR • DÜNYA HALK VE DEMOKRASİ ŞİİRLERİ-1

Hazırlayan: A. Kadir

Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri-1

Çevirenler

A. Kadir

Şerif Hulûsi

Süleyman Salom

Asım Bezirci

Afşar Timuçin

Doğa Basın Yayın
Dağıtım Ticaret Limited Şirketi
Galipdede Caddesi
Şahkulu Sokak
Şahin İş Merkezi
No: 10 Kat: 2
Tünel / İstanbul
Tel: 0212 293 63 45-47
Faks: 0212 293 63 31

Evrensel Basım Yayın-139

Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri-1
Hazırlayan: **A. Kadir**

Kapak Resmi
A. Tasos

Kitap Tasarımı
Savaş Çekiç

Birinci Basım
Şubat 1973

İkinci Basım
Şubat 2000

ISBN 975-6865-30-X

Baskı
Kayhan Matbaası

DÜNYA HALK VE DEMOKRASİ ŞİİRLERİ-1

İÇİNDEKİLER

Yayınevinin Notu 15
Önsöz 16

Fransız Şiiri 18
RUTEBEUF 20
Dünyanın Durumu 21
CLÉMENT MAROT 23
Saray Kadınları Hoşça Kalın 24
JEAN DE L'ESPINE DU PONT-ALLETZ 26
Sarayın Durumu 27
BONAVENTURE DES PERİERS 30
Bir Dosta 31
Şairin İstediği 32
CHRİSTOPHE PLANTIN 33
Dünyanın Mutluluğu 34
FRANÇOIS DE MAYNARD 35
Saray ve Orman 36
CORNEILLE 37
Markize Dörtlükler 38
BÉRANGER 40
Yvetot Kralı 41
İhtiyar Serseri 44
MARCELINE DESBORDES-VALMORE 46
Sokakta 47
VICTOR HUGO 49
Rastlantı 50
Sanat ve Halk 52
Yoksulluk 54
HÉGÉSIPPE MOREAU 57
Gençlerin Cenaze Marşı 58

EUGÈNE POTTIER 63
Eşitliğin Aldığı Yol 64
Altın Çağ 66
Blanki'ye Ağıt 68
İşçi Kongresi 70
Ekonomi Bilimi 73
PIERRE DUPONT 77
İşçilerin Türküsü 78
JEAN-BAPTISTE CLÉMENT 82
Kiraz Zamanı 83
EMİLE VERHAEREN 85
Banker 86
Fabrikalar 90
Zindanlar 95
GUILLAUME APOLLINAIRE 99
Tepeler 100
Köşe 105
JULES SUPERVIELLE 106
Küçük Orman 107
PAUL ELUARD 108
Yaşamak 109
Asıl Adalet 111
Matbaacı Kardeşlere 112
Cesaret 113
Şiirin Amacı 115
Yaşamak Hakkı ve Ödevi 117
Son Gece 119
Yaşıyorum 122
İspanya 124
Umut Bacıları 125
Biziz 126
Tan Ağardı Devler Yok Oldu 128
TRISTAN TZARA 130
Akşam 131
Küçük Savaşın Şiirleri, 1 133

Küçük Savaşın Şiirleri, 2 134
Küçük Savaşın Şiirleri, 3 135
ARAGON 136
Gabriel Péri Efsanesi 137
Fransız Marşı 141
ROBERT DESNOS 144
Saint-Martin Sokağı Şarkısı 145
Pont-Au-Change Bekçisi 146
JACQUES PRÉVERT 152
Tembel Öğrenci 153
Evcek 154
İki Salyangozun Türküsü 155
GUILLEVIC 157
Kenar Mahalle 158
Ayakta 159
Yaşamak Artıyor 160
Ağaç 161

İspanyol Şiiri 162
ANTONIO MACHADO 164
Adsızlar 165
Şarkılar 167
Savaş Şiirleri, 1 169
Savaş Şiirleri, 2 170
Savaş Şiirleri, 3 171
Granada'da Cinayet İşlendi, 1 172
Granada'da Cinayet İşlendi, 2 173
JUAN RAMON JIMENEZ 175
Gece 176
Işık 177
Merhaba Köyüm 178
LEON FELIPE 179
Bilirim Tarihi 180
Senin Gibi 181
Kardeş 183

JOSE MORENO VILLA 184
Sıyırdı Geçti 185
Bugünün İnsanı 186
FEDERICO GARCIA LORCA 188
Harlem Kralına Övgü 189
Hudson Nehrinde Noel Yortusu 196
Terazi 198
Hoşça Kalın 199
Sessizlik 200
Ve Sonra 201
Oy! 202
Şaşkınlık 203
Anış 204
Dövülen Çingenenin Şarkısı 205
Karanlık Güvercinler 206
Küçük Ölenin Şarkısı 207
Suyla Yaralanan Çocuğun Şarkısı 208
EMILIO PRADOS 210
Giderim Gecede 211
Kötümserin Şiiri 212
Özgür Sesler Var 214
RAFAEL ALBERTI 217
Kuzum 218
Antonio Machado'nun Anısına 219
Yıl 1936 220
Bugünün Endülüs Şairlerine 221
İlkyaz Türküsü 223
Dörtnala 224
Fransa'ya Sığınmış Bir İspanyol Göçmeninin İki Dilli Hayatı 226
Yabancı Devlet Üssü Kadiks Limanına 238
Kaybolmuş Bir Harita İçin Ağıt 239
Paul Eluard'ın Dönüşü 240
LUIS CERNUDA 242
Manzara 243
Göçebe 244

Yalnızlık Şiiri 245
Yurdunu Anan İspanyol 247
ANGELE FIGUERA AYMERICH 249
Dünya 250
Dahası Var 252
Hapishane 254
İstemem 256
Dokunuyorum Toprağa 258
Arkadaş 259
MANUEL ALTOLAGUIRRE 260
Bir Küçük Şarkıcık 261
İlk Sesim 262
Zindanda 264
MIGUEL HERNANDEZ 265
Bu Sesi Toplayın 266
Savaş 270
Susamışın Türküsü 271
Ayrılık Türküleri 272
Soğanın Ninnileri 274
Şarkı 278
Son Türkü 279
GABRIEL CELAYA 280
Düşünce 281
Mutlu Anlar 283
Hepimiz Birden 287
Urbia Kırlarında 290
İspanya 1962 293
Geçer Gider 294
Elveda 297
BLAS DE OTERO 298
Çetin Vatan 299
Barış İspanya Adına 300
Kalabalıklar Adına 301
El Ele 302
Başlıksız Şiir 303
İlk Türkü 304

Şiir 306
Kararsız Yağmur 307
Sonbahar 308
MARCOS ANA 309
Yaşantım 310
Dışarısı Nasıl 311
JOSE HIERRO 313
Sen Bunlardan Anlar mısın? 314
İş İşten Geçti 316
Umurumda Değil 320
Bir Hapishane Röportajı 321
Bir Mahpus Dosta Ninni 326
ANGEL GONZALES 329
Gözyaşı Bir Vakitler Söylenmiştir 330
Hepiniz Mutlu Görünürsünüz 331
Yenilgiye Uğramış Adam 332
MANUEL ALCANTARA 334
Dört Numaralı Şarkı 335
Masanın Üstünde 336
JOSE ANGEL VALENTE 338
Şarkının Yeri Üzerine 339
Sabah 340
JESUS LOPEZ PACHECO 342
Sırtımdaki Ağrı 343
Öfkeden ve Umuttan 344
Tomurcuk 345
Korkunun ve Kinin Şiiri 346
ELADIO CABANERO 347
Yapı İskelesi 348

Portekiz Şiiri 350
JOSÉ GOMES FERREIRA 352
General Şehre Girdi 353
Git Başımdan Şiir 355
MANUEL DA FONSECA 357
Fıkaranın Güneşi 358
Belediye Memurları Korosu 359
Trajedi 361
JOAQUIM NAMORADO 363
İspanya'nın Gövdesi Üzerine 364
Prometeus 366
LUIS VEIGA LEITAO 367
Taştan Gece 368
Sabah 369
Mektup 370
MARIO DIONISIO 372
Özgür Saatler Yok Artık 373
Farları Sönük Kamyonlar 375
Biraz da Sevdiğimiz Şeylerden Söz Etmek 376
PAPINIANO CARLOS 377
Duvarların Üstünde 378
Hücrede Öldü Arkadaşımız 379
Şarkı 381
Ekicinin Ölümü Üzerine Söylüyorum 382
CARLOS DE OLIVIERA 383
Yolcu 384
Acının Şarkısı 385
Kinin Şarkısı 386
EGITO GONÇALVES 387
Daha Sonra Yazacığım 388
Sorgu Sırasında Ölüm 389
Abluka Haberleri 390
DİZİN 392

YAYINEVİNİN NOTU

A. Kadir, "Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri" düşüncesinin nasıl doğduğunu, nasıl geliştiğini ve nasıl bir yere vardığını ilk cildin 17 Ocak 1973 tarihini taşıyan "önsöz"ünde anlatır. "Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri"nin birinci cildinin ilk basımı 1973'te yapıldı. Bunu 1975'te yayımlanan ikinci cilt ve 1980'de yayımlanan üçüncü cilt izledi. Demek ki ilk kitap çıkalı 27 yıl olmuş.

İlk üç cilt bir iki ülke dışında Avrupa'yı kapsıyor. A. Kadir "önsöz"de de belirttiği gibi Avrupa şiirinden sonra Amerika, Asya ve Afrika şiirini vermeyi düşünüyor ve arkadaşlarıyla birlikte çalışmalarını sürdürüyordu. 12 Eylül 1980 askeri darbesiyle çalışmaları kesintiye uğradı. Daha sonra sağlığı bozulmaya başladı ama çalışmalarını sürdürdü. Yine arkadaşlarıyla birlikte Yunan şiiri üzerinde ilk çalışmalara girişti. Hastalığının zaman zaman engel çıkarmasına rağmen aramızdan ayrıldığı 1 Mart 1985 tarihine kadar çalışmalarını sürdürdü. Yunan şiiriyle ilgili geride bıraktığı çalışmalarının çoğu henüz son biçimini almamıştı.

Yayınevimiz, "Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri"ni yeniden gün ışığına çıkarmayı, temelinde A. Kadir'in yaratıcı düşüncesi ve emeği yatan bu ortak ürünü yine A. Kadir'in tasarladığı doğrultuda tamamlamayı bir görev bilmiştir. Belirtmeliyiz ki, A. Kadir'in eşi Cansel Meriçboyu ve A. Kadir'in "Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri"ndeki çalışma arkadaşlarından Eray Canberk'in öneri ve katkıları, tasarının olgunlaşmasında belirleyici olmuştur.

A. Kadir yönetiminde hazırlanan ilk üç cildin ardından, çalışmayı yeni ciltlerle sürdüreceğiz. Yönetimini Eray Canberk'in üstlendiği bu yeni ciltlerin hazırlanmasında önceki çalışmaya omuz vermiş diğer arkadaşlarının da katkılarını esirgemeyeceklerini umuyoruz. Ne yazık ki Asım Bezirci ve Süleyman Salom böyle bir katkıda bulunamayacaklar, çünkü ikisi de aramızdan ayrıldı.

1 Mart 2000'de, ölümünün 15. yılında A. Kadir'i anmanın en anlamlı biçimi, kendisinin çok önem verdiği bir imecenin ürünü olan "Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri"nin ilk üç kitabını yeniden yayımlamak, A. Kadir'in tasarladığı gibi ve onun çalışma, yardımlaşma anlayışı içinde tamamlamak olacaktır diye düşünüyoruz.

Evrensel Basım Yayın

ÖNSÖZ

Üç dört yıl kadar oluyor, bir gün Şerif Hulûsi ile Eugène Pottier'nin şiirlerini çevirmeye karar vermiştik. Şairin bütün şiirlerini getirttik ve işe başladık. Altı yedi şiir çevirdikten sonra, bu işi yalnız bu şaire ayırmanın doyurucu olmayacağını anladık ve Puşkin, Petöfi, Verhaeren, Heine, Alberti, Eluard, Guillen, Aragon, Asturias gibi daha on beş yirmi şairden beşer onar şiir ekleyelim, şöyle ele avuca gelir bir antoloji yapalım dedik, adını bile koyduyduk, adı Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri Antolojisi olacaktı. Bu sefer bu işe koyulduk. Birkaç aylık bir çalışmayla epeyce şiir çevirmiştik ki, zaten sağlığı bozuk olan arkadaşım, birden hastalanıp yatağa düştü ve az sonra da öldü. Bir süre bu işe elimi süremedim.

Sonraları bu çevirilerden birkaç tanesi kimi dergilerde yayımlanınca, ilgi gördü. Bunun üzerine benim de iştahım kabardı. Bu işe başladığımıza iyi ettiğimizi daha iyi anladım ve işi yüzüstü bırakmamamız gerektiğine, hattâ aynı çizgide daha geniş çapta bir çeviri işine başlarsak daha yararlı olacağımıza inandım. Bu iş on on beş şairle kapanacağı yerde, bütün dünyada yüreği halkı ve yurdu için çarpmış, halkının ve yurdunun özgürlüğü için öncülük etmiş, bu yolda kendini harcamış ne kadar şair varsa, onları bulunabildiği kadarıyla ülke ülke, ulus ulus, bir araya getirmeye çalışabilirdik ve böylece daha da olumlu bir iş yapmış olurduk. Bu çetin, uzun yolda birlikte yürüyeceğimiz yardımcı dostlar aramaya

başladım hemen. Dostum Süleyman Salom, ta İspanya'dan seçip gönderdiği önde gelen İspanyol şairlerinden çevirilerle benim ilk yardımcım oldu ve bana büyük cesaret verdi. Sonra kardeş Afşar Timuçin, bir sözümle bize katıldı. Asım Bezirci dostum, işleri başından aşkın olduğu halde zaten gücünün yettiğince elini uzatacağına söz vermişti, her zamanki gibi sözünde durdu. Birçok kitaplar, antolojiler tarandı, şiirler ayrıldı, çevrildi, şiirleştirildi. Her şairin biyografisi, kimisi gereği kadarıyla, kimisi bulunduğu kadarıyla, yazıldı. Sonunda, elinizdeki bu birinci kitap çıktı ortaya.

Şimdi ikinci kitabı hazırlamaya başlıyoruz. Bu ikinci kitapta, eski dostum Alaattin Bilgi de bize katılıyor. İngiliz, Alman, Macar, Çek, İtalyan ve Yunan şiirini vermeyi düşünüyoruz bu ikinci kitapta. Sonra Polonya, Belçika, İskandinavya, Balkanlar ve Rus şiirine gelecek sıra. Bütün Avrupa şiiri belki üç, belki dört kitapta tamamlanacak. Bu birinci kitaptan sonraki kitapların daha kalın, 300-350'şer sayfa olması gerekecek gibi. Avrupa şiirinden sonra Kuzey Amerika, Kanada, Güney Amerika, Meksika ve Küba şiirini belki bir, belki iki kitapta vereceğiz. Sonra sıra Asya ve Afrika şiirine geliyor ki, onlar da ne kadar tutar, şimdiden kestirmek zor. Yalnız ne kadar tutacağını kestirmek zor olsa haydi neyse, bu işi sonuna kadar götürmek asıl zor olan. Ama kararlıyız, bu işi sonuna kadar götürmeye. Ne kadar zor olsa da, altından kalkılamayacak bir iş değil. Dört beş yıl sonra bir de bakacağız, dünyanın dört bir yanından gürül gürül akan koca koca ırmaklar gelmişler Türkçemizin denizinde birleşivermişler.

17 Ocak 1973 A. Kadir

FRANSIZ

ŞİİRİ

Rutebeuf

Clément Marot

Jean de L'Espine du Pont Alletz

Bonaventure des Periers

Christophe Plantin

François de Maynard

Corneille

Béranger

Marceline Desbordes-Valmore

Victor Hugo

Hégésippe Moreau

Eugène Pottier

Pierre Dupont

Jean-Baptiste Clément

Emile Verhaeren

Guillaume Apollinaire

Jules Supervielle

Paul Eluard

Tristan Tzara

Aragon

Robert Desnos

Jacques Préverts

Guillevic

RUTEBEUF

1230'a doğru Paris'te doğdu.
Hep Paris'te yaşadı.
Kibar çevrelerdeki aşkı dile getirmekten çok,
soylu ve rahip sınıfına yöneltilmiş
yergi şiirleri yazdı.
Şatodan şatoya dolaşan bu saz şairi,
Paris'te yaşadığı sürece hep yoksulluk çekti.
Lirik şiirler, dramlar, diyaloglar ve
özellikle kendi berduş hayatını belirten
taşlamalar besteledi.
Kendini anlatan şairlerin
en önde gelenlerinden ve on üçüncü yüzyıl
Fransa'sının en büyük şairlerinden sayılır.
1285'e doğru yoksulluk içinde öldü.

DÜNYANIN DURUMU

Ne dediniz, anlamadım, bunlar mı kutlu kişiler?
Ama bu hazretler iki türlü din güder.

Beyaz ve kara keşişlerdir bunların bir bölüğü,
hepsinin bir sürü yerde bir sürü malı mülkü,
bir sürü çifti çubuğu, parası pulu.
Bunlar yalnız cimriliğe, pintiliğe kulluk eder.

Bilmezler harcamak, vermek denen şeyi,
hep bana, derler, hep bana,
osaat yutarlar ellerine geçeni.
Kalkma onlardan bir şey istemeye,
zırnık koklatmazlar.

Bir de şu kutsal kiliseye bakalım istersen:
Öyle çok papaz tanırım ki ben,
beyzadenin malı mülküyle geçinirler.
Boş verirler İncil'e mincile.

İncil ne der:
"Yaşayabilecek kadar al,
dağıt," der, "geri kalanını yoksullara."

Gözleri önünde açlıktan kırılırken insanlar,
gözleri önünde sızlarken sızım sızım insan yüreği,
onlar ne insana aldırış ederler, ne açlığa,
hele bir yükümüzü tutalım, derler,
bakarlar kasalarını doldurmaya.

Siz bakmayın onların pazar töreninde dua ettiklerine,
hele tanrıyı hoşnut etmek istediklerine inanmayın sakın,
derdi günü paradır onların,
dinleri imanları para.

Çev. A. Kadir - Şerif Hulûsi

Clément Marot

1945 yılında Cahors'da doğdu.
Şair Jean Marot'un oğludur.
İlkin Marguerite d'Angouléme'in,
sonra da Birinci François'nın
oda hizmetçiliğini yaptı.
Kişisel yapısı onu karmaşık
serüvenlere sürükledi. Mezhep sapkınlığı
iddiasıyla Châtelet'ye kapatıldı.
Birinci François tarafından serbest bırakıldı.
Yeniden kovuşturmaya uğrayınca
Nerac'a, Marguerite de Navarre'nın
yanına sığındı. Bir sürü yer dolaştı,
1544'te Turin'de öldü. Şiirlerinde
hoş bir söyleşi havası vardır.

SARAY KADINLARI HOŞÇA KALIN

Hoşça kal saray, hoşça kalın kadınlar,
kadınlar, kızlar, hoşça kalın,
bir süre yokum, hoşça kalın,
hoşça geçen günler, hoşça kalın;
balolar, danslar, hoşça kalın,
ölçüler, düzenler, hoşça kalın,
davullar, zurnalar, kemanlar,
savaşa gidiyoruz, hoşça kalın.
Tasalı yüreklerin ulakları
güzel bakışlar, hoşça kalın;
derin düşünceler, hoşça kalın,
sevinçli düşünceler, hoşça kalın,
sıkıntılı düşünceler, hoşça kalın;
hoşça kalın, uyumlu sesleri şiirlerin,
türkülerin uyumlu sesleri, hoşça kalın;
hoşça kal, yürekler acısı kentim,
pişmanlıklar, acılar, hoşça kalın,
hoşça kal yazı, hoşça kal sayfa,
hoşça kal saray, takım taklavatı,
ey güzel dostluk, hoşça kal sen de,
krallara yaraşır dostluk, sen de,
krallara yaraşır bir yürekte
inançla saklanan dostluk.

Hoşça kal, son sevgili, hoşça kal,
erdemli sevgili ve güzellikte tek;
geri verin bana ne olur, geri verin,
size sunduğum şu yüreği geri verin,
geri verin de yarayayım efendimin işine
zorla gittiğim bu savaşta.
Ne zaman anarsam orada sizi
ulaşırım başarıdan başarıya,
övgüye değer ne yaparsam orda
sizlersiniz mirasçısı.
Sakın çıkarmayın beni gönlünüzden,
kısmet olur da dönersem bir gün
gene burda sunarım yüreğimi size.

Hoşça kalın, der, bitiririm sözümü.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

JEAN DE L'ESPINE DU PONT-ALLETZ

On beşinci yüzyılın sonunda ve on altıncı yüzyılın başında yaşadığı sanılıyor. Şaklaban komedi aktörlerinin en ünlülerinden biri. Birinci François'nın sarayına kabul edildi. Hem kralın, hem de halkın çok hoşlandığı bir eğlendirici idi. Şiirler ve monologlar okur ve yazardı. Günümüze kalan bir tek eseri Contredits de Songecreux'dür. Bu eser uzun süre şair Pierre Gringor'un sanılmıştır. Büyük bir gerçekçi ve devrimcidir. Anlatış biçimi düşüncelerindeki cesarete hep denk düşer. Gerçekçi ve devrimci olduğu kadar, şiire yenilikler getirmiş bir şairdir.

SARAYIN DURUMU

Sizin kralınızım, diyen, na işte bu.
İşte bu, bize yıkımı getiren.
Savaş açan bu, evimize barkımıza.
İstediğini öldüren na işte bu.
Bu adam işte hepimizi kırıp geçiren.
Hepimize vergiler bindiren na işte bu.
Cehennneme götürsün şeytan seni,
soluk alırız belki sen geberirsen.

Kim ister savaşı, kim besler, hep paralılar.
Ali kıran baş kesen kim, hep paralılar.
Şan, şeref, namus kimde, hep paralılarda.
Hep paralılardır borusunu öttüren,
hep onlardır paşa, bey, ağa.
Parası olanın elinde bir sürü kadın,
yalnız parası olan yaşar gönüllerde.
Çiçektir bahçelerde parası olan.
Parası olan der benim en akıllı, en güçlü.
Neylersiniz, kötülere para gerekli.

Parası olandır erdemli kişi.
Parası olana herkes kul köle.
Parası olanın yayılır ünü,
yayılır hem de hiç zorlanmadan.
Alır her istediğini parası olan.
Parası olan adam herkesten üstün.
İşte bu da onun kaderi.
Neylersiniz, kötülere para gerekli.

Her şey ayağına gelir parası olanın.
Tutar avucunda dünyayı parası olan.
Hiç uğramaz yanına üzüntü falan.
Her şeye eli yatar parası olanın,
istediğini yapmak bir onun hakkı,
papaz olur, hekim olur, başkan olur,
cümle âlem el üstünde yüceltir onu.
İşte bu da onun kaderi.
Neylersiniz, kötülere para gerekli.

Her şeyi yapan paradır para.
Her kötülüğe yeten paradır para.
En doğru yargıç her yerde o,
dedikodu, anlaşmazlık getiren o,
şehirler, şatolar kaybettiren o.
Her şeyi kazandıran paradır para
yığınların satılmış tembellerine.

Parayla asıldı bir sürü insan.
Şatolar satıldı parayla.
Bütün kötülüklerin paradır kökü.
Alındı haklarımız parayla elimizden.
Para yüzünden insan onurunu yitirdi,
sattı arkadaşını para yüzünden.
Paradır iyi insanı kötü eden, para.
Paradır boynumuza boyunduruğu geçiren.

Boyun eğmişiz para yüzünden acı çekmeye.
Para yüzünden harcanmışız pisi pisine.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

Bonaventure des Periers

1510 yılında doğdu. Marguerite de Navarre'ın oda hizmetçisiydi. Yazıları yüzünden başı derde girdi, hapiste yattı. 1544 yılında intihar ettiği söylenir.

BİR DOSTA

Körlere ve çalgıcılara bak,
ne güzel çalar, ne güzel söylerler,
acılarını unutturmak için insanlara.
Ama yetmez çaldıkları, söyledikleri
kendi acılarını dindirmeye.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

ŞAİRİN İSTEDİĞİ

Vakit ve özgürlük
onun tek istediği;
ne güzel olurdu ama,
didiklerdi gerçeği.
Ne yapar tasalı yürek
küflendirmekten başka;
vakit ve özgürlük
bu yaz bir çıkıp gelse,
vakit ve özgürlük,
bir olsa istediği,
ve de hiç bitmese,
vakit ve özgürlük.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

Christophe Plantin

1514 yılında Saint-Avertin
(Tourain)'de doğdu.
Basım işleriyle uğraşırdı.
İkinci Philippe'in yanında çalıştı.
Birçok değerli eserin basımını
ünlü atölyesinde yapmıştır.
Bilgin bir şairdi.

DÜNYA MUTLULUĞU

İyi bir evi olacak, dayalı döşeli,
bahçesinde kokulu bitkileri, halı gibi,
meyveleri, iyi şarabı, az işi, az çocuğu,
çok sadık bir de karısı, sesi soluğu çıkmayacak.

Ne borcu olacak, ne aşkı, ne kavgası, ne mahkemesi,
ne de yakınlarıyla bölüşecek bir şeyi olacak,
azla yetinecek, büyüklerden hiçbir şey beklemeden,
dosdoğru, namusuyla koyacak düzene her işini.

Açık yürekli olacak, kapılmayacak hırsa mırsa,
karşılıksız adayacak Hak yoluna kendini,
tutkularını yenecek, baş eğdirecek tutkulara.

Bağımsız düşünebilecek, yargısı güçlü olacak,
duasını okuyacak bahçeyi çapalarken,
yani evinde sessizce bekleyecek ölümü.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

FRANÇOIS DE MAYNARD

1582 yılında Toulouse'ta doğdu.
"Uyak düzeninin
başustası" diye anılır.
Malherbe onun mısra işçiliğini
övmüştür. Marguerite de Navarre'ın
sekreteriydi. Richelieu tarafından
korunmayınca Languedoc'a döndü ve
1646 yılında öldü.

SARAY VE ORMAN

Kalan ömrümü verdim yele gitti.
Kaderime bağlıyım artık, bağlıyım yüreğime.
Zaman ve akıl tad tuz komadı gitti.
Neydi o, hep kavuk salla, hep boyun eğ.

Ey orman, ağaçlarınla mutluyum çok.
Sapasağlamım işte, başım dinç.
İçinde sakla beni, ilişme bana, ben atalarımın
göçüp gittiği şu köyde öleyim bırak.

Saraylarda yaşadım, sonra sen çağırdın beni,
ben ta Büyük Henri zamanında kapıldımdı saraylara
ordan ayrılmak doğrusu çok zoruma gittiydi.

Ama devir değişti. Dünya sıktı canımı,
yok mal mülk, yok erdem merdem, derken,
kalmadı yaşama gücüm, bıçak kemiğe dayandı.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

CORNEILLE

1606 yılında Rouen'da doğdu. Çağının tiyatrosuna damgasını basmış bir sanatçıdır. Fransız trajedisinin babası sayılır. Şair olarak da ün yaptı. Babası gibi avukat olmak üzere yetiştirilmiş, ama bu meslekten hoşlanmamış, Paris'e gelip tiyatro yazarlığına başlamıştır. Hayatını yalnız kalemiyle kazanmış, Kardinal Richelieu'den yardım görmüşse de, ısmarlama piyes yazmayı kendine yedirememiş, bu yardımı da tepmiştir. Son zamanlarında sıkıntı içinde yaşamıştır. Güçlü, yumuşak, sağlam bir şiir anlayışı vardır. Bazı mısraları atasözü gibi dilden dile dolaşmıştır. 1684'te öldü. Başlıca eserleri: Le Cide *(1636),* Horace *(1640),* Cinna *(1640).*

MARKİZE DÖRTLÜKLER

Markiz, benim yüzümde eğer
belirdiyse yaşlılık çizgileri,
sanmayın benim yaşımda sizin yüzünüz
olacak benim yüzümden daha iyi.

Zaman en güzel şeylere bile
sever çizgi çekmesini,
sizin güllerinizi de soldurur bir gün,
Benim alnımı kırıştırdığı gibi.

Hep aynı dönüşünden gezegenlerin
doğar günlerimiz, gecelerimiz:
Sizin şimdiki haliniz bende de vardı;
siz de benim halime döneceksiniz.

Gene de kalmıştır benim bir iki güzel yanım,
kalmıştır birazcık göz okşayan bir iki yanım,
sanki ne diye aldırayım zamanın yıkımlarına,
olur olmaz korkulara kendimi ne diye kaptırayım.

Tapılasıya güzelsiniz, tapılasıya, Markiz.
Ama sizin şu hor gördükleriniz var ya,
onlar daha uzun zaman yaşarlar belki,
oysa siz güzelliğinizle tükenip gideceksiniz.

Neyse ki kalacak olduğu gibi o gözleriniz,
bana tatlı tatlı bakan o güzel gözleriniz,
sizde gördüğüm, bayıldığım neler varsa, onlara
daha bin yıl inandıracak beni o gözleriniz.

Yepyeni insanları gelecek günlerin
eğer bir parçacık sayarlarsa beni,
güzelliğiniz o zaman gene anılır,
sayar dökerim onlara güzelliğinizi.

Bir düşünün, güzel Markiz, bir düşünün,
saçlara düşen aklar insanı korkutur ama,
insan olan onları bir yoluna koyar,
hele benim saçlarım gibiyseler.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

BÉRANGER

1780 yılında Paris'te doğdu. Siyasal konuları ele alan ve doğrudan doğruya politikaya karışan şairlerin en iyilerindendir. Çağında ünlü kişilerce tutuldu. Ünlü eleştirmeci Saint-Beuve, Aleksandre Dumas ve Victor Hugo, hapisanedeyken bile onunla ilişkilerini sürdürmüşlerdir. Fransız şiirinde şarkı türünü çok büyük ölçüde geliştirmiştir. Restorasyon döneminde iki kere hapse atıldı. Beyaz terörü, sansür rejimini, polis baskısını, toplumun yüksek tabakalarının asalaklığını, politikacıların hiçliğini yerdi. İnsanın özgürlüğünü ve yaşama sevincini yüceltti. 1830'dan sonra gittikçe artan toplumsal çelişkiler karşısında ezilen insanların durumunu görerek daha da bilinçlendi. Ama ona göre halk yalnız acı çeken bir kitle idi. Yoksulluktan kurtulmanın yollarını göstermedi. Ancak ölüm, mutsuz insanların acılarını dindirebilirdi. 1857'de öldü. Yvetot Kralı, İyi İnsanların Tanrısı, Büyükanne, Vurguncular ve Deliler *en ünlü şiirleridir.*

YVETOT KRALI

Bir kral yaşardı bir zamanlar, Yvetot kralı.
Pek öyle geçmez adı bizim tarihte.
Onca hiçbir şey yoktu şu dünyada uykudan tatlı,
ah canım uyku, ah canım uyku!
Ortalık karardı mı, tumba yatağa.
Uyurdu leş gibi öğlenlere kadar.
Ona Janneton taç giydirdi derler,
şu bildiğiniz pamuktan bir takkecik,
bilmem doğru, bilmem yalan.
Aman ne kraldı, ne iyi kral, ufacık tefecik!
Oh tiri titta tittatta!
Oh tiri titta tittatta!

Bir sarayda eğleşirdi, çerden çöpten.
Yemek yerdi günde tam dört öğün.
Atlardı bir eşeğe, gezerdi krallığı.
komazdı görmedik bir karış yer,
kıvançlı, basit bir kraldı, iyiye inanan.
Sağlardı güvenliğini kolaycacık
kendi köpeğiyle, tek muhafızlan.
Aman ne kraldı, ne iyi kral, ufacık tefecik!
Oh tiri titta tittatta!
Oh tiri titta tittatta!

Para harcamazdı olur olmaz şeye.
Hiç düşmedi zevke safaya falan.
Ama doymak da bilmedi suya.
Mutlu ederken halkını bir kral
yaşamalıydı krallar gibi.
Yuvarladı durdu masada o da
tek başına vergi kadehini,
na şöyle, fıçı kadar bir kadeh.
Aman ne kraldı, ne iyi kral, ufacık tefecik!
Oh tiri titta tittatta!
Oh tiri titta tittatta!

Ne de bilirdi ama okşamasını
namuslu evlerin güzel kızlarını!
Haklıydı onun halkı bin kere,
ne diye baba demesinlerdi ona,
tellâl çıkartırdı çünkü o
atmak için yılda dört tane boş,
dört tane karavana.
Aman ne kraldı, ne iyi kral, ufacık tefecik!
Oh tiri titta tittatta!
Oh tiri titta tittatta!

Sınırları genişletmeyi düşünmedi hiç,
yani iyi komşuluk etmesini becerdi.
Tam bir hükümdardı o, sapına kadar,
nasıl da severdi yasaları, canı gibi,
bir gün gelip çekince cartayı,
ölüsünü korlarken mezara
ağlasın diye halk.
Aman ne kraldı, ne iyi kral, ufacık tefecik!
Oh tiri titta tittatta!
Oh tiri titta tittatta!

Bugün hâlâ saklanır resimleri
bu ünlü, iyi prensin,
taşrada bir büyük meyhanede
süsler hâlâ baş köşeyi.
Hele bayram günleri
millet çekerken kafayı
onun tam karşısında
basar çığlığı,
basar çığlığı.
Hele bayram günleri.
Aman ne kraldı, ne iyi kral, ufacık tefecik!
Oh tiri titta tittatta!
Oh tiri titta tittatta!

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

İHTİYAR SERSERİ

Bu çukurda yaşamak artık yeter;
yaşlandım, sakatım, yorgunum,
sarhoşa bak, der, gelen geçen.
Acımazlar bana, aman ne iyi.
Başlarını öte yana döndürürler,
kimisi de birkaç kuruş kor avucuma.
Haydi çabuk koşun eğlenceye.
Ben ihtiyar serseri, ölebilirim siz yokken de.

Ben burada ihtiyarlıktan ölüyorum sahiden.
Çünkü insan ölemiyor açlıktan bir türlü.
İsterdim bir hastanede kolay olsun sonum,
dayanılır gibi değil bu ağrılar sızılar,
ama fakirlere her yer kapalı,
ne kadar da mutsuz bizim şu halk.
Yalnız sokaklar beslediydi beni:
Ben ihtiyar serseri, ölümüm de sokakta olacak.

Zanaatçılara derdim ki gençliğimde:
Bir iş öğretin bana da, ne olur,
derlerdi, bizim işte de iş yok,
git kendi başına dilen daha iyi.
Zenginlerse boyuna derlerdi: Çalış.
Aldıydım yemeklerinizden artan kemikleri,
çok yatıp uyuduydum samanlığınızda:
Ben ihtiyar serseri, lânet etmiyorum size.

Kolay bir işti hırsızlık benim için.
Ama daha tatlı geldi bana avuç açmak.
Elma çalmışlığım da var ama arada bir,
şu yolun kıyısındaki elmalardan.
Kralın adamları attılar beni zindana
yirmi kere mi desem, kırk kere mi.
Tek işimden söktüler aldılar beni:
Ben ihtiyar serseri, güneş benimdir.

Yoksul insanın vatanı var mı ki?
Kim ipler şaraplarınızı, buğdaylarınızı,
adınızı sanınızı, fabrikalarınızı,
nutuk çekenlerinizi, palavracılarınızı kim ipler?
Açılırken kapılar yabancı ordulara,
yabancılar yiyip içip semirip dururken
ben ne gözyaşları döktüydüm enayi gibi:
Ben ihtiyar serseri beni senin elin beslerdi.

Neden ezmezsiniz beni, ey insanlar,
neden ezmezsiniz zararlı bir böcek gibi?
Faydam dokunmalıydı benim bütün insanlara,
sizin beni adam etmeniz gerekirdi.
Kurt karınca oldu rüzgârlardan korunarak,
ne güzel kardeş olurdum ben de size:
Ben ihtiyar serseri, ölüyorum düşmanınız olarak.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

MARCELINE DESBORDES-VALMORE

Kadın şair.
1786 yılında Douai'de doğdu.
Onda saz şairlerinin etkisi görülür.
Müzik, dirilik, tutku, şiirinin başlıca nitelikleridir.
Onu Victor Hugo'nun habercisi sayarlar.
Mutsuzlukla dolu bir aşk,
beş çocuk, sürekli yoksulluk onun
yürekliliğini kırmaya yetmemiştir.
Zavallı Çiçekler *(1839) adlı kitabı önemlidir.*
1859'da öldü.

SOKAKTA

Lyon'da bir cenaze günü dolayısıyla

KADIN

Nasıl gömelim ölülerimizi, paramız yok:
İşte papaz, cenaze parası hani, der.
Yere serilmiş yatar ölüler, kurşunlarla delik deşik,
bir kefen, bir haç, bir avuntu beklerler.

Cinayet kral oldu. Geçer gider ıslık çala çala.
Nereye gider? Ödemeye hazineye kan parası.
Kanı iyi döktü ama, hiç eli titremeden;
yalnız boğazladı bu el, zafer kazanamadı.

Tanrı gördü. Toplar tanrı donmuş çiçekler gibi
göklere doğru uçan kadınları, çocukları.
Erkekler... Gözlerine dek kan içindeler.
Bunca öfkeli canı rüzgâr süpüremedi.

Kadınlar ölülerini bırakıp gitmek istemezler yüzüstü:
İşte papaz, cenaze parası hani, der.
Serilmiş yatar ölüler, kurşunlarla delik deşik,
bir kefen, bir haç, bir avuntu beklerler.

Göze alamazlar yaşayanlar yaşamayı.
Nöbetçi sokağın ortasında tek başına artık.
Nişan alan ve kurtaran bir askerdir ölüm,
konuşacak yarın başkaldıran tanık.

KADINLAR

Siyah kurdelelerimizi takalım, ağlayalım kana kana;
taşımak bile yasak bize ölülerimizi.
Artık onlar bir yığın solmuş kalıntıdan başka ne?
Tanrım! Onlara sen arka ol, silâhsızdı hepsi!

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

VICTOR HUGO

26 Şubat 1802'de Besançon'da doğdu. Babası bir generaldi. Küçük yaşta şiir yazmaya başladı. İlk şiir kitabı 1822'de yayımlandı. 1827'de de Cromwel *adlı büyük dramını yayımladı. 1830'da* Hernani *dramının oynanması ona büyük bir ün sağladı. 1841'de Fransız Akademisine ve âyan üyeliğine seçildi. 1848 Devriminden sonra milletvekili oldu. 1851'de Üçüncü Napolyon'un cumhuriyete ihaneti üzerine yurdundan ayrıldı. Tam on dokuz yıl yurdundan uzak, Jersey ve Guernesey adalarında yaşadı. 1870 yılında yeniden cumhuriyet ilân edilince yurduna dönebildi. Hugo'nun bütün eserleri halk için yazılmıştır. Hiçbir kaypaklığa, hiçbir bulanıklığa yer vermez. Onun sevgileri de, kinleri de çok belirgindir. Eserlerinde çok basit insanları ele alır. Yarattığı kahramanların yoğun bir iç dünyaları vardır. Bu insanlar güçlü duygulara sahiptirler. Hugo'nun sanatı hem değerli, hem de kolay benimsenir bir sanattır. Onda romantik abartma hiçbir zaman hayatın gerçeklerini bozmaz. Hugo, yüzyılı ile birlikte yürümüş ve her gün biraz daha halka yaklaşmıştır. Bu büyük şairi belirleyen başlıca özellikler, halk sevgisi, demokrasiye bağlılık, toplumsal bozuklukların düzeltilmesi için savaştır. Birbirinden güçlü çok sayıda eser vermiş, zamanının en ileri adamlarından biri olarak bütün dünyaca tanınmıştır. 1885'te ölmüş ve krallara bile yapılmayan büyük bir törenle Panthéon'a gömülmüştür. 51 cilt tutan eserlerinden başlıca şiir kitapları şunlardır:* Lirik Şiirler *(1822),* Sonbahar Yaprakları *(1831),* Işınlar ve Gölgeler *(1840),* Cezalar *(1853)* Manzaralar *(1856),* Yüzyılların Efsanesi *(1859).*

RASTLANTI

Verdi sadakasını onların en ufağına,
sonra durdu, baktı dalgın dalgın:
Avurtlar çökmüş, alınlar buruşmuş açlığıyla yılların.
Halka olmuşlar dördü de, toprağa oturmuşlar,
bölüşmüşlerdi bir parça kara ekmeği,
bizim çöplüklerden buldukları kara ekmeği
kardeş payı yapmışlar, başlamışlardı kemirmeye.
Öyle dokunaklıydı ki çocukların bu halleri,
dili varmazdı insanın bunlara insan demeye.
Hangi kadın baksa edemezdi ağlamadan.
Baktı yukarlara doğru hayaller kuran:
Bir şey göremedi sıcak, durgun havadan başka.
Cömert güneş yağıyordu çocukların üstüne,
yaldızlı kanatlarıyla hava yağıyordu,
gök rengi kubbelerin sessizliği ve mutluluk yağıyordu,
ve çığlıklar yağıyordu ve türküler şen şakrak
gökyüzünün kuşlarından çocukların üstüne.
Bizim var olduğumuz yerde onlar yitiktiler,
dört çocuk insanlar arasındaydılar, ama yapayalnızdılar,
–ne ana ne baba, ne başlarını sokacak bir kovuk!–
Sığınacak yerleri yok. Ayaklar çıplak.
Bir tek en küçüğünde, sürüklenerek yürüyende bir tek,
kocaman eski papuçlar var, sicimle bağlı.
Onlar hendeklerde uyurlardı çoğu gece.

Rüzgârda üşürler, büzülür kalırlardı sabahları,
tarla kuşlarının çığlığıyla titreyen ağaç
çizerken kara gölgesini aydınlık göğe.
Pembeydi doğdukları vakit elleri, şimdi mosmor.
Dolaşırlardı köyde pazarları boğaz tokluğuna.
En küçükleri, hastalıklı olan, saz benizli,
bir türkü tuttururdu, açık saçık, bilmezdi anlamı ne.
Bakardı meyhanenin eşiğinde bir iki moruğu güldürmeye,
[bir iki çirkefi.
–Oysa nasıl ağlardı o, nasıl için için!–
Sarhoşlarsa keyfe gelirlerdi arada bir,
düşüverirdi tasalı açlıklarına kirli bir para:
Cehennem sadakasıydı bu günahın fırlattığı sadaka,
iğrenç metelikli bu, şeytanın tükürdüğü!
Gider doyururlardı karınlarını bir çalı arkasında çabucak,
doyururlardı gizli gizli, ürkek tavşanlardan daha ürkek.
Çünkü onlar sık sık dayak yer kovulurlardı her yerden.
Her gün bu yavrucaklar benim saçağımın altından aç geçer,
sizin saçaklarınızın altından aç geçer bu yavrucaklar,
[mahkûmlar gibi.
Rastgele giderler en büyüklerinin ardından her gün
[bu yavrucaklar.

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

SANAT VE HALK

1

Onurdur, sevinçtir sanat,
yanar fırtınada yalaz yalaz.
Boğar mavi göğü aydınlığa.
Sanat, ışığıdır insanlığın,
şavkır halkın alnında,
şavkırsa nasıl o yıldız,
tanrının alnında nasıl şavkırsa.

Çağıldayan bir şarkıdır sanat,
barışçı yüreklerin sevdiği bir şarkı,
kentin ormana söylediği bir şarkı,
erkeğin kadınına söylediği bir şarkı,
bütün canların söylediği bir şarkı,
bütün canların, bir ağızdan!

İnsanlığın düşüncesidir sanat,
parçalayan bütün zincirleri ve yürüyen!
Bir fatihtir sanat, tatlı, yumuşak!
Onundur Ren'ler bütün, Tiber'ler onun!
Köle halklardır onu kavuşturan özgürlüğe,
özgür halklardır besleyip yücelten onu!

2
Haydi sessiz şarkını söyle,
ey yenilmez Fransa!
Söyle ve yukarlara bak!
Sesin dünyanın tek umudu,
senin aydınlık, derin sesin,
ey büyük, kardeş, halk!

Başla şarkına, ey namuslu halk, gün ışırken!
Akşamleyin söyle gene şarkını, durma!
Çalışmaktır yüzünü güldüren insanın, çalışmak!
Tükür kocamış yüzyılın suratına!
Söyle alçaktan alçaktan aşk şarkısını,
söyle özgürlüğün şarkısını bağıra bağıra!

Söyle şarkısını kutsal İtalya'nın,
kefenler içindeki Polonya'nın şarkısını,
can çekişen Macaristan'ın şarkısını,
duru kanla kızaran Napoli'nin şarkısını.

Siz de kulak verin, ey zorbalar,
kükreyen arslanlar gibi nasıl
şarkı söyler durur halk,
zorbalar, kulak verin!

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

YOKSULLUK

Her yanda zor almış hakkın yerini.
Bütün sorunların tek çözüm yolu: Ezmek.
Her yanda açlık. Roubaix, Aubin, Ricamerie,
Fransa yoksulluk ve utanç içinde, bitik.
Aklı başında bir iki işçi isterse iyi bir hayat,
bir namlu çıkar karanlıktan, der diyeceğini.
Yoksulluk başkaldırmaya görsün, ökçeler çiğner geçer.

Can çekişir Afrika, solur pençemizde.
Homurdanır tekmil halk: "Ekmek! Ekmek!"
Cezayir'de açlık kol gezer, Oran'da açlık.
— İşte görün yüce Fransa'nın ettiğini bize!
Ne ekmek var, ne mısır var. İnsanlar beslenir otla!
Yoksa neden korkunç olsun Araplar böyle, çıldırmış olsunlar.
Bir kadın görürsünüz, çömelmiş bir çukurda,
bir kadın, insanlıktan çıkmış, bir şeyler yer.
— Ne yaparsın orda? — Karnımı doyururum, açım!
— Tenceren ateşte, tencerenin içinde ne var?
Bağıran o kemikler ne dişlerinin arasından?
O etler ne, homurdanan acı ağzının kemirdiği?
— Bir oğlum vardı, der kadın, bu o işte!

Böyle söylev çekip durmak neye yarar.
Yan tutmayalım. Gölge olur mu güneş olmadan?

Diyeceksiniz: Her yerde acı çeker insanoğlu,
her yerde ağlar insanlar, uçurumlarda inler,
denizde bir kaya üstünde toplanmış açlar gibidirler.
Ve bağıracaksınız: Herkes aç yoksul, her şey kara!
Herkes aç yoksul, her şey kara! Bizim suçumuz ne?
Ama görürsünüz gerçeğin bir yanını. Öbür yana bakın bir de:
İşte eğlenceler, balolar, vur patlasın çal oynasınlar,
kışın Louvre sarayı, yazın Compiegne şatosu.
Kimse en katı yürekliniz, en zaliminiz kimse, getirin onu,
inkâr etsin, saraylar, arabalar yok, desin, şölenler falan yok.
Ama yoksulluk nerden gelir, bütün bunlardan gelmez mi?
Açlık nerden gelir, bitmez tükenmez şölenlerden gelmez mi?
Oysa yoksulluktan başka şey göstermezler bize, aldatırlar bizi.
Hep yoksulu sürerler öne, zengini göstermezler.

Zengin için ne dersiniz? Hadi anlatın. Hiç eksiği yok, değil mi?
Her dilediği olur, cancağzı ne isterse onu yapar.
Yüzer boğazına kadar bolluk içinde.
Ah, görmeyi ne çok isterdim, ah ne çok,
çıksın sizinkiler, böyle tantanalı bir yaşantı yok, desinler,
varsa bile devede kulak, desinler, inandırsınlar bizi,
yok, desinler şu gümüş sofra takımlarının bir değeri na şu kadar,
onları önemseyenleri kınamalı, desinler, kullananları kınamalı,
tanıtlasınlar bize şu arabacıların hiç de şişman olmadıklarını,
şu süslü püslü jokeylerin kötü atlara bindiğini tanıtlasınlar.

Ne çok isterdim inandırsınlar bizi, isterdim inandırsınlar,
sarhoş masalarından dereler gibi akan şu milyonlar,
desinler şu milyonlar aslında yok.
Siz de doğrularsınız ki burada hiçbir şey eksik değil.
İşte her şey tamam, gel keyfim gel.
İnsan mutlu. Oh ne rahat. Kılını kıpırdatmaz insan.
Güzeller Olympos'undaki Zeus tanrıdır sanki burda o.
Biarritz kaplıcaları var. Bu tabloyu neden değiştiresin?
Deniz, sonra orman. Ardından Fontainebleau şatosu.
Avlar, danslar, şölenler var, çardaklar altında oyunlar var,
gül renkli kadınlar var kızarmış salkımlar altında.
Sonra ormanlarda geziler. Kışa doğru kendini bulur insan.
Düşler içinde dal git, duy kalbine nasıl dolar duru güneşi
kırların ve çiçeklerin, çayırların ve asmaların duru güneşi.
Aydınlık maviliğini duy göllerin, kuğuların beyazlığını falan.

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

HÉGÉSIPPE MOREAU

1810 yılında, Paris'te doğdu.
Savaşçı bir şair, gönüllü bir
devrim şairidir. Anasız babasız büyümüş,
matbaalarda düzelticilik ve mürettiplik
ve bir süre de öğretmenlik yapmıştır.
Temmuz 1830 hareketinde matbaa
işçileri arasında barikatlarda dövüşmüş
sonra evsiz barksız, parasız pulsuz,
sıkıntılı bir hayat yaşamıştır.
Doğduğu şehre döndükten sonra,
kendisini halkın şairi ilân etmiş ve
Dyojen adıyla birçok şarkılar ve taşlamalar
yazmıştır. Her duvara
bir cumhuriyetçi şiirini
afiş halinde yapıştırmak hülyasıyla
yeniden Paris'e dönmüş, ama ne yazık ki, bu
hülyasını gerçekleştiremeden
1838'de bir hastane köşesinde ölmüştür.
Moreau'nun şiirleri, devrimcilerin özgürlük
aşklarını haykırır.

GENÇLERİN CENAZE MARŞI

Hepsi öldü, göz kırpmadan, yiğitler gibi,
umutsuzluğun kolu kanadı yok;
tutalım gözyaşlarımızı, tutalım bari,
duralım karşısında cellâtların, dimdik.

Bu çocuklar büyüdüler bayraklarla,
türkülerle, ta beşikten beri.
Sesleri dolaştı durdu, sesleri,
alçaktan alçaktan, kulaktan kulağa;
sabrımız taştı, haydi haydi,
tembel yarınlarda çiçekler açsın.
Yoksa bu halk, bu kocaman halk,
ağına mı düşecek gene köleliğin,
etmişken az önce düşmanı darmadağın,
kazanmışken az önce büyük zaferi?
Gene mi yaşayacağız o kanlı üç günü,
kaldırmak için zorbalığı, kulluğu,
açlığı, yoksulluğu kaldırmak için.

Hepsi öldü, göz kırpmadan, yiğitler gibi,
umutsuzluğun kolu kanadı yok;
tutalım gözyaşlarımızı, tutalım bari,
duralım karşısında cellâtların, dimdik.

Halk gerindi, uyandı, açtı gözünü,
halk içinden içinden başladı söylenmeye:
Namussuzlar nasıl da yolumu kesti,
kral nasıl da sivrildi yoksulluğum üstünde,

kanımla sulanan Louvre'da sivrildi.
Altının maltının tükürmüşüm ben içine,
kral tahtını parçalamış atmışım ben,
sadaka mı dileneyim açıp elimi,
düşmanla dişe diş dövüşmek dururken?

Hepsi öldü, göz kırpmadan, yiğitler gibi,
umutsuzluğun kolu kanadı yok;
tutalım gözyaşlarımızı, tutalım bari,
duralım karşısında cellâtların, dimdik.

Gözyaşı döküyordu özgürlük,
kendisini besleyene büyütene, gözyaşı,
ama kutsal kılıcı vardı özgürlüğün,
savaş çığlıkları koparırdı karanlıkta:
Kahrolsun ezenler bizi!
Kahrolsun kanımızı emenler!
Alın terimizi içenler kahrolsun!
Kahrolsun yiyenler ekmeğimizi!
Akıtılan bunca kan dökülsün onların üstüne,
bir mezar önünde, düşmanları halkın,
boğazlasınlar, yesinler birbirlerini.

Hepsi öldü, göz kırpmadan, yiğitler gibi,
umutsuzluğun kolu kanadı yok;
tutalım gözyaşlarımızı, tutalım bari,
duralım karşısında cellâtların, dimdik.

Kargaşanın içinden birdenbire bizimkiler fırladı,
birdenbire titredi insanlar tepeden tırnağa,
bir anda şaşkına döndü tekmil Paris,
kalktı binlerce kol hainlere karşı havaya,
ant içti bütün halk, göğsünü yumrukladı,
dedi, yok olacak bu zulüm, bu zorbalık, bu baskı.
Ve bir gün çanlar çaldı, son çanlar:
Gözünüz aydın, insanlar, gözünüz aydın!
Can çekişir meydanlarda düşmanları halkın!
Gözünüz aydın, insanlar, gözünüz aydın!

Hayır, onlar yollarını şaşırmamışlardı.
Onlar vardılar bile bile varacakları yere.
Onlar seve seve verdiler canlarını.
Öldüler kurtuluşu için fukara halkın.
Canım özgürlük, canım vatan, canım!
O nasıl uyanıştı öyle,
nasıl sardıydı dört bir yanı
bütün sınırlarda bağımsızlık orduları.
Getirecekti insanlara mutluluğu, eşitliği,
getirecekti insanlara kardeşçe yaşamayı.

Hepsi öldü, göz kırpmadan, yiğitler gibi,
umutsuzluğun kolu kanadı yok;
tutalım gözyaşlarımızı, tutalım bari,
duralım karşısında cellâtların, dimdik.
Siz kendinizi düşünüzde görürdünüz hani,
ışıklar içinde, dağlar gibi, apaydınlık,

vatanın bağrına gömüldünüz işte öyle, anlı şanlı.
Oysa, top patlasa dışarda, çocuklar, top patlasa,
sizin içerde, sınıflarda ödünüz kopardı.
Ama nasıl hakkından geldiniz bu ağır, yüce işlerin!
Uyandırınca analarınızı o alçakların pis zaferi,
bir daha kapısından giremeyeceğiniz evinizde,
ne kadar dayanılmaz oldu kim bilir acılar,
kim bilir ne kadar derin!

Hepsi öldü, göz kırpmadan, yiğitler gibi,
umutsuzluğun kolu kanadı yok;
tutalım gözyaşlarımızı, tutalım bari,
duralım karşısında cellâtların, dimdik.

Siz artık yoksunuz bu dünyada,
üstelik sövüyorlar size ağız dolusu,
ama sizi tek başıma savunan benim işte.
Bir ağlatsaydık analarını o alçakların,
küllerinizin üstüne tükürenleri bir haklasaydık,
böyle bir zafer kazandıklarına pişman olurlardı bin kere.
Teker teker diz çöküp sizin mezarlarınızın üstüne,
derlerdi, neden yaptık bunu, neden yaptık, neden yaptık?

Hepsi öldü, göz kırpmadan, yiğitler gibi,
umutsuzluğun kolu kanadı yok;
tutalım gözyaşlarımızı, tutalım bari,
duralım karşısında cellâtların dimdik.

Ey yiğitler, çocuklar, kutsal ölüler,
kulaklarım inleyen ezgilerinizle dolu,
çok erken bıraktınız bu dünyayı, hiç yaşamadan,
şimdi boş durur saflarımızda bir kardeş yeri,
oysa bağımsızlık, özgürlük türkülerini
ne güzel söylerdik hep bir ağızdan,
ben burda, yoksulluğun yatağında,
siz orda, darağaçlarında, kapıların önünde,
aydınlık günlere açılan kapıların.

Hepsi öldü, göz kırpmadan, yiğitler gibi,
umutsuzluğun kolu kanadı yok;
tutalım gözyaşlarımızı, tutalım bari,
duralım karşısında cellâtların, dimdik.

Çev. A. Kadir - Şerif Hulûsi

EUGÈNE POTTIER

İşçi davalarını türkülerle dünyaya yayan şair. 1816 yılında Paris'te doğdu. Yaşasın Özgürlük *adlı ilk türküsünü on dört yaşında yazdı. Önceleri işçi olarak çalıştı. 1840'tan sonra yazdığı türkülerle geride kalanları uyarmaya, işçileri birleştirmeye çağırdı. 1848'de barikatlarda dövüştü. 1871'de milletvekili seçildi. 1871 Haziranında Amerika'ya sığınmak zorunda kaldı. Gene o ay içinde gıyaben ölüm cezasına mahkum edildi. Dokuz yıl sürgünde kaldığı sürece, türkülerini yazmakta devam etti. 1880'de genel aftan yararlanarak Fransa'ya dönünce, o yıl kurulmuş olan İşçi Partisine girdi. İlk şiir kitabı, 1884 yılında çıktı. İkinci kitabı* Devrim Türküleri *adıyla ölümünden sonra yayınlandı. 1887'de yoksulluk içinde öldü. Ama arkasında, gerçekten ölmeyecek bir anıt bıraktı. İşçi davasını türkülerle yayanların en büyüklerinden biri oldu.*

EŞİTLİĞİN ALDIĞI YOL

Anlat, ey geçmiş, o yaslı günlerini,
ta firavunlardan başla,
nasıl sersemledi boyunduruk altında insan soyu,
kanlı, uzun bir yol bırakıp arkasında
nasıl yürüdü gecelerin üzerinden, anlat bize.
Sonra gün doğar, başlar ortalık ışımaya,
çevirin, insanlar, aydınlığa gözlerinizi,
işte efendinin de, kölenin de kökü bir,
işte eşitlik gelir, ayağa kalkın, ayağa!

Luther çıktı, zorbalığın kesildi soluğu,
tuz buz oldu derebeyliğin burcu, yumruğu altında halkın,
dikildi kanun karşısında eşitlik, dedi "ben varım!";
başladı aydınlık şarkılar yavaş yavaş yayılmaya,
güneşler doldu karanlık dünyasına bunak Roma'nın,
ortada ne tanrı korkusu kaldı, ne cehennem korkusu,
güvendi yalnız kendi sınırsız gücüne insanoğlu.
İşte eşitlik gelir, ayağa kalkın, ayağa!

Ama hâlâ yeryüzünün kralıdır tefeci.
Büyük balık küçük balığı yutar durur hâlâ.
Acı çeken, kan ağlayan bizim kardeş halk,
görür bir gün hesabını, el koyar yurduna,
artık dünyada tek kral alın teri,
git git bitmez altın buğday başakları,
ne istersen hepsi hazır, haydi uzat elini,
başaklar bir sana bir bana ortada bölüşülür.
İşte eşitlik gelir, ayağa kalkın, ayağa!

Çev. A. Kadir - Şerif Hulûsi

ALTIN ÇAĞ

Ey yeryüzü, işte altın çağ!
Hep beraber, bir güneş altında,
aydınlık, taze baharlar içinde.
Selâm olsun aşka, şarkılara!

Kızgın çağ işte geldi.
İşte şölenleri, şenlikleri, türküleri.
İşte adalet çıktı meydana,
sırtında senin giysilerin, güneş rengi.
Yatmıştın sen kanlı bir yatağa,
bir yanında insanı kör eden kölelik,
yokluk bir yanında, yiyen, ezen seni.
Aç şimdi gül bahçesinde gözlerini!

Sen çıkarların, savaşların boğuştuğu yerdin,
sen çıkarların, savaşların cehennemi,
iç bulandıran çığlığıydın umutsuzluğun.
Güçlü bir org gibi titreyince şişkin ciğerlerin şimdi,
ta yukarlara, yıldızlı göklere ağdı
eşitliğin, özgürlüğün, mutluluğun şarkıları.
Kutsal damarlarında ne çok özsu var!
Sen şimdi en yenisini kar onun içine,
daha genç yapsın insanoğlunu, daha dinç,
evlâtların sütsüz kalmışlar,
evlâtların cılız, sıska,
haydi, yeryüzü, onları yeniden emzirmeye başla!

Kaynardı kara bataklıklarında fıkır fıkır sömürü, soygun,
ama sonunda bilim sömürüyü de, soygunu da ezdi,
serdi insanların önüne senin bütün nimetlerini.

Artık korku ve bezginlik yok, ey insanlar,
bağladı binlerce ağ sizi birbirinize.
En vefalı dostlarınızdır elektrik ve buhar.
İnsanoğlu en yüksek tepeleri ele geçirdi,
en kızgın kumları, en korkunç buz dağlarını.
Artık gökler ve denizler onun erişilmez gücü.

Haydi, dünya insanları, karalar, aklar, sarılar,
haydi, koşun dört bir yandan.
Akılla, bilimle başlayın kazmaya yeryüzünü.
Dağınıksınız, ayrı ayrısınız, tek teksiniz ama,
hepinizin kafasındaki bilinç, ateş bir.
Artık tekmil yıkımlar, karanlıklar son bulacak,
artık doğa yabani ve taşyürekli değil.
Artık bir uzun öpücüktür yaşamak insanoğlunca,
tabiatın ağzından bir uzun öpücük.

Ey yeryüzü, işte altın çağ!
Hep beraber, bir güneş altında,
aydınlık, taze baharlar içinde.
Selâm olsun aşka, şarkılara!

Çev. A. Kadir - Şerif Hulûsi

BLANKİ YE AĞIT

Aç ve çıplak halkım için dövüştü
taşyürekli, hain insanlara karşı.
Dört duvardı tek malı sağlığında,
ölümündeyse dört çam tahtası.

Dördüncü kattaydı öldüğü oda.
Ağır ağır tırmandı insanlar merdiveni,
kadınlar, çocuklar, solgun yüzlü halk,
çalışan Paris, sırtında işçi gömleği.

Beri dursun günlük ekmeğimizi çıkarmak,
insanlarımız yeni bir yasa girdi,
geldiler koşa koşa kardeşler bütün,
bense bir kenarda bekledim sıramı,
düşüne kura sahanlığında merdivenin.

Ey sağır insanlar, duyun bu sesi!
Duy sen de, buruşuk suratlı köle,
kafesinde sincap gibi dört dönen yeryüzü!
Bugün artık çarpmayan bu yürek,
yalnız kardeşlik için çarptı,
yalnız eşitlik için.

Belki duyarsınız şimdi onu,
çünkü çoktan durdu nefesi,
zindandan çıkıp mezara giren bu savaşçı
bağırmakta size derinliklerinden sessizliğin:
"Ne tanrı, ne efendi!"

Çev. A. Kadir - Şerif Hulûsi

İŞÇİ KONGRESİ

Güçlü ve çok olalım, hakkımızı alalım.
Toplansın kongremiz açık havada.

İnsan kovanı oturumu açtı.
Özgürlüğün ışığı, beyimiz başta.
Çabuk yaralara ilaç ve sargı,
bitsin gayrı bu köhne çalışma.
Halkın istediği akıl ve yürek,
halkın istediği nasırlı iki el.
Nasıl çalışırsa bir ana işçi,
güzel günler için öyle çalışmak.

Güçlü ve çok olalım, hakkımızı alalım.
Toplansın kongremiz açık havada.

Acı çeken, inleyen gelsin bize.
Zulümden yakınan gelsin bize.
Uçurumlar la unutulan gelsin bize.
Hiçbir şeyi olmayan gelsin bize.
Hepsini bir amaçta toplayalım,
konseyi, meclisi, bilânçosu,
senin bize, eşitlik, güneşin lâzım,
burada gecenin kökü kazınır.

Güçlü ve çok olalım, hakkımızı alalım.
Toplansın kongremiz açık havada.

Her yerde her şeyi sor ve ara.
Her yerde mutlaka ışık olacak.
Yeraltı, mahzen, sazdan kulübe,
seni yiyip bitiren çıbanı göster,
giderilir dertler aydınlanarak.
Savaş yalanlara ve karanlığa,
biz tekmil ışınlarla silâhlanırız,
bilgi sahibi demek kuvvetli demek,
bizde olacak çoğunluk ve hak.

Güçlü ve çok olalım, hakkımızı alalım.
Toplansın kongremiz açık havada.

Demek hep aynı damardan kan akacak,
özsu çıkarılacak hep aynı saptan,
ovaları sürecek, işleyecek,
kendine bir sap alamayacak!
Çeki hayvanları gibi, sersemleşerek,
yoksulluk içinde yaşayıp ölmek!
Yavrularına kölelikten ve uşaklıktan,
kinden başka miras bırakamamak!
Sanırsınız bu hep böyle sürecek!

Güçlü ve çok olalım, hakkımızı alalım.
Toplansın kongremiz açık havada.

Haydi, adaletin kutsal sevgisi,
güçlü kıl sen bizi sonuna kadar,
kurtulsun insanlar şu karanlıktan,
kurtulsun açlıktan çocuklarımız.
El ele, kafa kafaya bir çalışmayla
tıka basa doluversin ambarlar,
herkes kendi kendine şöyle demeli:
Çok şükür dolu geçti günlerimiz.

Güçlü ve çok olalım, hakkımızı alalım.
Toplansın kongremiz açık havada.

Çev. A. Kadir - Şerif Hulûsi

EKONOMİ BİLİMİ

College de France profesörlerine

Birçok hakları var insanoğlunun.
Bunların kanuna en uygunu hangisi?
Ticaret ve sermaye birikimi serbest.
Peki, bunun kanundaki yeri?
Al gülüm, ver gülüm.
İşte, oğlum, ilk ahlâk dersin;
herif mal alıp mal satacak,
bırakın yapsın, bırakın geçsin!

Hiçbir şeyden korkunuz yok sizin,
cancağızı ister zehir katar,
tek satış iki kata çıksın,
bir bunu başarmak yeter.
Ne çıkar açıksa tekmil kapıları hilenin;
mendakka dukka dünyası bu,
malı kim alacaksa o düşünsün.
Bırakın yapsın, bırakın geçsin!

Ne dediniz, işçiler öfkeli mi?
Bundan bilim adamlarına ne?
Kısmaya bakalım biz ücretleri,
işçiler bedavaya gelmeli.
Saat başına on kuruş indir;

haydi milyonlar cup kasaya,
bu kadarcık parası kesilmekle bir insanın,
gösterin, öldüğünü var mı gören?
Bırakın yapsın, bırakın geçsin!

Rağbette oldu mu bir mal, korkma,
çok olur o malın sürümü,
kulak asma lâfına "pazar tıkandı" diyenin,
avanak politikacı lâfı o, palavra.
Durma, mal çıkar sen gece gündüz,
yığmaya bak malı pazara.
Bırakın yapsın, bırakın geçsin!

İş saatini çıkaralım iki katına,
aileler kavuşsun refaha,
gelin çocuklar, kadınlar, kızlar, gelin,
boş verin bızdıklara, eve meve,
işte size kocaman bir fabrika,
işte koskoca bir koyun ağılı size,
işimiz çok acele, çocuklar, kızlar, kadınlar,
işsiz günleriniz olacak dinlenmek için,
hem bu işsiz günler sürecek aylarca.
Bırakın yapsın, bırakın geçsin!

Kaynaşır durur sömürge işçisi
işte her yerde karınca gibi,
kopmuş gelmişler ta nerelerden,
lâftan anlar iyi insanlar hepsi:
Bir yarım ekmek koy önlerine,
bir baş soğan, üç beş zeytin,
sonra kullan tepe tepe.
Haydi, bizim işçilere de ilân et:
Önlemek isterlerse rekabeti,
aklı başa toplamak gerek,
bir baş soğan, üç beş zeytin,
bırakın yapsın, bırakın geçsin!

O açlık günlerinde, kuşatmada,
ben neler yapmadımdı ki,
dediydim özgürlük gibi var mı,
ticaret özgürlüğünü savunduydum en başta,
sarıldıydım ekonomi bilimine sımsıkı,
tekmil malları bağladıydım vesikaya,
ama çoğu insan fukara, neylersin,
mallar yığıldı kaldıydı dağlar gibi,
bırakın yapsın, bırakın geçsin!

Yiyecekler istif edilecekmiş, edilsin.
Ambarlar ateşe verilecekmiş, verilsin.
Gümrük yüzünden girecekmiş birbirine konu komşu,
diyesiymişler yok şöyle yapalım, yok böyle,
oyasıymışlar gözlerini birbirlerinin,
halk kan ağlayasıymış, inleyesiymiş inim inim,
masum halk, namuslu halk, çalışkan halk,
bağırılıp çağırılacakmış, denecekmiş "yeter be,
yeter, insanları bu kadar ezemezsin!"
Hepsine boş ver sen, işine bak,
çok tatlı bir sözü vardır ekonomi biliminin:
Bırakın yapsın, bırakın geçsin!

Çev. A. Kadir - Şerif Hulûsi

PIERRE DUPONT

1821 yılında Lyon'da doğdu. Lyon'lu bir zanaatçının oğludur. Bir süre şehrin seminerinde okudu. Sonra bir ipek dokumacısı yanında çıraklık etti, sonra da banka memuru oldu. Çok genç yaşta şiir yazmaya başladı. Şiirlerini 1841'de bir kitapta topladı. Sözlük çalışmaları için Akademi tarafından davet edildi, ama kısa bir süre çalıştıktan sonra buradan ayrıldı. 1846'da yayımladığı İşçilerin Türküsü *şiiri Fransa'da ve yabancı ülkelerde çok sevildi ve tutuldu. Baudelaire'e göre, eşsiz bir ıstırap ve melankoli çığlığı olan bu şiir, yayımlanır yayımlanmaz, mutsuz ve yoksul insanların birleşme, bir araya toplanma çığlığı haline geldi. Pierre Dupont, 1870 yılında yoksulluk içinde öldü. Ama 1870'in şanlı günlerinde onun şiirleri ağızlardan düşmedi.*

İŞÇİLERİN TÜRKÜSÜ

Horozlar öter ötmez, sabahleyin,
kalkar yakarız lâmbalarımızı,
ufacık bir gündelik, gün ışımadan,
örsün başına gönderir bizi,
sokarız savaşa ellerimizi,
sokarız savaşa vücudumuzu,
kollarımızı sokarız, ayaklarımızı
soğuğuna karşı ihtiyarlığın
barındıramadan yarınlarımızı.

Sevelim sevelim birbirimizi,
sevişip sevişip birleşelim,
içelim içelim, halka olalım,
toplar ister sussun, ister gürlesin,
içelim dünyanın kurtuluşu için!

Uzanır durmadan kollarımız,
kıskanç dalgalara, hasis toprağa,
toplarız oradan hazineleri,
süsleyen, besleyen bütün şeyleri,
madenleri, elmasları, incileri,
bağlardan, ovalardan, yiyecekleri.
Zavallı, biçare koyunlarız biz,
paltolara ne güzel yün oluruz biz.

Sevelim sevelim birbirimizi,
sevişip sevişip birleşelim,
içelim içelim, halka olalım,
toplar ister sussun, ister gürlesin,
içelim dünyanın kurtuluşu için!

Neler vermemiş emeklerimiz,
eğrile büküle şu bellerimiz?
Nerelere gider alın terimiz?
Makineden başka bir şey değiliz.
Göklere yükselir Babil Kulelerimiz.
Yeryüzü her şeyini bize borçludur,
bütün bu hârikalar bizim eserimiz.
Efendiye bal yapan arılarız biz,
bal yapar yapmaz kovuluruz biz.

Sevelim sevelim birbirimizi,
sevişip sevişip birleşelim,
içelim içelim, halka olalım,
toplar ister sussun, ister gürlesin,
içelim dünyanın kurtuluşu için!

Bir yabancının sıska oğluna
uzatır memelerini karılarımız,
günün birinde, o sıska oğlan:
"Ya sonra fiyakamız bozulursa, der,
biz o kadınlarla oturamayız!"
Efendilerin hakları, günümüzde,
yüklenir zorla sırtımıza;
kısa boylu, tombul bakkallara
satar namuslarını kızlarımız.

Sevelim sevelim birbirimizi,
sevişip sevişip birleşelim,
içelim içelim, halka olalım,
toplar ister sussun, ister gürlesin,
içelim dünyanın kurtuluşu için!

Üstümüz başımız perperişan,
otururuz karanlık kovuklarda biz,
yaşarız birlikte baykuşlarla,
gecelerin dostları hırsızlarla biz;
ama nasıl dolaşır al kanımız,
koca güneşin altında, bir bilseniz,
yemyeşil meşeler altında nasıl
yan gelir bakarız keyfimize biz.

Sevelim sevelim birbirimizi,
sevişip sevişip birleşelim,
içelim içelim, halka olalım,
toplar ister sussun, ister gürlesin,
içelim dünyanın kurtuluşu için!

Aktı her savaşta seller gibi,
yeryüzünde seller gibi kanımız,
birkaç zalim yüzünden aktı bu kan,
ne kadar bolmuş bizde bu çiy;
ama artık kanımızı veremeyiz biz,
sevişmek savaşmaktan daha güçlü;
bir rüzgâr esecek, bekleyeceğiz,
ya gökyüzünden esecek, ya yeryüzünden,
bir rüzgâr esecek, bal gibi tatlı.

Sevelim sevelim birbirimizi,
sevişip sevişip birleşelim,
içelim içelim, halka olalım,
toplar ister sussun, ister gürlesin,
içelim dünyanın kurtuluşu için!

Çev. A. Kadir - Şerif Hulûsi

Jean-Baptiste Clément

1836 yılında doğdu. Paris Komünü partizanlarındandır. Hayatını devrime adadı. Bu yüzden kovuşturmalara uğradı. En ünlü şiiri olan ve elden ele dolaşan Kiraz Zamanı*'nı, 28 Mayıs 1871'de Fontaine-au-Roi sokağının hastabakıcı görevlisi olan "yiğit yurttaş" Louise'e adamıştır. 28 Mayıs pazar günü Paris bütünüyle karşı devrimcilerin eline geçmişti. Sadece Fontaine-au-Roi sokağında birkaç kişi çarpışıyordu. Bunlar bir barikatın arkasına sığınmış yirmi kadar savaşçıydı. Aralarında Jean-Baptiste Clément da vardı. Öğleye doğru sokağa, elinde bir ekmek sepeti taşıyan yirmi yaşlarında bir genç kız geldi. Kim olduğunu soran savaşçılara Saint-Maur sokağının hastabakıcısı olduğunu, bu sokaktaki barikat ele geçirilince, belki yardımı dokunur diye buraya geldiğini söyledi ve ödevine başladı. Savaşçıların bütün ısrarlarına karşın oradan uzaklaşmaya yanaşmadı. Adının Louise olduğunu söyleyen bu kızı sonraları hiç kimse göremedi. Jean-Baptiste Clément 1903'te öldü. Başlıca eserleri:* Kiraz Zamanı *(1876),* Bir Parça Ekmek İçin Şarkılar *(1898).*

KİRAZ ZAMANI

Gelince bize kiraz zamanı,
sevinçli bülbülle alaycı karatavuk
bayram ederler.
Güzellerin başında kavak yelleri,
sevdalıların yüreğinde güneş dolaşır.
Gelince bize kiraz zamanı,
alaycı karatavuk ne güzel şakır.

Ama kiraz zamanı ne kadar da kısa.
Gider çiftler düş kura kura
kirazları toplamaya,
bir örnek giysiler içinde aşk kirazları
düşer yapraklar altından damla damla, kan gibi.
Ama kiraz zamanı ne kadar da kısa,
toplanır düş kura kura mercan taneleri.

Gelince size kiraz zamanı,
korkunuz varsa aşkın acısından,
sakının güzellerden.
Ben ki ağır acılardan hiç korkmam,
istemem bir gün bile yaşamak acısız.
Gelince size kiraz zamanı,
aşkın acılarını da tadacaksınız.
Hep seveceğim ben kiraz zamanını:

Taşırım kiraz zamanından
yüreğimde bir yara.
Ve kader sunarken bana kendini
bilmez acımı dindirmesini.
Kiraz zamanını hep seveceğim ben,
ve içimde sakladığım anıyı.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

EMILE VERHAEREN

Fransız dilinde yazmış en büyük Belçikalı şair. Ona Belçika'nın Walt Whitman'ı derler. 1856 yılında Saint-Amand'da doğdu. Bir Flaman dokumacı ailesinin çocuğuydu. Hukuk okudu. Brüksel barosuna stajyer avukat yazıldı. Daha sonra şiire yöneldi. 1883'te yayımladığı Flamanlar *adlı eseriyle yeteneğini gösterdi. Sosyal konularla çok ilgilendi. Zaman zaman açık ve coşkun bir gerçekçilikle yürekli aşk şiirleri de yazdı. Ama şiirlerinin en büyük kaynağı, insanların, her şeyden önce de köylü ve işçilerin yoksulluklarına, acılarına karşı duyduğu ilgi oldu. On dokuzuncu yüzyıl dünya devrimci şairlerinin başta gelenlerindendi. 1916'da bir tren kazasında öldüğü vakit ününün doğruğundaydı. Başlıca eserleri:* Akşam Saatleri *(1894),* Şafaklar *(1898),* Gürültülü Güçler *(1902),* Savaşın Kızıl Kanatları *(1916).*

BANKER

Banknot dolu, deste deste, masanın üstü,
gömülmüş bizimkisi dapdaracık bir koltuğa,
duramaz yerinde, oynatır durur kıçını, düşünceli ve dalgın,
bir şeyler karalar uzunca bir kâğıt üzerinde eli,
ama uzaklarda kafası, ta öbür ucunda dünyanın.

İşte Kap, işte Seylan, işte Cava,
işte Asya okyanuslarında dolaşan bir sürü gemi,
gezer bu gemiler güneyde, kuzeyde, doğuda, batıda,
gider gelirler oraya buraya, hiç durmadan,
ve dönerler mavi limanlara pupa yelken.

İşte garlar, kendi yaptırdığı, kocaman kocaman,
işte raylar, hepsi kendi fabrikasında dökülmüşler,
parıl parıl raylar, gönderilecekler uzak ülkelere,
abanoz, reçine, amber ülkelerine gönderilecekler,
yalnız güneşin doğup battığı ıpıssız yerlere.

Ve işte petrol kuyuları ve işte maden kuyuları,
ve işte şatafatlı bankalarının deli gürültüsü,
ve insanı şaşırtan ve hırslandıran ve çıldırtan,
ve evhamlı yapan ve yiyen ve kemiren,
ve denizlerin ta ötelerine uzanıp yayılıp giden,
şatafatlı bankalarının deli gürültüsü

Ve halklar, senatoların güvenliğine sığınmış halklar,
bozgun ya da isyan, haydi derse bir gün onlara,
ülkelerden ülkelere yayılan şarkılarının yürüyüşünde,
o gereksiz, köhne kanunları bir bir kaldırıp atacaklar.

Ve işte yaygın savaşlar, kendisinin tek başına hükmettiği,
–yani cinayetler, yani kudurganlıklar, umutsuzluklar yani.–
Tek başına bu adam, bu kral, soğuk rakamlardan dişleriyle
kemirebilir en içinden çıkılmaz işlerin kanlı düğümlerini.

Yani bu adam, yıpranmış, sallanan koltuğunda oturup,
bir şeyler çiziktirdiği zaman önündeki deftere,
döndürebilir savaşın kaderini kendi çıkarının istediği yana,
ve hazin bir korkuyla uğuldayan dünyayı alır avucuna.

İstif ettiği altınları var bi dolu,
ta uzaklarda, çılgınlığın şehirlerinde saçtığı,
uzaklarda, sakin ve tatlı saz kulübelerde,
havada, ışıkta, her yerde, cakayla saçtığı altınları!

Gök boşluğunda kendinden geçen kanatlı altınları,
her şeyin üstünde çöreklenen altınları,
uçan, yükselen, yırtıcı, canlı altınları,
rüzgârları aydınlatan, parlatan altınları,

yeryüzünün yoksulluğuna yapışıp sülük gibi emen altınları,
çevik altınları, ele avuca sığmayan altınları, kurnaz altınları,
umuttan, güneşten bir parça, altınları onun!

Kendisi de bilmez, ne kadar malı mülkü var, ne kadar altını,
o kadar çok ki bu altınlar, bu mal mülk, dünyalara sığmaz,
soğukkanlılıkla sever onları o, sakına sakına,
haşin ve derin bir sevinçle sever onları,
çünkü onun kendi hazinesi, çünkü kendi malı,
ama doymaz gene, bütün dünya ister olsun kendisinin,
bütün insanlar alın terleriyle korusunlar ister
tekmil altınlarını onun, malını mülkünü.

Halklarsa, bir yandan hor görürler onu,
bir yandan da onun avucu içindedirler.
Hepsi de haset ederler ona,
çünkü para gösterir onu dev gibi.
Evrensel istek ve binlerce alev nasıl
bankerin ruhunu kasıp kavurmuşsa içinden içinden,
öyle kasıp kavurmadadır içinden içinden halkların ruhunu.
Ama madem ekmeği bulup dağıtan odur,
madem bu kazancın sihirbazı o,
onları aldatıp kandırsa ne çıkar sanki!
Kim ki ayrılır gider onun kapısından,
sonunda döner gelir gene onun kapısına.

Onun gücü kuvveti yapar kocaman ters akıntılar,
çağıldar, köpürür, coşar babam coşar,
tekmil servetleri, malı mülkü, birikmiş paraları,
çiftlik sahiplerinin, bir fener aydınlığında, akşamları,
bir bir saydıkları paraları, hepsini kuruşuna, santimine kadar,
varsa, hepsini hepsini katar önüne,
yaprak, dal, çakıl, kum gibi sürükler.

İşte o böylece, boyun eğdirip krallara ve halklara,
banka kasalarında son nefeslerini soluyanları alıp avucuna,
yıpranmış, sallanan, eski koltuğuna gömülüp
çizer denizlerin, imparatorlukların kaderini.

A. *Kadir - Şerif Hulûsi*

FABRİKALAR

Bakarak birbirlerine pencerelerinin kırık camlarından,
ve yansıyarak suratları güherçileli, kokmuş suda,
kanalın iki yanında sedler alabildiğine uzanırlar,
karşı karşıya, rıhtımlar boyu, karanlıklar içinde,
soluk aldırmayan, bunaltıcı kenar mahallelerde,
ve yırtık pırtık yoksulluğu içinde kenar mahallelerin,
fırınlar, fabrikalar homur homur homurdanırlar.

Küp tuğlalar, dikdörtken taşlar,
bunlarla örülmüş kara duvarlar uzar gider,
dolaylarında şehrin genişler yayılırlar uzaklara;
ve çatılarda, sisler içinde sivrilen demirlerden,
ve paratonerlerden, bacalardan, hangarlardan
dumanlar tüter,
avlularda insanlar, göğüs bağır açık, kollar sıvalı,
karıştırır dururlar küreklerle erimiş zifti,
ve iç yağını ve kömürü ve ölümü karıştırır dururlar;
ruhlar ve bedenler bükülürler sağa sola,
ruhlar ve bedenler eğilip doğrulurlar,
cehenemden beter izbelerde, cehennemden
[daha boğucu;
bir sürü ölü fener uzanır gider birbiri peşi sıra,
mezbahaların lâğımından kışlalara doğru.

Birbirinin tıpkısı kapkara gözleriyle
bakarak şehrin dolaylarından uzaklara,
kocaman kocaman fabrikalar
homurdanırlar gece gündüz.

Ey, yağmur sularıyla aşınmış mahalleler ve sokaklar!
Ve kadınlar, üstleri başları yamalı, eski.
Ve moloz dolu bir arsa, bir mezbelelik.
Mezbeleliğin orta yerinde bir bahçecik.
Ve solmuş, çürümüş, pis pis kokan otlar.
Dörtyol ağızlarında meyhaneler, kapılar açık:
Kalay, bakır kap kacak, vahşi aynalar,
abanoz masalar, kendini şaşırmış sarhoş şişeler,
alkol ışıldar şişelerde ışıl ışıl
ve uzanır parlak elleri kaldırımlara kadar.

Ve kadehler, âniden parıldayan kadehler,
huni biçimi taşlardan tezgâhın üstünde;
ve sarhoşlar, ayakta duran sarhoşlar,
yalarlar altın renkli içkileri geniş ağızlarıyla,
yalarlar sarı yakut şarabı, hiç konuşmadan.

Soluk aldırmayan, bunaltıcı kenar mahallelerde,
ve kenar mahallelerin ağlamaklı yoksulluğu içinde,
ve iç sıkıntısı ve pisliği ve çirkefliği içinde,
ve insandan insana geçen nefretler içinde,
ve evden eve yayılan düşmanlıklar içinde,
ve hattâ yoksullar arasındaki hırsızlıklar içinde,
ve avluların dibinde, durmadan gürler babam gürler,
birbirinin tıpkısı, kocaman kocaman fabrikaların
boğuk, soluyan, merhametsiz homurtuları.

Burda, demirden ve taştan duvarlar arasında
birden çıkıverir maddenin azgınlığa varan gücü:
Çelikten çeneler ısırır ve tüter;
ve bir yanda, büyük, çok büyük balyozlar
ezer altın sarısı levhaları örsler üstünde,
ve parlar durur bir köşede, kor gibi,
yoğrulan kızgın dökme demirler.
Ve aşağıda, çevik tezgâhların kıvrak parmakları,
incecik seslerle, gide gele, kumaşlar dokur,
tüy gibi hafif ve tel tel ve titrek ipliklerle.
Bir makine dairesi, sırf cam ve demir,
çapraz kayışlar koşar bir baştan bir başa,
ve döner geniş kasnaklar hızlı hızlı,
fırtınayla çıldırmış değirmen kanatları gibi.
Hasis bir gün ışığı gelir avludan doğru,
sızar bodrumun yağlı, rutubetli pencereleri arasından,

gider, makineleri, aletleri dolaşır bir bir.
Bütün işçiler, hiç konuşmadan, sessiz sedasız,
birer makine gibi safi dikkat kesilir,
evrensel tik tak hareketini korlar düzene,
kısılmış insan sesini inatçı dişleriyle parçalayan
kızgın ve deli, evrensel tik tak hareketini.

Çok uzaklarda, karanlıklar içinden
bir gürültü yükselir uğultular halinde,
kırılır birdenbire bu gürültü, bu sarsıntı,
yıkılır sanki gümbür gümbür gürültü duvarları,
ve kapanır susar bir sessizlik denizinde.
Öte yandan, keskin fabrika düdükleri
fenerlere doğru böğürür durmadan,
vahşi ateşlerini, altın çalı çırpılarını
bulutlara uzatan fenerlere doğru.
Ve bütün bu ışıkların çevresini, ta ötede,
sarar gecenin karanlığı, bir kemer gibi,
işte rıhtımlar, limanlar, köprüler, deniz fenerleri,
ve işte tıklım tıklım, delirmiş garlar,
ve daha uzakta, çok uzakta, başka fabrikaların çatıları,
ve kazanlar ve demir ocakları ve fırınlar,
ve bunların, bir alay ateşten ve ışıktan sürüleri,
arada bir havaya yangınlar salarak
havlaya havlaya gökyüzünü ısırırlar.

Uçsuz bucaksız eski kanal boyunca,
karanlık, taşlı yolların sonsuz yoksulluğu içinde,
hiç durmadan, gece gündüz, soluksuz,
dış mahallelerde homur homur homurdanır
birbirinin tıpkısı, kocaman kocaman fabrikalar.
Fabrikaların isleriyle kararır tan yeri.
Bir kör gibi serseri dolaşır sisler arasında
şaşkın güneşi öğle vaktinin.
Ve gene her gün, akşamları bu fabrikalar
daldırınca karanlıklara kara yüzlerini,
haftalar akşamleyin gecelerini bırakınca karanlıklara,
kesilir koca davulun gümbürtüsü,
örsün üzerindeki balyoz gibi durur,
ve karanlık, uzaktan altın sis gibi görünür,
şehrin üzerinde yanan altın sis gibi.

Çev. A. Kadir - Şerif Hulûsi

ZİNDANLAR

Mısralarım geliyor size doğru,
sırmalara, ipeklere bürünmüş ışınlar gibi,
iki dağ arasında, uykuya dalmadan,
tek tek kayaların tasalı, sert alnını öpen
ışınlar gibi geliyor size doğru.
Siz ki, sillesini yediniz kaderin,
durursunuz gene dimdik, ayakta,
yürekleriniz öfkeli, inanç dolu,
siz ki, kederlisiniz ve kavgaya hazır,
siz ki, sürgündesiniz ve başkaldırmışsınız,
ve yüzleriniz taş gibi katıdır;
geliyor mısralarım size doğru.

Zindanlar denizlerin bir ucunda,
ve taştan ve demirden ve yalnız.
Topraklar vıcık vıcık kan içinde,
topraklar yerin altında tedirgin.
Adalar baştan başa granit,
adalar baştan başa yürek.
Kurnazlık ve öfke tezgâhları, adalar, sonsuzluğun çölünde.

Duvarlarınız, kapılarınız, demirleriniz,
parlar dalgalar arasında pıhtılaşmış kan gibi.
Kuleleriniz yalın,

kuleleriniz sivri uçları gibi kamaların.
Zindancılarınız, birbirlerini kızıştıran birer deli.
Dalgalarınız fırtınalarda gürüldetir durur alevlerini.
Bunca yumruk, bunca alçaklık, bunca zulüm,
yakar kavurur insanoğlunun içini,
amansız gökyüzü altında,
güneşlerinizin kızgın demirinde.

Oysa bilinmeyen bir ülkeden gelir o lânetledikleriniz,
yepyeni gerçekler var ellerinde,
kafalarında dünyanın ateşi ve alevi.
O görülmedik hak, o sessiz sedasız, o tertemiz hak,
dillerinde onların kan gibi,
kaynayan kan gibi onların dillerinde.
Eski kanunların zehiriyle ve ölümüyle dolu otlar
dağlar gibi yığılıp veriliyor ateşe.
En yücesiyle coştu bu gelenler çılgınlığın.
Artık içilecek bir şey oldu yaşamak,
katıp içine şarabı,
sunacaklar onu halka.

Yürekleri ovalar gibi alabildiğine geniş ve aydınlık,
gözleri çocuk gözleri gibi arı duru.
Kimseye kulak asmayın siz benden başka,
ben derim ki size, bu gelenlerin gücü
ağzına kadar dostluk dolu,
ağzına kadar kardeşlik.
Hınçları var, geçmez fikir hıncından öteye,
inançları var, tek övündükleri şeydir,
inanmamak güzel günlerin geleceğine
onlar için kederlerin en deriniyle bir.
Ve onlar istemezler kimsenin acımasını kendilerine.
Onlar, yüzyıllar arasından, boş verip ölüme,
isterler bir çığlık olmak, sonsuz ve güçlü,
isterler bu çığlık tekmil enginleri boğsun yılgıya.
Ve yakmak isterler görülmemiş yangınların ateşini,
kana bulanmış çırağılar yakmak tapınakların kapısında,
bir gün elbet dikilecek, derler, bu tapınakların eşiğinde
gönül verip adayanlar kendilerini iyiliğe, eşitliğe, doğruluğa.

Onların ezilmez, kıpkızıl güveni var,
onların fırtınalı sessizliği ve kini,
ve bilinçli, derin, yaygın türküleri,
bir kutsal ceza gibi yeryüzünü boydan boya dolaşırlar.
Siz mi yeneceksiniz onları yoksa,
ey bunak, suratsız cellatlar?
Burunları güneşe boynuz gibi dikilen adalar,
yoksa siz mi yeneceksiniz onları?
Acı ve işkence zindanları, yoksa siz mi?
Hiçbiriniz yenemeyecek, hiçbiriniz:
İnsanoğlunun doymak bilmez yüreği
öyle susadı ki sevgiye ve kardeşliğe,
artık hiç durmaz o, atlar gider
bir sabahtan başka bir sabaha,
bir aydınlıktan başka bir aydınlığa.

Çev. A. Kadir - Şerif Hulûsi

GUILLAUME APOLLINAIRE

1880 yılında Roma'da doğdu. Bir İtalyan subayı ile bir Polonyalı kadının oğludur. Monako, Kan ve Nis şehirlerinde okudu. Çünkü annesi bu şehirlerde gazinolarda çalışarak hayatını kazanıyordu. Şiire ilgi duyan Apollinaire 1898'de Paris'e geldi ama orada çok az kaldı. Hayatını kazanmak için Almanya'ya çalışmaya gitti. Sonra gene Paris'e döndü. Bankada küçük bir iş buldu. Sonra gazeteciliğe başladı. Yayımcıların yanında da çalıştı. 1909'da ilk şiir kitabını çıkardı. Max Jacob ve Picasso ile dostluklar kurdu. Bu arada bir dergi çıkardı. Le Festin d'Esope *(Esopos'un Şöleni) adlı bu dergide çağın en atılgan eserleri yer aldı. Şiirde hep yenilikler arayan Apollinaire, 1914 savaşında edebiyat çalışmalarını cephede de sürdürdü. 1916 Martında başından ağır yaralandı. 1918 Kasımında da öldü. Aşk, dostluk, tabiat güzelliği, vatan sevgisi gibi eskimiş konuları özgün ve güçlü bir şekilde tekrarlamakla kalmadı, yeni zamanların sıkıntılarını ve bunalımlarını, büyük sanayi şehirlerinin yoksulluğunu ve acılarını da duyurdu. Birçok şiirlerinde savaşın korkunçluğu yansır. Apollinaire aynı zamanda ileriye dönük, aydınlık bir şairdir. Başlıca şiir kitapları:* Alkol *(1913),* Kaligramlar *(1918).*

TEPELER

Paris'in üstünde bir gün
kocaman iki uçak gördüm savaşırken,
biri kızıldı, biri kara.
Hep var olan güneş uçağı baktım
en yukarda, tepede, pırıl pırıl.

Bütün gençliğimdi biri,
ötekisi gelecek günlerim.
Girmişler birbirlerine kudurmuşçasına,
tıpkı Lucifer'le savaşması gibi
Parlak kanatlı iyilik meleğinin.

Hesabın meseleyle savaşması gibi,
gecenin gündüzle savaşması gibi,
tıpkı sevdiğimin saldırması gibi,
aşkım da savaşır kasırgayla,
söker kökünden haykıran ağacı.

Her yer nasıl tatlı bak ama,
Paris genç bir kız gibi
uyanır gerine gerine,
uzun saçlarını dağıtır döker,
çığırır o canım türküsünü.

Nerelerde yitirmişim ben gençliğimi?
İşte aydınlanır gelecek günler.
Bil ki bugün ben konuşuyorsam,
her şeyi önceden bilme sanatı doğdu,
konuşurum onu dünyaya duyurmak için.

Yükselirler insanlar arasında
kimi insanlar tepeler gibi,
görürler gelecek günleri ta uzaktan,
görürler bugünden daha iyi,
geçmişten daha duru, daha aydın.

Gene gelir işte o büyülü çağ,
gelir o mutlu, güneşli günler,
hiç kimsenin hayal etmediği,
hiçbir masalda görülmemiş
bi dolu inanılmadık şeyle beraber.

Yarın aklınızın derinlikleri
bir güzel aranır taranır,
birtakım sonsuz dünyalarla birlikte
ne kadar diri varlıklar çıkarılır
bu uçurumlardan kim bilir.

Nice peygamberler yükselir
uzaktaki mavi tepeler gibi,
hepsi de kesin şeyler bilir
bildiklerine inanan bilginler gibi.
Bizi alıp bir yerlere götürecekler.

İstektir kuvvet istek.
Alnından öpeyim seni gel
ey alev gibi hafif kuvvet,
sende bütün çileler, acılar,
sende ısı, ışık, aydınlık.

İncelenecek bu gelen çağda
acı çekmek ne demek.
O ne bir cesaret, ne bir göğüs germe,
ne bir vazgeçme, hakkını istememe,
ne de bütün yapabileceklerimizdir.

Çok daha fazla şeyler aranacak
insanda o güne dek aranandan,
didik didik edilecek insanın içi,
ve oradan, makinesiz ve aletsiz
kim bilir nasıl bir güç doğacak.

Elveda, gençlik günlerim, elveda,
elveda, ey hayatın baharı!
Kokladım taze kokunu senin,
Roma'da karnaval çıngırakları,
maskeler ve çiçekler dolu arabalarda.

Elveda, karlı yılbaşı günlerim!
Artık hayat bir yıldızdan başka ne?
Onun yankısını seyrederim,
yankısını Akdeniz'de
şimşeklerden daha parlak.

Acı çekmenin zamanı olduysa nasıl,
mutluluğun da bir zamanı olacak.
İşte tanımanın vakti geldi
daha güçlü bir bilgiyle yarını.
Elveda, gençlik günlerim, elveda!

Kızgın iyilik çağıdır bu.
Yalnız istek, kesin karar iş görecek.
Akla gelmedik çilelerden sonra
tanrılaşacak insanoğlu,
daha bilgin olacak, daha saf, daha canlı.

Bulacak kendine başka dünyalar.
Ruh sararıp solup gidecek
güneşli bir tepe üstünde nasıl
kuruyup düşerse çiçek
olgunlaşırken ballı meyveler.

İşte gerçek hayatı anlattım size.
Böyle söyleyebilirdim ben bu türküyü.
Tohumlar gibi düşer toprağa benim türkülerim.
Ey, uluorta türkü çığıranlar, susun,
karamuk karıştırmayın bizim buğdaya.

Çev. A. Kadir - Şerif Hulûsi

K Ö Ş E

Yoksul ihtiyarlar tabanlarını vura vura yere,
patrondan iş beklerler.
Elleri ceplerinde, beklerler titreye titreye.
Konuşmazlar, tanımazlar çünkü birbirlerini.
Mırıldanır içlerinden biri ara sıra,
"Hay allah belâsını versin!" der.

Arabalar geçer, çamurları sıçratır üstlerine.
Pardösülü baylar geçer, görmezler, omuz vurur iterler.
Islatır ihtiyarcıkları yağmur, iliklerine kadar.
Kaldırıp yakalarını kamburlaşırlar bir parça daha.
"Hay allah kahretsin!" der ve öksürürler.

Hastaneye düşünceye dek bu böyle sürecek.
Tükürecekler son günlerini kapkara, kanlı balgam,
"sol ciğeri de sarmış herhal" diye düşünerek.
Ağlayacaklar belki de ufacık çocuklar gibi.
Ve sonra "işimiz allaha kaldı" diye diye,
bir bir çekip gidecekler bu dünyadan.

Çev. A. Kadir - Şerif Hulûsi

JULES SUPERVIELLE

1884 yılında Montevideo (Uruguay)'da doğdu. Küçük yaşta Fransa'ya gelip Paris'te öğrenimini tamamladı. Şiirler, hikâyeler ve oyunlar yazdı. 1922'de İskeleler *adlı kitabını çıkardı. Bundan sonra art arda kitaplar yayımladı ve klasik bir anlayışa yöneldi. Şiirlerinde yurt ve insan sevgisi ağır basar. İkinci Dünya Savaşında, Fransa Alman işgalindeyken o Uruguay'da yaşadı ve o zaman yazdığı şiirlerle Fransa'nın acısını dile getirdi. 1960'da öldü. Başlıca şiir kitapları:* Çekimler *(1925),* Masum Kürek Mahkumu *(1930),* Bilinmedik Dostlar *(1934),* Dünya Masalı *(1938),* Doğumlar *(1951),* Merdiven *(1956).*

KÜÇÜK ORMAN

Ben küçük bir ormanıydım Fransa'nın
kırmızı yaban gelincikler içinde.
Ama bende şans hani nerde,
başıma gelenleri hiç sormayın!

Ödüm kopar, ya bir anı olur kalırsam,
ya bir resim, ya bir serüven kazıntısı,
ya da ne biyelim, buna benzer bir şey işte,
bir koku falan olur kalırsam!

Belleğinden başka nerde yaşarım ki
üç beş kaçık kadının, üç beş çocuğun,
onlar anlatırlar öykümü size daha iyi,
şu anda ben istesem de anlatamam.

Ama kim bilir onlar şimdi nerdedirler,
bilseydiniz gider bulur sorardınız,
bilir onlar, ben ne dersem doğru derim,
umudumu hiç kesmedim, bilirler.

Aman ne zormuş, aman ne zor, tanrım,
yitik bir küçük orman olmak!
Ben böyle dört bir yana kök salmışken
nasıl silinir giderim yeryüzünden?

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

PAUL ELUARD

Çağdaş Fransız şairlerinin en büyüklerinden. 1895 yılında Paris'te doğdu. Orta halli bir ailenin çocuğudur. Çocukluğu hastalıklarla geçti. İyi bir öğrenim göremeden askere alındı ve Birinci Dünya Savaşına katıldı. İlk şiirlerinde savaşın izleri görülür. Savaştan sonra Dada ve Sürrealist akımlara katıldı. Picasso, Breton ve Aragon'la dostluklar kurdu. 1924'te, kimseye haber vermeden uzun bir yolculuğa çıktı, öldü sanıldı. Okyanus'u, Avustralya'yı, Hindiçini'yi, Cava'yı ve Sumatra'yı dolaşıp yedi ay sonra Paris'e döndü. Sonra İspanya'ya gitti, döndükten sonra Lorca'nın şiirlerini Fransızcaya çevirdi ve durmadan şiirler yazdı, kitaplar çıkardı. Gitgide dünya görüşü de değişiyordu. Toplumcu şiir anlayışına yöneldi. İkinci Dünya Savaşında gene askere alındı. Fransa Alman işgalindeyken, birçok tehlikeleri göze alarak yurdunun kurtuluşu için yiğitçe savaştı, şiirler yazdı. Bu şiirlerde yurdunun acılarını, halkının dayanma gücünü, umudunu, özgürlüğe susamışlığını büyük bir ustalıkla dile getirdi. Bu şiirler bütün Fransa'yı elden ele, gizli gizli dolaştı, bir şarkı gibi ağızlarda söylendi. 1952'de 57 yaşında öldü. Başlıca eserleri: Ödev ve Tasa *(1917),* Barış İçin Şiirler *(1918),* Ölmeden Ölmek *(1924),* Acının Başkenti *(1926),* Halk Gülü *(1934),* Özgür Eller *(1937),* Siyasal Şiirler *(1948),* Bir Ahlak Dersi *(1949).*

Y A Ş A M A K

Birbirimize verecek ellerimiz var,
uzaklara götüreyim sizi, tutun elimden.

Bunca yaşadım, yüzüm değişti durdu,
aştığım her eşikte, tuttuğum her elde
baktım kardeş bahar daha canlı, daha taze.
Kendine ayırdı o iğreti bozgunu, ölümü,
yumulup açılan beş parmaktaki geleceği bana.

Yaşadım, gördüm, anladım her şeyi.
Başkalarıydı beni yaşatan, insanlardı.
Aktı yüreğimde bir başka yüreğin kanı.
Azalmadı çocukluğum şu kadarcık
aklığı önünde kör, enez kızların,
incecik sarı aydan güzeldi o kızlar,
yaşamanın yollarına vuran aydan,
yollar köpüktendi, ağaçtandı, çiğden, sisten.
Tek başına çıkmaz ki ortaya körpe beden,
çıkmaz tek başına yeryüzüne toprağa,
ilk peşin yel, yağmur, soğuk beşikte sallar,
sonra yaz gelir, tam bir erkek yapar onu.

Uzanan her elde iyiliğim var.
Yalnızlık ölümdür ölüm.
Sevinçten öfkeye değin, öfkeden ışığa,
her gün, her saat, yerde, gökte,
canlıda, cansızda yonttum kendimi,
yazlar, kışlar geçti, ben dinç kaldım,
yaşadım, yaşadıkça güç geldi bana,
işte şimdi tam bir delikanlıyım,
yıkıntım üstünde kanım dimdik ayakta.

Birbirimize verecek ellerimiz var.
Daha güzel değil hiçbir şey
birbirimize bir orman gibi bağlanmaktan,
yerleri göklere kavuşturmaktan, gökleri geceye.

O bitmez tükenmez günü doğuracak geceye.

Çev. A. Kadir Asım Bezirci

ASIL ADALET

İnsanlarda tek sıcak kanun,
üzümden şarap yapmaları,
kömürden ateş yapmaları,
öpücüklerden insan yapmalarıdır.

İnsanlarda tek zorlu kanun,
savaşlara, yoksulluğa karşı
kendilerini ayakta tutmaları,
ölüme karşı yaşamalarıdır.

İnsanlarda tek güzel kanun,
suyu ışık yapmaları,
düşü gerçek yapmaları,
düşmanı kardeş yapmalarıdır.

Hep var olan kanunlardır bunlar,
bir çocukcağzın ta yüreğinden başlar,
yayılır, genişler, uzar gider
ta akla kadar.

Çev. A. Kadir

MATBAACI KARDEŞLERE

Geceleri hepimiz bir kumaş dokuruz.
İşimiz gücümüz görmek karanlıkta.
Görmek anlamak ve yapmaktır,
var olmak ya da olmamaktır.

İnanmak gerek, inanmak,
elimizde, kardeşler, elimizde bu,
iyi olmak, hür olmak elimizde,
bozmak elimizde alın yazısını.

Bir bahar özlüyoruz güllü çiçekli,
mutlu günler bekliyoruz, güzel yarınlar.
Aydınlıklar sarsın dört bir yanı,
yıkasın kirini pasını dünyamızın.

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

CESARET

Paris aç, Paris üşüyor.
Kuru otla besleniyor Paris.
Yaşlı Paris'in üstünde eski ruba.
Metroda bunaldı Paris, ayakta uyuyor.
Artık eski Paris'in çılgınlığı yok,
düşünürlüğü yok eski Paris'in.
İnsanlar mutsuz oldu zorla.
Bu ateş, bu duru hava,
ne varsa güzelden, iyiden yana,
senin aç çıplak halkının.
Kimseden bir şey dilenme, Paris,
canlısın işte, sımsıkısın, dopdolu.
Ne varsa solukluğun, enezliğin ötesinde,
gözlerinde işte ne varsa yaşayan,
kılıç gibi keskin, iğne gibi ince,
temiz, bilgili, usta,
zulme karşı dimdik ayakta.
Dayan, kurtulacaksın, dayan Paris,
söyle nen var kavgadan başka?
Yıldız gibi titreyen Paris'im benim,
sönmez umudumuz, Paris'imiz,
dayan da kurtul şu çamurdan,
şu yorgunluktan, şu acıdan.
Yürekli olalım, kardeşler, yürekli,

esirgemeyelim gözümüzü budaktan,
tolgamız, çizmemiz falan yok gerçi,
damarlarımızda yangınlar var ya,
ışığımız geri dönecek geri.
Öldü en iyi kardeşler uğrumuza,
yüreklerimizde şimdi onların kanı.
İşte yeni bir gün Paris'te, yeni bir sabah,
başlayan baharın dişleri arasından
parladı kurtuluşun süngüsü gibi.
İşte kör kuvvet yenildi yenilecek.
Bu düşmanlar, bu köleler anladılarsa eğer,
onlarda bir parça kafa varsa,
dank desin kafalarına,
yakında basıp gidecekler.

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

ŞİİRİN AMACI

Size desem, güneş ormanda
benzer yatağa yayılmış bir kadına,
bana inanır, yaparsınız ne istesem.

Size desem, yağmurlu bir günün duruluğu
aşkın tembelliğinde çın çın öter,
bana inanır, bakarsınız sevişmeyi uzatmaya.

Size desem, yatağımın çevresinde
yuva yapmış uğursuz bir sürü kuş,
bana inanır, tasamı bölüşürsünüz.

Size desem, bir kaynağın koynunda
döner yeşil bir ırmağın anahtarı,
bana inanır, anlarsınız ne demek bu.

Ama size sokağımın şarkısını bir söylesem,
sonsuz bir yol gibi anlatsam size yurdumu,
kulak asmaz, boş verir gidersiniz.

Ülküsüz yürürsünüz, bilmezsiniz ki,
açıklamak ve değiştirmek için dünyayı,
birlik, umut, kavga gerek insanlara.

Unumu eledim ben, eleğimi astım ama
götüreceğim sizi yüreğimin küt küt atışıyla,
sizinle söyleşmek bir hoş eder içimi.

Kurtulmanızı isterim sizin, birleşmenizi,
yarını dokuyanlarla el ele vermenizi,
yosunlarla sazların sarmaş dolaş olması gibi şafakta.

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

YAŞAMAK HAKKI VE ÖDEVİ

Hiçbir şey olmayaydı orda,
ne vızıldayan bir böcek olaydı,
ne hışırdayan bir yaprak,
ne yalanan, ne uluyan bir hayvan.
Hiçbir şey olmayaydı orda, hiçbir şey
ama sıcak bir şey, ama çiçekli bir şey,
ama kokulu, ama kırağılı, ama parlak.
Ne yaz çiçeğinin yaladığı gölge olaydı,
ne kardan kürkler içinde bir ağaç,
ne sevinçle öpülen bir yanak olaydı,
ne kendini yele vermiş çırpınan bir kanat,
ne yumuşacık bir ten, ne türkü çağıran bir kol.
Başına buyruk hiçbir şey olmayaydı.
Ne kazanmak olaydı, ne harcamak,
ne ayrışmak olaydı, ne birleşmek,
iyilik adına, kötülük adına.
Ne sevişe koklaşa geçen bir gece olaydı,
ne de uykuyla geçen bir gece,
ne durgun bir ses, ne coşkun bir ağız,
ne cömert bir göğüs, ne uzanmış bir el,
ne açlık, ne doymuşluk.
Hiçbir şey olmayaydı orda, hiçbir şey,
ister görünen, ister görünmeyen,
ister hafif, ister ağır,
ister ölümlü, ister ölümsüz.

Orda bir insan olaydı tek,
kim olursa olsun bir insan.
Ben olaydım, başkası olaydı.
Ya bir insan olaydı orda
ya da hiçbir şey olmayaydı.

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

SON GECE

1
Şu kanlı, pis düzen yok mu,
suçsuza vurur da vurur,
lokmasını alır ağzından,
yuvasını ateşe verir, kül eder,
gömleksiz kor sırtını,
ayağını papuçsuz kor,
alır günlerini, saatlerini bütün,
alır çoluğunu çocuğunu.

Şu kanlı, pis düzen yok mu,
ne ölü tanır, ne diri,
ak der karaya, hoş görür haini,
gütültüye getirir boğar sözü.
Ama gece yarısı on iki tüfek
rahata erdirir suçsuzu,
artık kalabalık gömsün varsın
kanayan cesedini, kararan göğünü.
artık kalabalık anlasın varsın
katillerin güçsüzlüğünü.

2
Ne iyi olurdu şöyle bir yüklenivermek duvara,
şöyle bir silkeleyivermek tozu toprağı
ve birleşivermek, birleşivermek.

3
Bağlanmıştı elleri arkadan, beli bükülmüştü.
Bir delik açılmıştı kafasında, kocaman
Demek bunca acıya ölmek için katlanmıştı.
Katlanmıştı bir ömür boyu.

4
Ey güzellik, ey mutlular için yaratılan!
Nereye bu gidiş böyle, nereye?
Bir bak dizlerinde birleşen şu ellere,
bir katilin aletleridir onlar.
Avazı çıktığınca türkü çağıran şu ağız
çanaklık etmede işte bir dilenciye,
tertemiz sütle dolu o tas
memedir şimdi bir yosmaya, meme.

5
Ekmeklerini çıkarıyordu yoksullar dereden,
gözleri kucaklamıştı ışığı,
artık hiç korkuları yoktu geceden,
bitkindiler ama yüzleri aydınlıktı.

Altındaydı gövdeleri gölgelerinin.
Birbirlerinde gördükleri mutsuzluktu.
Anlaşıyorlardı artık gizli bir dille
yavaş yavaş, ürkek ürkek, fısıldaşarak.
Bir umuttu sözü edilen, el gibi iri.

Duyuyordum, ölçüyordular
güz yaprağının büyüyen boyunu, enini,
ve dalgaların eriyişini durgun denizde.
Duyuyordum, ölçüyordular
büyüyen boyunu, enini gelecek günün.

6
Korkunç bir duvar gerisinde doğdum.
Yedim içtim, güldüm, utandım, düş kurdum.
Bir gölge gibi yaşadım ama,
güneşin türküsünü söyledim durdum,
göğüslerde çarpan güneşin türküsünü,
doğruluk, iyilik damlasının türküsünü,
ağlayan gözlerde pırıl pırıl.

7
Ateşe veriyoruz çalı çırpısını karanlıkların.
Kırıyoruz haksızlığın paslı kilitlerini.
İnsanlar geliyor insanlar, birbirinden korkmayan,
birbirine güvenen, birbirine sarılan.
Yeryüzünden siliniyor insan kılıklı düşman.

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

YAŞIYORUM

Sonsuz düşleri içinde yaşıyorum
mevsimlerin, yılların,
yaşamanın sonsuz düşleri içinde,
örgüsü içinde biçimlerin,
renklerin, sözlerin, işlerin.
Yaşıyorum baş döndüren güzellikte,
bayağı çirkinlikte,
taze düşüncede, sıcak istekte, aydınlıkta,
sıkıntılar, acılar içinde.
Yaşıyorum ölüme karşı.
Yaşıyorum ışıklı ince ırmakta,
karanlık duru pınarında
gözlerin, kirpiklerin.
Havasız ormanda, durgun çayırda,
uzakta küçülmüş denize,
silinmiş göğe doğru.
Yaşıyorum taş gibi kalabalığın çölünde,
tek başına kalmış insanın yuvasında,
kavuşan kardeşlerin ocağında,
hem kıtlık içinde, hem bolluk içinde,
gündüzün kargaşasında, gecenin düzeninde.

Sağlama bağlıyorum yaşamayı.
Bugünü, yarını kuruyorum.
Yaşıyorum yerde ve gökte,
ateşte ve dumanda,
akılda ve çılgınlıkta,
ölüme karşı, ölüme.

Toprağa karşı yaşıyorum, toprağa,
ölüm düşlerinden daha gerçek.

Yeryüzünden işte.
Burada ne varsa benimle.
Yıldızlar var gözlerimde.
Doğuruyorum bilinmeyeni
toprak ananın verdiğince.
Sınır çizemez anılara, umudu bilinmeyen.
Kurmalı yarını bugünden.

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

İSPANYA

Bir türkü tutturmuş gider
en güzel gözleri dünyanın.
Bilirim, görmek ister bu gözler
mahpushane duvarlarından ötesini,
mosmor göz kapaklarından ötesini.

Demir parmaklıkları hücrelerin
söyler hürriyetin türküsünü.
Öylesine yayılır gider bu türkü,
gider kızgın güneşler altında,
insancıl yollar boyunca gider,
gider kasırgalar gibi.

Yitirip bulmak hayatı.
Bulmak yeniden geceleri, gündüzleri.
Mahpuslar, sürgünler bilirim ben,
bilirim karanlıkta sizi besleyeni
Bir ateştir sabahı getirir,
getirir serinlikleri, çiğdemleri.

O ateş zaferdir zafer.
Zaferin tadıdır tadı.

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

UMUT BACILARI

Ey yiğit kadınlar, ey umut bacıları,
taş çatlasa, dediniz birleştireceğiz
aşkı ve iyiliği ölüme karşı.

Ey benim bacılarım, sağ kalmış, dipdiri.
Dediniz, ölüm vız gelir bize,
yaşamak devam etmeli.

İşte o gün geldi geliyor,
ey kutsal bacılarım benim,
işte o gün na şurda.
Savaş da neymiş ki, yoksulluk da ne?
Bir sünger çekilecek tüm acıların üstüne,
bir sünger, oldu bitti.

O gün bütün insanlar okşanmayı, ey bacılar,
o gün bütün insanlar sevilmeyi hak etti.

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

BİZİZ

Gör kabuğundan çıkan ateşi.
Bak gölgeye sığınan ormana.
Gör deniz gibi kabaran karı.
Bak göğün bağrında çıplak ovaya.
Gör yukarlara ağan suyu.

Durgun ağaçları, düzgün taşları gör,
gizli yardımları, özür dileyişleri,
acıyla boyalı illere bak,
gör temiz pak yolları,
görünmeyen alanı gör,
yalnızlığın heykel gibi dikildiği.

Aşkın beklediği ıssız eve bak.
Gör sersem hayvanları,
birbirinin gözünü oyan.
Gölgelere, iyi kardeşlere bak,
bir kan çölünde kucaklaşan.

Oynayan güzel çocuğa, gülen yavruya bak,
bak şu yumurcağa,
daldaki kuştan ufak.
Gör yeryüzünü işte su gibi, yağ gibi,
ortada bir taş yok.
Toprağın yemişleri olduran yaza
yeşilliği sunuşuna bak.

Gör inişini kadınların eski aynalarda,
gençliği, inancı sana getirişini gör,
gör sensiz dünyayı gizlice açışını,
seni ışığa götüren yelkenliye bak.

Ne varsa bizimle yaşayacak.

Hayvanlar, altın sancaklarım benim.
Ovalar, tatlı geçmişim benim.
Canım yeşillikler, içli şehirler,
insanlar size gelecekler.

Gözyaşları, yaralar, terler size gelecek,
düşlerin güllerini dermeye.
İnsanlar işte şurada duygulu, iyi,
atmışlar ölümden de hafif yüklerini,
ne güzel uyuyorlar nar gibi güneş altında.

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

TAN AĞARDI DEVLER YOK OLDU

İnsanın güzelliği insandan yüce.
Ama onlar bunu bilmezdi.

Düşünmek için yaşar, susmak için düşünürlerdi,
ölmek içindi yaşamaları, boşunaydı.
Ölümle kaparlardı iyi yüzlerini.

Düzene koymuşlardı, yavrum,
mal mülk uğruna
bayağılıklarını, sevgilerini.

Çiçekleri çiğner, gülüşleri boğarlardı.
Tüfeklerinin ağzındaydı yürekleri.
Duymazlardı, yavrum, yoksulların küfürlerini,
yarının mutlu yoksullarının.

Gün görmez düşler içinde ölümsüzdüler gerçi,
ama bulaşsın diye bulutlar çamura
boyuna inerlerdi bakmadan yukarlara.

Geceleri ölümdü onların, ölümdü.
Öbür insanlar toplasın diye
gölgelerinden yoksulluk dökülürdü.

Bu duygusuz, sağır düşmanları unutacağız.
İşte şuracıkta bir adım kaldı.
İnsanlar tatlı ağızla ak ışıklar saçacak,
bizim için açacak karanfiller,
bizim için çiçeklenecek sabır,
bizim olacak yaşayanların öpücüğü.

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

TRISTAN TZARA

Romen asıllıdır. 1896'da Moineşti'de doğdu. 1916 yılında Zurich'te Dada hareketini kurdu. 1919'da Paris'e gelip yerleşti. 1916-1939 yılları arasında çok sayıda şiir kitapları yayımladı. Sözün bir kaos haline geldiği şiirlerinde ince bir lirizm kendini gösteriyordu. Bu şiirler toplum, ahlak, mantık ve dil kavrayışlarına karşı amansız birer silah gibi görünüyordu. İkinci Dünya Savaşından sonra da birçok şiir kitabı yayımladı. Onun şiirleri, insanı bütün köleliklere karşı savunan bir güç olma dileğindeydi. Nâzım Hikmet'in hapisten kurtarılması için açılan dünya ölçüsündeki kampanyada önemli rol oynadı. 1963'te Paris'te öldü. Başlıca eserleri: Yirmi Beş Şiir *(1918),* Kaçış *(1947),* İç Yüzü *(1954),* Gül ve Köpek *(1958).*

A K Ş A M

Balıkçılar sulardan yıldızlarla dönerler,
gelirler ekmek pay ederler yoksullara,
gerdanlıklar takarlar körlere gelirler.
İmparatorlar gelir parklarda dolaşırlar
basma resimlerin acısına benzeyen şu saatte.

Yıkarlar av köpeklerini hizmetçiler.
Işık giyer eldivenlerini.
Haydi sen de pencereyi kapa.
Çık ışık odadan kayısı çekirdeği gibi,
kilise papazı gibi çık.

Yumuşak yünlüler ör, hey tanrım, şu sızlanan sevdalılara,
mürekkeple küçük kuşlar çiz, ayda görüneni yenile.

— Gidelim böcek tutalım haydi,
koyalım onları kutuya.
— Dereye gidelim haydi,
testiler yapalım pişmiş topraktan.
— Çeşmeye gidelim haydi,
kucaklaşalım çeşmede.
— Parka gidelim haydi,
horozlar türkü çığırana dek,
şehrin canı sıkılana dek.

Ya da ambara gidelim.
Kaşındırır kuru ot.
Böğürdüğü duyulur ineklerin.
Az sonra hatırlar inekler küçükleri.
Haydi ambara gidelim.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

KÜÇÜK SAVAŞIN ŞİİRLERİ

1
İyicene bulanmış geçim derdinde insanlar,
yaşamaya inanan insanlar.
Ey her şeyde güçlü olan,
sen komadın mı bir bir hepsinin yüreğine,
sen komadın mı sessizliğin tuzunu,
ölümün ekmeğini sen komadın mı?

Bol su, bol hava, bol pişmanlık,
bol acı, bol cesaret,
iyi gece, koca gece
arayanların sağlığına.

Güneş, kanatlarla ve altınla dolu eller,
yumuşak yalanları arayan,
bir de geçmiş kavgalar,
demirlerin, umutlandırmanın gürültüsünde.

Ve ağaç uzatır elini her zaman.
Sonra parlak karanlıkta biz işte
beklerken canın ötelerinden
bize gelen bu ağır işkenceyi.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

2
Canlı suların zamanıydı.
Ağaçlara asılmış sallanan günler
bekleyişlerimizi süpürüyordu geniş aydınlıklarla.
Dünyanın çevresini sarıyordu körün elindeki çiçek.
Hiç kimsenin yolunda hiçbir şey durduramıyordu umudu.

Henüz serbestti başlaması her şeyin yeniden.
Böylece çocuğun kaçışı bir ateş hattında.
Sınırsız bir gülüş dalınca çocuğun evrenine,
vızıldanan başında gözler ve yumuşak bukleler
maddelerinden sıyrılacaklar nerdeyse.

Sevinçli bedenlerin hafifliği böyleydi.
Dalgalarla, alevlerle sessiz adımları dolaşırdı birbirine.
Bir at bütün ağır tebeşir dinlenişiyle
barışını dökerdi ortaya ak toprakların.

Ey sözvermezler gibi vuran uzak saatler,
yitik kapılarda yas tozu.
Artık kimse bilmez bu yollar bizi nereye götürür,
sessizliği kazanmanın bu karanlık çabaları.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

3
Nerdeyiz, hangi ülkede dolaşır durur yelkenlerimiz?
Yılların kesilmiş umudu, yiyecek hani?
Kesin ve tam anlamıyla düpedüz açlık,
canımızın içinde incecik yıldızların gözyaşları.

Sonu gelmez yollarda ve hep aynı yerde,
güneşte, yağmur altında, ama ağlar ağlar
günün rüzgârı, öğle vaktinin gecesi benden uzak
yitiririm adımlarımı
sonbaharın seslediği sağır geceyarılarının
[tıkanıklığında.

Çocukların sisinde bir uzun öykü bu oldum olası.
Koşturur zıpzıpları, döndürür sayfaları ağır ağır.
Çürür denizler karın altında ses çıkarmadan,
anısız bir kumsalın bağrında, ama ağlar ağlar.

Şu sıra buzu hatırlamak düşünmekle bir.
Şefkat ve cesaret bir yuva bize.
Doğduğunu gördük ömrümüzün kavşağında
ve büyüdüğünü inanç güneşimizin.

Neredeyiz nerede, ama ağlar ağlar,
hangi ülkede dolaşır başlarımız yelkenlerin keyfince?

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

ARAGON

3 Ekim 1897'de Paris'te doğdu. Tıp öğrenimi gördü. Birinci Dünya Savaşı'nın bitimine doğru askere alındı. Birkaç ay cephede kaldı. Savaş sona erince kendisini edebiyata verdi. 1919'da Dada hareketine katıldı. Dadacılığın çöküşünü izleyen yıllarda gerçeküstücülüğün öncülerinden biri oldu. 1928'de Elsa Triolet ile evlendi. 1937-40 yılları arasında Ce Soir gazetesinde çalıştı. Alman işgaline karşı direniş kavgasına katıldı. Elden ele dolaşan gizli şiirler yazdı. Bir süre sonra karısıyla birlikte güneyde bir bölgeye sığındı. Orda direniş hareketinin fikir yönünü geliştirdi. Birden umudun en güçlü sesi haline geldi. Yurdunun kurtulmasına yardımcı olabilmek için Fransız şiir geleneğinden yararlanan açık ve anlaşılır bir şiir ortaya koydu ve şiirini silah haline getirdi. Fransa'da, İngiltere'de, İsviçre'de yayımlanan yazılarında François la Colére takma adını kullandı. Kurtuluştan sonra askeri madalya aldı. Gene şiirler, romanlar yazmaya devam etti ve şiirini Hugo'cu bir anlayışa ulaşan bir genişliğe vardırdı. Edebiyat militanı, siyaset adamı, gazeteci ve yayınevi yöneticisi, denemeci, tartışmacı, romancı, şair Aragon, şiirlerinde Elsa Triolet'ye olan büyük aşkını da anlattı. Eserlerinin sayısı kırkı aşar. Başlıca şiir kitapları: Sevinç Ateşi *(1920),* Sürekli Hareket *(1925),* Büyük Sevinç *(1929),* İç Sıkıntısı *(1941),* Elsa'nın Gözleri *(1942),* Dinle Fransa *(1944),* Fransızlara Kalk Borusu *(1944),* Dokuz Yasak Şarkı *(1944),* Yeni İç Sıkıntısı *(1948),* Barışın Doğuşu *(1949),* Maden Ocakları Ülkesi *(1950),* Bitmemiş Roman *(1956),* Elsa *(1959),* Elsa'nın Delisi *(1963),* Pablo Neruda'ya Ağıt *(1966),* Odalar *(1969).*

GABRIEL PÉRI EFSANESİ

Ivry mezarlığında
ortak bir çukurun dibi.
Aysız bir gece içinde
dinlenir Gabriel Péri.

Şehit mezarında yatarken bile
nasıl korkutur katilleri bakın,
ne mücizeler yaratır kutsal yerler
sulanınca gözyaşıyla halkın.

Ivry mezarlığında
öbür kurbanların altında
boğulur sandılar Gabriel Péri
örtünce suçu suçla.

Cellât şimdi ne yapacak,
şaşırdı önünde bir damla kanın,
yanaştırmamak için yolcuları
nöbetçiler diker başına onun.

Ivry mezarlığında
boşa gidecek bunca acı,
efendilerin kararı böyle,
senin korkundan, Gabriel Péri.

Karanlıklar suçlayıcıdırlar
uyuduğu yerde yiğit ölülerin,
ama nedense şimdi burada
boy atar mavi ortancalar.

Ivry mezarlığında
yok yere kaparlar kapıları,
birisi ortanca getirir her gece,
Gabriel Péri çiçekler açar.

Sessizliğin üstünde azıcık gökyüzü.
Yağmur düşer, güneş bir güzel.
Alçakça öldürülen yiğitlerde
anıların mavi gözleri var.

Ivry mezarlığında
yıkımın ağır çiçek demetleri
en hafif renkler içindeler
sevinsin diye Gabriel Péri.

Solur anayurdu yeniden
taçlarında çiçeklerin apaydınlık,
Toulon solur, gençliğinin şehri,
ve Akdeniz solur.

Ivry mezarlığında
çiçekler dile getirir bu sevgiyi,
doğduydu bu sevgi tam da o gün,
tam öldüğü gün Gabriel Péri.

Sakının böylesi ölülerden,
onları boşuna yok ettiniz zorbalar,
müthiş bir şaraptır o ölüler,
besler halkı ve öfkesini.

Ivry mezarlığında
ne yapar yapar söyler adını
esen yel geçen insanlara
Gabriel Péri.

Hatırlarsınız, ey kurşuna dizenler,
şarkı söylüyordu o sabahleyin,
hiç de iyi söndürmemişsiniz ateşi,
burda karardı ama, ötede yanar.

Ivry mezarlığında
şakır her ağardığında tanyeri,
hâlâ şarkı söyler durur
Gabriel Péri.

Dün nasılsa bugün de öyle,
öldürülür taşıyanlar ışığı,
başkaları alır onların yerini,
ışığa dokunamaz ama hiç kimse.

Ivry mezarlığında
soğuk toprağın altında
hâlâ Fransa için çarpar
yüreği Gabriel Péri'nin.

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

FRANSIZ MARŞI

Gelince mevsimi
hainliklerin ve hapishanelerin,

bulanınca pınarların suları
bir gözyaşları duru kaldı.

Duyuluyordu deli çığlıklar,
inkârlar, atıp tutmalar.

Geldiler karartmaya günlerimizi
zorba adamlar, akbabalar.

Dediler bize, aç duracaksınız,
aldılar elimizden ekmeği.

Atın kitaplarınızı, dediler,
köpek yalnız efendisini izlemeli.

Üşüyeceksiniz, dediler,
haçla donattılar toprağımızı.

Eğin başınızı, dediler,
söz dinleyin ve susun.

Hepiniz diz çökün, dediler,
gelsin yanımıza en güçlüler.

Kimimizi vurdular zincire,
kimimizi Almanya'ya gönderdiler.

Ama hesaba katmadılar Pierre'le Jean'ı,
öfkeyi, gençliği hesaba katmadılar.

Ama hesaba katmadılar birilerini,
ya ölmek ya yaşamak diyenleri.

Saçlarda rüzgâr gibi.
Ateşsiz alev gibi.

Ölenlerindir şu mezarlık uzakta,
iş olsun diye ölmediler ama.

İğrenç düşmana karşı ölenlerin,
işgale uğrayan yurt uğruna.

Kovalım yeni efendilerimizi, kovalım,
çapulcuları, hainleri, katilleri.

Ak koyun ayrılsın kara koyundan,
yurduna yaraşmalı insan dediğin.

İşte kurtarılmış zalim ellerden
her bahçe, her sokak.

Geri alınmış yabancılardan
her bağ, her ambar.

Her tepe, her dere,
her ev, her mezar.

Her göl ve balıkları,
yatağındaki her fındık.

Her dağ, her burun,
kanlı çayırları tarihimizin.

Ve yaygın ve güzel gök,
bulutsuz ve Almansız.

İnsan kendisi kurtarmalı sevdiği şeyi,
kendisi, kendisi, kendisi.

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

Robert Desnos

1900 yılında Paris'te doğdu. İlk gençlik yılları sürrealistler arasında geçti. Sonraları gerçekçiliğe yöneldi. İkinci Dünya Savaşı'nda, Almanlar Paris'i işgal edince, uzun süre Direniş hareketinde çalıştı. Çok umutluydu. Her zaman umutsuzlara karşı çıktı ve hep gelecek güzel günlerden söz etti. Direniş hareketi sırasında, daha çok takma adlarla şiirler yazdı ve eylemlere katıldı. 22 Şubat 1944'te Gestapo tarafından tutuklandı. Sonra kamptan kampa sürüldü. 1945'te, kurtuluştan bir iki hafta sonra, Çekoslovakya'da Terezin kampında tifüsten öldü. Desnos'un şiirlerinde buram buram özgürlük, arkadaşlık, kardeşlik, yurt ve insan sevgisi tüter. Başlıca eserleri: Gövdeler ve İyilikler *(1930),* Rastlantılar *(1942),* Ülke *(1944),* Seçme Şiirler *(1946).*

SAINT-MARTIN SOKAĞI ŞARKISI

Artık sevmiyorum Saint-Martin'i
André Platard gideli beri.
Artık sevmiyorum Saint-Martin'i,
ne şarabı, ne bir şeyi.

Artık sevmiyorum Saint-Martin'i
André Platard gideli beri.
Dostum benim, can yoldaşım,
bölüştüydük odamızı, ekmeği hani.
Artık sevmiyorum Saint-Martin'i.

Dostum benim, can yoldaşım,
bir sabah birden kayboluverdi.
Sessiz sedasız götürmüştüler.
Görünmedi bir daha Saint-Martin'de,
alınmadı tek bir haber.

Ne çıkar yalvarmaktan azizlere,
Merrie'ye, Jaques'a, Gervais'ye, Saint-Martin'e.
Bir tepe üstündeki Valérien'e yalvarmaktan ne çıkar.
Günler geçiyor, tek bir haber yok.
Gitti Saint-Martin'den André Platard.

Çev. A. Kadir

PONT AU CHANGE BEKÇİSİ

Ben Flandre sokağının bekçisiyim.
Tekmil Paris uyur, ben uyanık dururum.
Bir yangın tutuşur bakarım kuzeyde, uzakta, karanlıkta.
Şehrin üzerinden bakarım uçaklar geçer gider.

Ben Point du Jour'un bekçisiyim.
Auteuil köprüsü gerisinde, karanlıkta Seine nehri,
Paris'in ortasında, köprüler altında kıvrılır gider.
Bir yerde, batıda bir yerde infilak olur bakarım.

Ben Porte Dorée'nin bekçisiyim.
Vincennes ormanı tahta kulenin çevresinde kapkara.
Çığlıklar duyarım da Créteil'in oralardan.
Trenler koşar gider bakarım doğuya doğru,
bir isyan şarkısı gibi koşar gider.

Ben Poterne des Peubliers'nin bekçisiyim.
Güney rüzgârı bir yanık kokusu getirir bana,
uğultu gibi bir şeyler, hırıltılar getirir,
bir yanda Plaisance'da, Vaugirard'da dağılır giderler bakarım.
Bakarım güneyde kuzeyde, bakarım doğuda batıda
savaştan başka bir şey yok Paris'e gözünü dikmiş olan.

Ben Pont-Au-Change'ın bekçisiyim.
Paris'in yüreğinde, uğultular içinde uyanık.
Bir yanda korkunç telâşını duyarım düşmanın,
dostların, Fransızların zafer çığlıklarını duyarım,
bir yanda duyarım inlediklerini bizim kardeşlerin,
Hitlerci Almanların işkenceleri altında inlediklerini duyarım.

Ben Pont-Au-Change'ın bekçisiyim.
Ama yalnız Paris'i beklemem ben bu gece,
beklemem bu fırtınalı gecede yalnız yorgun, bitkin Paris'i,
bütün yeryüzünü beklerim, bizi kuşatan, sıkan yeryüzünü,
gelir sarsıntıları savaşın, soğuk havada, gelir buraya doğru,
çığlıklar gelir dört bir yandan, şarkılar ve hırıltılar gelir,
zafer, acı ve ölüm, beyaz şarap ve çay rengi gökyüzü,
ufkun dört bir köşesinden, yeryuvarlağının engelleri arasından,
tuzlu su, barut ve odun kokuları gelir.

Ben Pont-Au-Change'ın bekçisiyim.
Merhaba hepinize, gelen günün eşiğinde, merhaba!
Flandre sokağından Poterne des Peubliers'ye kadar,
Point du Jour'dan Porte Dorée'ye kadar,
bütün dostlara, kardeşlere merhaba, merhaba!

Merhaba, ey uyuyanlar,
tehlikeli, gizli işlerden sonra uyuyanlar, merhaba,

merhaba matbaacılar, merhaba bomba taşıyanlar,
merhaba demiryollarını uçuranlar, yangın çıkaranlar merhaba,
merhaba bildiri dağıtanlar, silah ve yiyecek kaçıranlar,
ey dayananlar, direnenler, savaşanlar, merhaba!
Yirmi yaşında çocuklar, kaynak gülüşlüler, merhaba!
Köprülerden yaşlı ihtiyarcıklar, dinç insanlar, merhaba!
Mevsimleri andıran insanlar, merhaba hepinize,
yeni sabahın eşiğinde hepinize merhaba!

Taymis kıyılarından gelenler, size de merhaba,
bütün uluslardan gelen sözünün eri kardeşler, merhaba,
yüzyılların başkentinden gelenler, yüzyılların Londra'sından,
yüzyılların İngiltere'sinden gelenler, merhaba,
her ırktan, her ulustan Amerikalılar, merhaba,
Atlantik'in ötesinden, Kanada'dan, Meksika'dan gelenler,
Brezilya'dan, Küba'dan gelenler, merhaba,
Rio'lular, Tehuantepec'liler, New York'lular,
San Fransisko'lular, dostlarım, kardeşlerim benim, merhaba!

Ben Pont-Au-Change üzerinde randevu verdim bütün dünyaya,
sizin gibi uyanık, sizin gibi savaşarak.
Az önce geldim ağır adımlarla sessiz yoldan,
kendi düşmanımı yendim geldim.

Derede öldü Hitler'in Alman'ı,
yüzü gözü çamur içindeydi, kokuşmuştu beyni,
o sıra dört mevsim seslerinizi dinliyordum ben sizin,
dostlar, dostlar, dost uluslardan gelen kardeşler.
Afrika portakallarının kokusunda seslerinizi dinliyordum,
uzanmış ellerin beyaz filolarında seslerinizi dinliyordum,
Pasifik okyanusunun ağır dalgalarında, karanlıkta,
Cezayir'in, Honolulu'nun, Çung-King'in insanları,
Fez'in, Dakar'ın, Ajaksiyo'nun insanları,
karanlıkta seslerinizi dinliyordum ben sizin.

Baş döndüren, korkunç uğultular, ciğerlerle yürekler bir olmuş,
Ilmen gölünden Kief'e, Dinyeper'den Pripet'e kadar,
karda alev alev yanan Rusya cephesinden gelirsiniz,
binlerce bağırdan kopup gelirsiniz bana doğru.

Sizi dinliyorum, Norveçliler, Danimarkalılar, Hollandalılar, sizi,
Belçikalılar, Çekler, Polonyalılar, Lüksemburglular, sizi,
Yunanlılar, Arnavutlar, Yugoslavlar, kavga kardeşleri,
seslerinizi dinliyorum ve çağırıyorum sizi,
herkesçe bilinen kendi dilimde çağırıyorum,
bir dil ki tek sözcüğü var:
Hürriyet!

Ve size diyorum ki, nişan aldım ve öldürdüm Hitler'in adamını.
Bomboş bir yolda öldü gitti o,
şehrin ortasında aldım öcünü öldürülen kardeşlerimin,
Romainville'de, Mont Valerien'de öldürülenlerin öcünü.
Benim gibi nişan aldılar ve öldürdüler başkaları da,
boş yollarda sessiz adımlarla yürüdüler benim gibi,
dinlediler benim gibi gürültülerini ve yakınmalarını yeryüzünün,
Porte Dorée'de ve Point du Juor'da,
Flandre sokağında ve Poterne des Peubliers'de,
şehirlerde, kırlarda, tarlalarda, Fransa'da bütün,
sürükkediler adımlarını arkadaşlarım geceleyin,
uyuttular yalnızlıklarını gürültülerinde ve yakınmalarında yeryüzünün.

Milyonlarca ateşle aydınlatılmış bir kamptır çünkü yeryüzü.
Ordugâhlar kurulmuştur savaştan önce bütün yeryüzünde.
Belki de şu anda duyuyorsunuzdur sesleri,
gece bastırınca kulağımıza gelen sesleri,
fenerlerin ışığında kör olan göçmen kuşlar gibi
boşluklarda uzun uzun uçan sesleri,
ve ateşten pencerelere çarpan sesleri.

Size sıcak, sevinçli ve sağlam gelsin sesim benim,
korkusuz ve yakınmasız gelsin.
Arkadaşlarımın sesiyle birlikte gelsin size sesim benim,
pusudaki askerin sesiyle birlikte gelsin,
Fransız öncüsünün sesiyle birlikte.
Siz dinleyin bizi gemiciler, havacılar, erler şimdi de.
Size de merhaba, size de,
umutlarımızdan söz ediyoruz, acılarımızdan değil,
doğacak günün eşiğinde size de merhaba, size de,
size, yakınımıza gelmiş olanlar, almaya sabah armağanımızı,
gündoğumunun evlerimize gireceği şu sıra, samandan ayakkaplarıyla.
Bir daha merhaba, bir daha, yarın için, bir daha!
Yüreğimizden ve kanımızdan kopup gelen merhaba!
Merhaba, merhaba, işte güneş Paris'in üstünde doğdu doğacak,
bulutlar ne kadar gizlerse gizlesin onu, o doğacak.
Merhaba, merhaba, yürekten merhaba!

Çev. A. Kadır - Afşar Timuçin

JACQUES PRÉVERTS

1900 yılında Neuilly-sur-Seine'de doğdu. Edebiyat dünyasına otuz yaşlarına doğru girdi. Gerçeküstücülüğe bağlandı. Bununla birlikte halka yakın bir söyleyiş kazandı. Aile Anıları ya da Koruyucu Melek *adlı eserini 1930 yılında Bifur dergisinde yayımladı. Bundan sonra yayımladığı şiir kitapları çok tutuldu. Böylece ünü dünyaya yayıldı. Onun şiirlerinde halkın hayatı yansır. Başlıca eserleri:* Sözler *(1946),* Manzaralar *(1951),* Yağmur ve İyi Hava *(1955).*

TEMBEL ÖĞRENCİ

Başıyla hayır dedi.
Yüreğiyle evet dedi.
Öğretmene hayır dedi,
sevdiğine evet dedi.
Tahta başında ayakta,
soru soruldu bi sürü,
problemler, işlemler,
birden tutar bir gülme.
Siliverir her şeyi:
Sayıları, sözcükleri,
tarihleri, adları,
tümceleri, tuzakları.
kulak asmaz öğretmene,
yuhalarına çocukların.
Bi dolu tebeşirle,
allı, morlu, mavili
bi dolu tebeşirle
kara tahtasına mutsuzluğun
çizer mutluluğun yüzünü.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

E V C E K

Ana yün örer,
oğul savaşa gider,
ana olağan görür her şeyi.
Ya baba, baba ne yapar?
Baba da iş yapar.
Karısı yün örer,
oğul savaş yapar,
babanın işleri var.
Baba olağan bulur her şeyi.
Ya oğul, ya oğul,
oğul ne bulur peki?
Oğul hiçbir şey bulmaz, hiç ama,
anası yün örer, babası iş görür, kendisi savaş yapar.
Savaş bitince ne yapacak,
babasıyla iş yapacak.
Savaş devam eder, ana devam eder, yün örer,
baba devam eder, iş görür.
Oğlan öldürülür, devam edemez.
Babayla ana giderler mezarlığa,
olağan bulurlar babayla ana bunu.
Hayat devam eder, hayat örgüyle, işle, savaşla.
İşler, savaş, örgü, savaş.
İşler, işler, işler.
Hayat ve mezarlık.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

İKİ SALYANGOZUN TÜRKÜSÜ

İki salyangoz çıkar yola,
giderler cenazesine bir yaprağın,
kabukları kara kara,
boynuzlarında yas tülleri,
yürürler karanlıkta tıpış tıpış
tatlı bir güz akşamında.
Mezarlığa varır varmaz
bakarlar ki bahar gelmiş,
ölü yapraklar dipdiri.
Apışır kalırlar oracıkta.
Ama güneş durur mu ki,
başlar güneş konuşmaya:
Zahmet olmazsa gelin şöyle,
buyrun oturun şuraya,
isterse cancağzınız,
bira için birer bardak,
isterseniz binersiniz
burdan Paris otobüsüne,
otobüs akşama kalkacak,
bir yerler görürsünüz.
Siz dinleyin beni hele,
boş verin yasa masa,
alır gözünüzün ışığını,
besbeter de çirkin yapar,
tabut falan da nedir ki,

kapkara eder içinizi.
Kendi renklerinizi kuşanın,
siz hayatın renklerini.
Bütün hayvanlar o zaman,
bütün ağaçlar ve bitkiler
başlarlar bir türküye,
bas bas bağırarak,
gerçeğin türküsüne,
sağlığın türküsüne,
yaz günlerinin türküsüne.
Sonra da başlarlar
cümbür cemaat
kafaları çekmeye.
Haydi bakalım sağlığınıza.
Güzel bir akşam bu,
güzel bir yaz akşamı.
Dönerken evlerine salyangozlar
aman ne sevinçli, ne mutlular.
Epeyce de içmiştiler,
sendelerler bir parçacık.
Ama yukarıda aydede
ahbap çavuşları kollar.

Çev. A. Kadir Afşar Timuçin

GUILLEVIC

1907 yılında Carnac'ta doğdu. Çok fakir bir köylü soyundan gelmedir. Öğrenimini sıkıntılar içinde yaptı. Uzun süre kötümser şiirler yazdı. İtalya-Habeş ve İspanya İç Savaşları sırasında doğruyu eğriyi, haklıyı haksızı anlamaya başladı. En güzel şiirlerini de bundan sonra yazdı. İkinci Dünya Savaşını, savaşta ölenleri, yurdunun Naziler tarafından işgalini gördü, vatanının kurtuluşu için Aragon, Eluard ve Desnos gibi şairlerle aynı sırada dövüştü. Bütün olayları yaşadı ve birlikte dövüşmenin şiirini söyledi. Gitgide olgunlaşan Guillevic, Fransız şiirinin anayollarından biridir bugün. Başlıca eserleri: Övgü *(1946),* Kırklar *(1947),* Kazanmak *(1949),* Duvarlar *(1950),* Otuz Sone *(1954).*

KENAR MAHALLE

Duvarların dik durayım diye çıkar canı
yüksele döne
bu yol boyu.

Anlaşılan bütün mahalleliler geldi
pencere pervazlarında kurulamaya yağlı ellerini,
dalacaklar hep birlikte bayram yerine,
sanki kaderleri orda sona erecek.

Bir tren görülür, yolun üstünde, puflar.
Işıyan lambalar görülür.
Görülür uzamsız odalar.
Ara sıra ağlar bir çocuk
geleceğe doğru.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

A Y A K T A

Fabrikada, sokakta,
alnı açık duranların yanında
dev gibi doğruldular.

Zafer yakında.

Bilek var, vuruşmaya.
Güç var, korunmaya.
Soluk var, harcanmaya.

Zafer yakında.

Can var, verilecek.
Kardeş var, ayakta.
Kardeşe can feda.

Zafer yakında.

Çev. A. Kadir

YAŞAMAK ARTIYOR

Ne zaman bize derler:
Yaşamakta bir artış var,

demek istemezler kadınların
genişledi bedenleri.

Demek istemezler boyu uzun
ağaçların bulutlardan.

Yolculuk edilebilir
demek istemezler
birazcık bir çiçekte.

Sevişenler her gün sabahtan
akşama dek sarmaş dolaş
demek istemezler.

Demek isterler ki düpedüz
zorlaşmada gittikçe
insanca yaşamak.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

A Ğ A Ç

Ne güzel olacak
sabah aydınlığında ağaç
közlüğün kapağı düştüğü gün,
efendilerin kovulduğu gün
kendi kendisiyle baş başa kaldığı gün
güneşin karşısında halk.

Ne güzel olacak
ağaca ilk günün şavkı vurunca,
halk sokakları doldurunca,
sevinçten bağırınca çağırınca,
ağacı görünce
şavkın içinde
boylu boyunca.

Çev. A. Kadir

İSPANYOL

ŞİİRİ

Antonio Machado

Juan Ramon Jimenez

Leon Felipe

Jose Moreno Villa

Federico Garcia Lorca

Emilio Prados

Rafael Alberti

Luis Cernuda

Angela Figuera Aymerich

Manuel Altolaguirre

Miguel Hernandez

Gabriel Celaya

Blas de Otero

Marcos Ana

Jose Hierro

Angel Gonzales

Manuel Alcantara

Jose Angel Valente

Jesus Lopez Pacheco

Eladio Cabanero

Antonio Machado

1875 yılında Sevilla'da doğdu. Ömrünün çoğunu Kastilla'da geçirdi. Uzun yıllar Paris'te kaldı, Bergson'un derslerini izledi. Fransızca öğretmeni oldu. Fransız kültürü almış olmakla birlikte, yurdunun havasından uzaklaşmadı. İspanya'nın gerçekleriyle içli dışlı oldu, çağının siyasal sorunlarıyla ilgilendi. İç savaş başlayınca daha ilk günden seçimini yaptı. Devrimci hükümetin yanındaydı. Böylece hayatı boyunca değiştirmediği bir yolu seçmiş oldu. Cumhuriyetçilerin durumu kötüleşip ölüm Madrid'e doğru yaklaşınca Madrid'i terk etmesi gerekti. Baştan buna yanaşmadı. Ama çok yaşlıydı, savaşamazdı. Valensiya'ya gitti. Orda cumhuriyet için çalışmalarına devam etti. Vücudu gittikçe zayıflıyor, annesiyle ve kardeşiyle kaldığı küçücük bir evde yaşıyordu. Daha sonra Barselona'ya gitti. 1938 sonlarına kadar orada kaldı. 1939 Ocağında İspanyol cumhuriyetinin ölüm çanları çalıyordu. 26 Ocak günü Barselona, milliyetçilerin ve İtalyanların işgaline uğradı. Ertesi gün Kont Ciano gazetesinde şunları yazıyordu: "İspanya'daki zaferin tek adı var: Mussolini." Bunun üzerine Machado, cumhuriyetçi hükümetin birkaç üyesiyle birlikte Koliur'a göçtü. Artık sonunun yaklaştığını seziyordu. Annesini ve kendisini bir pansiyona yerleştirdiler. Burada son günlerini geçirdi. Sağlığı çok bozulmuştu. 22 Şubat 1939'da öldü. Bir ara Lorca'nın şiiriyle gölgelenmiş de olsa, Antonio Machado'nun şiiri, insancı tutumuyla, basit görünen derinliğiyle büyük bir şiirdir ve bu şiir sonraki İspanyol şairlerini büyük ölçüde etkilemiştir. Başlıca şiir kitapları: Yalnızlar *(1903),* Kastilya Manzaraları *(1912),* Yeni Şarkılar *(1917 1920),* Savaş *(1937),* Alvargonzales Toprağı *(1938).*

A D S I Z L A R

Bunca yollar geçtim,
bunca çığırlar aştım,
bunca denizde yüzdüm,
bunca kıyıya çıktım.

Nereye vardımsa ben,
hüzün kervanları gördüm,
kör karanlıkta alımlı,
dertlenen sarhoşlar gördüm.

Her işten anlayanlar gördüm,
bakanlar, susanlar ve
ucuz şarap içmediği için
bilgiçlik taslayanlar gördüm.

Giden gelen lanet sürü,
dünyayı kokutan sürü.

Nereye vardımsa ben,
insanlar gördüm, çalan, oynayan,
insanlar gördüm, dört ayak,
kazar dururlar toprağı.

Vardılar mı bir yere,
sormazlar bura nere.
Çıkarlar yolculuğa
sırtında kart katırın.

Ne vakitten anlar bunlar,
ne bayram bilir bunlar,
varsa dayanırlar şaraba,
yoksa soğuk suya fit olurlar.

Bunlar yaşayanlar, çalışanlardır.
Bunlar yürüyenler, düş görenlerdir.
Sırası gelince de, herkes gibi
göçüp gidenlerdir bu dünyadan.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

ŞARKILAR

Köpürür koca deniz
yanı başında çiçekten tepelerin.
Tuz taneleri yüklü
arıların mumu.

Geldi ilkyaz.
Nasıl, kimse bilmez.

Ay bir kocaman, bir kocaman,
na şöyle, testekerlek,
akıttığı ışık mumu
bu diri mart gecesinde
beyaz arıların!

Kastilla gecesi.
Şarkı ne der:
Uyudu, tamam.
Dalınca herkes uykuya
pencerende olacağım.

Bir kömür işçisi bırakın tarlaya,
bir de bilgin bırakın, bir de şair.
Şaire bakın: Şaşar kalır, kımıldamaz.
Bilgin bakar bakar, dalıverir düşünceye.
Osaat aramaya çıkar kömür işçisi,
böğürtlen, mantar aramaya.

Götürün bir de tiyatroya üçünü,
bir kömür işçisi esnemez.
Düşünen, türkü çığıran, düş gören insanlar
hayatı üstün tutar görünüşünden hayatın.
Kömür işçisinin kafasında
düşünce dünya kadar.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

SAVAŞ ŞİİRLERİ

1
İki deniz arasında,
arasında ikimizin,
savaş, denizden daha derin.
Bakarım bahçemden denize,
ufukların kapattığı denize.
Bakarsın sen de, Guiomar, yüksek kıyından
görürsün bir başka denizi,
İspanya denizini, karanlık denizi,
Camoens'in türküler yaktığı denizi.
Dost bilir seni yokluğum belki de.
Seni anmak kötü eder beni, tanrıçam.

Savaş bir yumrukta aşkı yere serdi.
Tüm sıkıntısı bu ölümün
ve ateşin çorak gölgesi.

Hem de geç kalmış bir aşkın balı,
hiç açmayacak olan çiçekleri dalın,
acı soğukları baltadan öğrenen
çiçekleri dalın.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

2

Kin güden bir el, İspanyam
–iki deniz arasından denize uzanan yurdum–,
savaş bölgeleri hazırladı, müstahkem sırtlar,
ova tepe demedi, bağ bahçe demedi, dağ demedi,
kin güden bir el.

Amansız yumruğu kinin, alçaklığın,
devirir meşeliklerinde ağaçları,
ezer altın salkımları bağlarında,
toprağından aldığın taneleri toz eder.
Amansız yumruğu kinin, alçaklığın.

Bir daha, ey acılı İspanya, bir daha,
sildi süpürdü hainliğin eli her şeyi bir daha,
rüzgârın okşadığı sardığı, denizin yıkadığı pakladığı her şeyi.
Unutuldu tapınaklarda saklanan ne varsa,
kirin pasın içine bırakıldı.
Sunuldu oburluğa
toprağın bağrında arınan.
Neyin var neyin yok satıldı.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

3
Durgun bir bahçedeyim,
sessiz bir akşamüstü,
karşısında ateşten fundaların,
güneşin gün batımında çizdiği
ateşten fundaların.
Valensiya çiçeklenir çiçeklenmez
sokulur Guadalviar'a,
–Valensiya kıvrım kıvrım
duygulu göğünde Osias'ın,
yok olmadan denizde
tek parça bir gül–.
Oturmuş savaşı düşünürüm,
bir kasırga gibi sürüp giden,
Duro fundalıklarında sürüp giden,
ekin tarlalarında sürüp giden,
ta portakal bahçelerine dek
verimli Estramaduar toprağından.
Kül rengi göklerinden Asturias'ın
ışıklı, tuzlu göllere dek sürüp giden.
Düşünürüm İspanya'yı,
ırmaktan ırmağa, dağdan dağa, denizden denize
pazara çıkarılan.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

GRANADA'DA CİNAYET İŞLENDİ

1
Cinayet

İki silâhlı arasında getirdiler –bir uzun yoldan,
henüz yıldızları parlıyordu şafağın, soğuk kırlara doğru.
Öldürürler Federico'yu –başlarken ışıklar fışkırmaya.
Yüzüne bile bakamadılar –cellât sürüleri.
Hepsi yumdular gözlerini; –dediler: Kurtaramaz seni tanrı bile!
Düştü Federico ve öldü
–alnında kan, karnı delik deşik–.
Granada'da cinayet işlendi
–yoksul Granada! Onun Granada'sı!–
Bilesiniz bunu.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

GRANADA'DA CİNAYET İŞLENDİ

2
Şair ve Ölüm

Getirdiler onu, ölümle yan yana,
vız geliyordu bıçağı cellâdın.
Güneş kulelerin üstündeydi;
çekiçler örsün üstünde –demirci örsünün.
Başladı Federico ölümle yarenliğe,
ölüm kulak kesildi.
"Dün çıtırdardı ellerin kuru kuru,
dün ellerin şiirlerimde, can yoldaşım,
soğukluk verirdin çünkü sen şarkıma,
yıkımıma verirdin gümüş orağını,
türkü yakacağım olmayan etlerine,
türkü yakacağım olmayan gözlerine,
rüzgârda savrulan saçlarına,
öpmeye hep hazır dudaklarına,
türkü yakacağım.
Dün nasılsa seninle aram,
seninle, ölümüm, çingenkam,
bugün de aram seninle öyle iyi,
soluruz havasını Granada'nın
ikimiz tek başımıza, yapyalnız,
Granada'nın,
benim Granada'mın!"

3
Gördüler onun ilerlediğini.
Alhambra'da kazın şaire, dostlar,
bir mezar kazın taştan düşten,
üstünde bir çeşmenin,
su hep ağlasın, söylesin dursun:
"Granada'da cinayet işlendi,
Granada'sında onun!"

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

Juan Ramon Jimenez

1881 yılında Endülüs'te doğdu. Şiirlerinde Endülüs'ü, beyazlığıyla, mavisiyle, toprağı ve deniziyle yaşattı. Hayatı boyunca durmadan şiirlerini düzeltti. Acıları verirken romantik, sevinci verirken pırıl pırıldır. Hep çiçeklerden, denizden, yıldızlardan, doğadan esinlendi. Şiiri sözcük ve imge bakımından çok zengindir. Denilebilir ki, güzellik ve müzikten ibarettir. Görünüşte biraz soğuk bile dursa, onun şiiri hem duyarlı, hem tutkuludur. 1956'da Nobel ödülünü aldı. 1958'de Porto Riko'da öldü.

Başlıca şiir kitapları: Menekşenin Ruhları *(1900)*, ÇınlayanYanlızlık *(1911)*, İkinci Şiir Antolojisi *(1922)*, Koral Gable'nin Romansları *(1948)*, Dipteki Hayvan *(1949)*, Üçüncü Şiir Antolojisi *(1957)*, Şiir Kitapları *(1957)*.

G E C E

Gözyaşım ve bir yıldız
kavuştular ve ansızın
gözyaşı oldular bir tek,
yıldız oldular bir tek.
Kör kaldı gözlerim aşktan,
kör kaldı aşktan gökyüzü.
Bu oldu bütün bir evren
–başka şey değil!–:
Bir gözyaşı aydınlığı,
yıldızlarla dolu.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

I Ş I K

Sabah alacakaranlıkta bir ışık:
Bilinmez nerden gelir,
gelişi duyulmaz bir ışık,
her şeyin kaynağı bir ışık,
her şeye yayılan bir ışık.

Işıktan bir varlık bu, her şey bu,
ışıktan başka şey değil ama,
yaşayan ışık, yaşatan ışık;
bir düşünce, yukarlarda durulaşan,
yukarda, ak alevlerden,
besler, uyarır, kor ortaya,
alacakaranlıkta sabahleyin.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

MERHABA KÖYÜM

Merhaba, Moguer, dağım benim, dereboyum, ırak denizim.
Görmeye gelirim yeşil yeşil Nisanını, kırlarında çiçek çiçek.

Bir çobandım, başına buyruk, türküler yakan bir çoban
[bildin mi?
Kalkmıştım bir Mayıs şafağıyla, yollanmıştım kuzeye
[bir başıma.
Ne türküler getiririm dağarcığımda, ne türküler getiririm,
içli bahçelerde devşirmişim, güzel güller arasından.

Acı türkü getirir miyim hiç sana, ey güneşli köyüm benim.
Senin için altınlardan, mavilerden türküler yakmışım ben.

Dinle hele, ne türküler! İçimi bir dökeyim gör,
yayılıversin üstüne kanatları uçan kuşun.

Sevinçli, mutlu türküsü bu acılı bir oğulun,
bir işsizin güçsüzün, bir baldırıçıplağın inançlı türküsü bu.
Kısacık türküsü bir ağabeyin, uzak bir oğulun yakın türküsü bu.

Ben senin oğlunum, Moguer, düşler ardında koşan oğlun.
Haydi sarılalım gel, beni beyaz kapılarında karşıla.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

Leon Felipe

1884 yılında Kastilla'da doğdu. Kuru ve katı bir şiir anlayışı vardır. Bu güçlü, buruk ve yoğun şiir, derinliklerinde ölçüsüz bir içtenliği barındırır. İnsanların dünyasına dolaysız yönelen, kalabalıklara açılan bir şiirdir onun şiiri. Felipe'nin sanatı Goya'nın sanatını andırır. 1968'de Meksika'da öldü.
Başlıca eserleri: Yol Duaları ve Dizeleri *(1920),* Ağıt ve Sürgün İspanyalı *(1939),* Çırağı *(1943),* Aydınlığı Kazan *(1943),* Yırtılmış Antoloji *(1957).*

BİLİRİM TARİHİ

Çok şey bilmem ben, açık konuşayım.
Anlatırım ne gördüysem onu.
Tarihin insanı beşikte salladığını gördüm.
Gördüm tarihin çığlıklarını zor tuttuğunu.
Tarihin gözyaşlarını gizlediğini gördüm.
İnsanları gömdüğünü gördüm tarihin.

Nice tarihler yarattı
korkusu insanoğlunun.
Gerçekten çok şey bilmem ben.
Uyuttular beni tarihlerle.
Hepsini biliyorum şimdi,
hepsini ama.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

SENİN GİBİ

Hayatım benzer hayatına,
ey taş,
senin gibiyim tıpkı ben de,
senin gibi ufak,
hafif bir taşım;
senin gibi
yuvarlanan
toprak yollarda,
şoselerde falan;
senin gibi
basit bir taş,
ortalarda kalmış.
Fırtına, yağmur
gömer seni
çamurlara,
saçarsın sonra kıvılcımlar
ayakları altında atların,
tekerleri altında arabaların
saçarsın kıvılcımlar.
Ey taş,
hayatım hayatına benzer:
Hiçbir vakit olmayacak
bir adalet sarayı taşı,

bir kültür sarayı taşı,
bir kral sarayı taşı,
bir kilise taşı.
Hayatım bir taş,
senin gibi, ordan oraya,
senin gibi direndikçe direnen,
basit mi basit,
ufacık ve hafif
bir taş.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

K A R D E Ş

Her şey senin, kardeş.
Ev, at, silâh senin.
Ama bu toprakların bin yıllık sesi benim.
Ne varsa çektin elinin altına, kardeş,
bıraktın bana şu dünyada sürünmeyi,
bıraktın beni başıboş, çırılçıplak.
Ama ben de işte böyle sessiz bırakırım seni,
böyle dilsiz bırakırım!
Nasıl ekip biçeceksin,
nasıl ateş yakacaksın,
işte aldım götürdüm şarkını?

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

JOSE MORENO VILLA

1887 yılında Malaga'da doğdu. 1927 kuşağının önemli şairlerindendir. Şiiri Juan Ramon Jimenez'in şiirini andırır. Duyarlı ve ince bir şiir anlayışı geliştirmeye çalıştı. Aynı zamanda iyi bir sanat eleştiricisi ve tanınmış bir ressamdır da. Göç ettiği Meksika'da hayatını lise öğretmenliğiyle kazanmıştır. Hayatının sonlarına doğru Endülüs insanının ruhuna uygun düşen bir yurtsama ve kadercilik havasına yöneldi. 1955'te Meksika'da gurbette öldü. Başlıca eserleri: Yolcu *(1927)*, Taşıdığı Musiki *(1935)*, Sonu Gelmeyen Türküler *(1943)*, Sözcüğün Gecesi *(1948)*, Şiir Antolojisi *(1952)*.

SIYIRDI GEÇTİ

Sıyırdı geçti hayatımı bugün bir balta.
Gitti bu kırmızı ağızdan bütün hevesim.

Hafifler korkulu ve karmaşık bunaltı.
Parladı şakağımda buz gibi bir balta.

Gökler öper mavi mavi, yıldızlar öper sıcak sıcak.
Arayın haydi, arayın kendinize yeni bir sevgili.

Ey şehit Bartolome, bu kapanmaz yaralar,
gidermez bu yaraları hiçbir kutsal aşkın sıcağı.

Kaçtı gitti aşkım bu kıpkırmızı ağızdan,
yitirdi bedenim özsuyunu, upuzun bir halat gibi.

Ben giderim telâşlı telâşlı! Özsüz ve ruhsuz, gider
insan iskeletleri buzlu mağaraya doğru.

Sıyırdı geçti hayatımı bugün bir balta.
Tanımak istemedim, ey ölüm, senin gizlerini.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

BUGÜNÜN İNSANI

Kocaman postallar, hantal kaput,
tabanca tüfek:
İşte insan.
Sakallar diken diken, bir karış.
Yürür tüküre tüküre,
gider ana avrat dümdüz.
Dik bakış, sert adım,
üstündekilerle yatmış:
İşte insan.
Bugünün insanı böyle.
Görürüz bu insanı
kapı önünde, yolda, trende,
yağmurda, güneşte görürüz,
yuvarlanan sandalyeler arasında,
bir fenerin ışığında görürüz,
kış rüzgârlarının savurduğu
kirli kâğıtlar arasında görürüz.
Her yerde o var,
bütün hayat onun.
Nereye korsa kosun başını,
hiç önemi yok,
ağırlaşan başını
yorgunluğuyla gecelerin,
nereye korsa kosun.
Oysa ne sürüleri oldu,

ne tarlada bir işi,
ne söküğünü dikecek bir ana,
ne seveceği bir kadın oldu.
İçer, türkü çağırır, dövüşür ve ölür o.
(Çünkü insanın kaderidir ölüm.)
Ermez aklı hiçbir şeye.
(Kaderidir insanın bu da.)
İster efendi olmak,
eşit olmak öbür insanlarla.
İster öğrenmek bir şeyler,
ister olsun yiyecek ekmeği,
bir damı olsun başını sokacak,
ister işi gücü olsun,
ister saygı görsün,
olsun dinlenecek vakti.
İster sahip olsun doğanın verdiklerine,
insanın insan için yaptıklarına
ister sahip olsun.
Soğuk yağmur altında görürüm onu,
savaş topları arasında görürüm.
Görürüm onu şerefli bir şehirde,
kalmamış taş üstünde taş.
Görürüm arar durur
tutunacak bir dal.

Bu da bir insandır işte.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

Federico Garcia Lorca

5 Haziran 1899'da Granada'da doğdu. Babası Granada'da toprak sahibiydi. Lorca böylece İspanyol halkını yakından tanıma olanağını buldu. Almeria Kolejinde okudu, sonra edebiyat ve hukuk fakültelerine devam etti. 1918'de ilk kitabını yayımladı. 1919'da Madrid'e yerleşti. Orda şiirle, müzikle, resimle, tiyatroyla uğraştı, İspanyol folklorunu inceledi. Salvador Dali, Juan Ramon Jimenez ve Rafael Alberti ile dostluk kurdu. Bundan sonra yayımladığı şiir kitapları büyük ilgi uyandırdı. 1930'da Amerika'ya çağrıldı, orda konferanslar verdi. Birbiri peşi sıra yayımladığı şiirlerle ününün doruğuna vardı. 1933'te ikinci kez Amerika'ya gitti, Arjantin, Brezilya, ve Uruguay'ı dolaştı. 1934'te İspanya'ya döndüğünde ortalığı karışmış buldu. Hükümet sağcıların eline geçmişti. Maden işçilerinin ayaklanması silah zoruyla bastırılmıştı. Lorca bir yandan şiirlerini yazıyor, bir yandan tiyatrolarını oynatıyordu. 1936'da solcular başa geçince birkaç ay içerisinde sosyal durum gerginleşti. Faşistler suikastlara girişiyor, halk da bu suikastlara karşılık veriyordu. Lorca için Granada'ya dönmekten başka çıkar yol kalmamıştı. Ama o Granada'ya döndükten bir iki gün sonra, ayaklanan Franco'cular Güney İspanya'yı ele geçirdiler ve temizliğe başladılar. On beş bin kişiyi kurşuna dizdiler. Bu arada Lorca da tutuklandı. O zamana kadar belli bir siyasal eyleme girmemiş olduğu halde 19 Ağustos günü kurşuna dizildi. Bir gün bile şiir yazmadan duramayan Lorca, yurdunu ve çok sevdiği halkını, bütün gelenekleri, inançları ve kaderleriyle dile getirmiştir. Başlıca şiir kitapları: İzlenimler ve Manzaralar *(1918)*, Türküler *(1927)*, Çingene Türküleri *(1928)*, Şair New York'ta *(1940)*, Tamarit Divanı *(1940)*.

HARLEM KRALINA ÖVGÜ

Bir kaşıkla
oyuyordu timsahların gözlerini,
vuruyordu maymunların kaba etine,
bir kaşıkla.

Ölümsüz ateş uyuyordu çakmaktaşlarında,
köy yosunlarını unutmuşlardı
anasonla esrimiş donuzlan böcekleri.

Mantarlar içinde yaşlı adam
gidiyordu zencilerin ağladığı yere doğru,
gıcırdarken kralın kaşığı,
ağaç kovalar geldiği sıra, kokmuş su dolu.

Güller kaçıyordu
son hava eğrilerinin
keskin ağızlarını aşarak.
Safran yığınları üstünde çocuklar,
lekeli bir çılgınlığın utancıyla,
ufacık sincapları eziyorlardı.

Sıcak ananas rubasıyla
varması için şakaklarımıza akciğer kokusu,
aşmalı köprüleri,
varmalı kara kızıllığa.

Öldürmeli rakı satan sarışın adamı,
bütün dostlarını öldürmeli elmanın ve kumun.
Su kabarcıkları gibi titreyen
küçücük yahudi kızlarını
sımsıkı yumruklarla dövmeli ki,
türkü çığırsın Harlem kralı kendi halkıyla,
ayın amyantı altında uyusun
timsahlar sıra sıra, upuzun,
kimse kuşkulanmasın sonsuz güzelliğinden
tüy süpürgelerin, rendelerin, bakırların ve tencerelerin.

Oy Harlem! Oy Harlem! Oy Harlem!
Senin kahırlı kırmızılarınla boy ölçüşecek acı yok,
senin karanlık güneş tutulmasında titreyen kanınla,
senin yarı gölgede sağır dilsiz, nar çiçeği hıncınla,
senin bir kapıcı kılığındaki büyük kutsal kralınla
bu dünyada boy ölçüşecek acı yok.

Gecenin uzun bir çatlağı vardı,
uysal semenderleri vardı fil dişinden.
Genç Amerikan kızları
çocuklar ve bozuk paralar taşıyorlardı karınlarında,
ve bayılıyorlardı delikanlılar düşüp düşüp
gerinmelerinin haçında.

Onlardır.
Gümüş viski içenler onlardır
dizi dibinde volkanların,
yutanlar onlardır yürekleri parça parça
ayının buzlu dağlarında.

O gece Harlem kralı
taş gibi bir kaşıkla
oyuyordu timsahların gözlerini,
vuruyordu maymunların kaba etine,
taş gibi bir kaşıkla.

Zenciler ağlıyordu perperişan,
altın güneşlerle şemsiyeler arasında.
Melezler kauçuk çekiyorlardı
ulaşmayı kura kura ak göğüslere,
ve rüzgâr, buğulaya buğulaya aynaları,
damarlarını patlatıyordu hora tepen oğlanların.

Zenciler, zenciler, zenciler, zenciler.
Sırt üstü uzanmış yatan gecenizde
kanların kapıları yok.
Utanma denen şey yok.
Derinin altında kızgın kan,
hançerin dikeninde canlanan kan,

ormanların, kırların bağrında yaşayan kan,
yengeç burcunun göksel ayı altında,
ayın kıskaçları ve katırtırnaklarında soluyan kan.

Arayan kan bin bir yolun ardından
una bulanmış ölüleri ve sümbül küllerini,
gezegen kümelerinin, bırakılmış eşyalarla birlikte,
kumsallarda yuvarlandığı katı gökyüzlerini arayan kan.
Göz ucuyla usulca bakan kan,
sık hasırlar ve yeraltı nektarları yapan kan.
Bir izin peşinde gecikmiş alize rüzgârlarını paslandıran kan,
kelebekleri eritip dağıtan kan, pencere camlarında.

Kandır gelen ve gelecek olan,
damarlardan, taraçalardan, her yandan kan,
yakmak için sarışın kadınların klorofilini,
musluklarını uykusuzluğu karşısında,
yatakların başında inlemek için,
ve parçalanmak için tütünün, soluk sarının şafağında.

Kaçmalı,
kaçmalı köşe başlarını geçe kıvrıla,
kapanmalı en üst katlarına evlerin,
duvar aralıklarından ormanın iliği girecek yoksa,
hafif bir gölge izi bırakacak etinizde,

bırakacak yalancı bir hüzün
rengi atmış eldivenden ve kimyasal gülden.

Bilgili bir sessizlik içinde,
garsonlar ve aşçılar,
ve yalayanlar milyonerlerin yaralarını dilleriyle,
arar dururlar krallarını sokak aralarında,
güherçile köşelerinde arar dururlar.

Kara balçığa batmış, tahtadan bir güney yeli
tükürür kırık kayıklara, çakılır kalır omuzlara,
bir güney yeli ki, taşır sivri hayvan dişleri, ayçiçekleri, alfabeler,
ve bir Volta pili taşır, boğulmuş arılarla dolu.

Unutulma, tek gözlük üstünde üç damla mürekkeple anlatılmıştı,
aşk, duygusuz ve soğukkanlı bir tek yüzle.
Çiçeklerin tacı ve özü, tek gülü kalmamış
bir dikenli sap çölü, bulutların üstünde.

Soldan ve sağdan, güneyden ve kuzeyden
bir duvar yükselir, duygusuz, soğukkanlı,
köstebeğe ve yılanbalığına.
Ölümsüz maskeyi bulacağız diye, zenciler,
aramayın bu duvarın çatlağını.
Güneşi arayın, ortadaki koca güneşi,

vızıldayan bir kozalak olun.
Bir periye rastlamayacağını bile bile
ormanlardan süzülen güneşi,
sayıları kırıp döken güneşi,
ve tek bir düşü aşamayan güneşi,
ırmağa inen ve gürleyen
timsahların izlediği dövmeli güneşi.

Zenciler, zenciler, zenciler, zenciler.
Ne yılan, ne yaban eşeği, ne katır
ölürlerken hiç sararmamışlardır.
Bilmez oduncu, kestiği ulu ağacın
ne zaman can verdiğini, bilmez.
Bekleyin bitkisel gölgesi altında kralınızın,
baldıranlar, dikenler, ısırganlar,
bekleyin, son taraçaları tedirgin edinceye dek.

O zaman, zenciler, o zaman, işte o zaman,
öpebilirsiniz tekerlerini bisikletlerin, çılgınlar gibi,
çifte mikroskop koyabilirsiniz deliklerine sincapların,
ve kuşkusuz hora tepebilirsiniz artık
Musa'mızın canına kıyarken gök sazlıklarında
tüyleri ürpermiş çiçekler.

Behey, kılık değiştirmiş Harlem!
Behey, başsız giysiler kalabalığınca yıldırılmış Harlem!
Gelir uğultun bana kadar,
ağaç kütüklerini ve asansörleri aşa aşa.
Dişlerle kaplı otomobillerinin yüzdüğü
kurşuni dalgalar arasından,
ölü beygirler ve cüce cinayetler arasından,
sakalı ta denize varan
umudunu yitirmiş ulu kralınızın arasından
gelir uğultuların bana kadar.

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

HUDSON NEHRİNDE NOEL YORTUSU

Bu sünger, bu koyu külrengi sünger!
Bu denizci, az önce gırtlağı kesilen bu denizci.
Bu nehir, bu koca nehir.
Ufku kapkara bu yumuşak, bu serin yel.
Bu keskinlik, hey anam, bu keskinlik!
Dört denizci boğuşuyordu dünyayla,
tüm gözlere açık, kılçıklarla, dikenlerle dolu dünyayla,
atsız arabasız aşılamayan dünyayla.
Bir değil, yüz değil, bin denizciydi
keskin çabuklukların dünyasıyla boğuşan,
ve bir tek denizcinin bile yoktu haberi
yapayalnız olduğundan gök boşluğunda dünyanın.

Yapayalnız göklerde yapayalnız bir dünya.
Çekiçten tepelerdir ve gür otların zaferi.
Canlı karınca yuvalarıdır ve çamurlu paralar.
Yapayalnız göklerde yapayalnız bir dünya,
ve hava, çıkış yerlerinde bütün köşe bucakların.
Tekerleğin yılgısını şakıyordu yer böceği.
Ve gırtlağı kesilmiş denizci anlatıyordu
bedenini sımsıkı kucaklayacak olan
suyla yapılmış ayı bebeği.
Tanrı adına, diyordu bütün ağızlar,

tanrı adına. Gökler bomboş.
Ne çıkar, tanrı adına, sanki ne çıkar!

Kenar mahallelerin yapı iskelelerinde geçirdim bütün geceyi,
planların, tasarıların alçısında bıraktım kanımı,
yardım ettim denizcilere, topladım paralanmış yelkenleri.
Ellerim cebimde, uğultusu başındayım nehir ağzının.
Ne çıkar sanki, durmadan, ama hiç durmadan
damar demetçiklerini sallamasından bir yavrunun
[doğar doğmaz?
Gidermesinden ne çıkar çıplaklığı seyredenlerin
[kan susuzluğunu
dallar altında çözülmüş engerek yılanı doğururken?
Asıl önemli olan: KOF. Yapayalnız dünya. Nehrin ağzı.
Şafak yok. Efsane durağan.
Bir bu: Nehrin ağzı.

Hey süngerim benim, koyu kül rengi süngerim benim hey!
Hey gırtlağım benim, yeni kesilmiş gırtlağım hey!
Hey koca nehrim benim hey!
Hey benim serin rüzgârım hey, benim olmayan sınırlardaki!
Hey anam hey, yaralayan keskinlik, sevdamın keskinliği!

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

TERAZİ

Gece hiç kıpırdamaz.
Gündüz gider ve ulaşır.

Gece ölü ve uzak.
Gündüzde bir tek kanat.

Gece düz aynalar üstünde,
gündüz rüzgârlar altında.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

HOŞÇA KALIN

Ölürsem
açık bırakın balkonu.

Çocuk portakal yer.
(Balkonumdan görürüm onu.)

Orakçı ekin biçer.
(Balkonumdan duyarım onu.)

Ölürsem
açık bırakın balkonu!

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

SESSİZLİK

Dinle, yavrum, sessizliği,
dalga dalga sessizliği,
yankıların, koyakların
kayıp geçtiği sessizliği.
Dinle, yavrum, alınları
yere eğen sessizliği.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

VE SONRA

Çağın döşediği
çıkmaz sokaklar
gitti gider.

(Çöl kalır
kala kala.)

Yürek bu,
istek çeşmesi,
gitti gider.

(Çöl kalır
kala kala.)

Gündoğumu kuruntusu
öpüşmeler,
gitti gider.

Çöl kalır
kala kala.
Dalga dalga
bir çöl.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

O Y !

Çığlık bırakır rüzgâra
bir selvi gölgesi.

(Koyun beni şu kırda ağlayayım.)

Tuz buz oldu her şey dünyada.
Bir sessizliktir kalan.

(Koyun beni şu kırda
ağlayayım.)

Işıksız ufku
dişledi köz.

(Koyun beni şu kırda
ağlayayım.)

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

ŞAŞKINLIK

Öldü kaldı sokak ortasında, göğsünde bir kama saplı.
Tanımadı onu kimsecikler.
Ana!
Fener nasıl titrer!
Fener nasıl titrer
sokakta!
Gün ağardı. Kimsecikler çarpmadı
açılmış gözlerine,
dipdiri havaya
açılmış gözlerine.
Öldü kaldı sokak ortasında,
göğsünde bir kama saplı,
tanımadı kimsecikler onu,
kimsecikler.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

A N I Ş

Ben ölünce
gömün gitarımla beni
kumlara.

Ben ölünce,
portakallarla
naneler arasına.

Ben ölünce
gömün isterseniz
rüzgâr gülüne.

Ölünce ben!

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

DÖVÜLEN ÇİNGENENİN ŞARKISI

Yirmi dört şamar!
Yirmi beş şamar!
Anacığım sarar beni
gece gümüş kâğıtlara.

Ah, yol muhafızı,
ah, yol muhafızı,
ne olur bir yudum su!
Balıklardan, kayıklardan,
ne olursun, bir yudumcuk!

Ah, muhafız komutanı,
ah, muhafız komutanı,
yan gelmişsin odanda!
Hani ipek mendiller,
kurulayım yüzümü!

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

KARANLIK GÜVERCİNLER

Gördüm defne dallarında
iki karanlık güvercin,
birisi güneşti,
öbürüsü ay.
Komşucuklarım, dedim, komşucuklarım,
benim mezarım nerde hani?
Eteklerimde, dedi güneş,
ay dedi, boğazımda.
Yürüdüm gittim ordan
doğruca koruluğa.
İki kartal gördüm kardan,
ve bir kız anadan doğma.
İkisinden biri öbürüsüydü,
hiçbirisi değildi kız.
Kartalcıklar, dedim, kartalcıklar,
benim mezarım nerde hani?
Eteklerimde, dedi güneş,
ay dedi, boğazımda.
Kiraz dallarında gördüm
iki çıplak güvercin,
ikisinden biri öbürüsüydü,
hiçbirisi değildi ikisi de.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

KÜÇÜK ÖLENİN ŞARKISI

Ayların ölümlü çimeni,
toprağa sızmış kan.
Eski kan çimeni.
Eskinin ışığı, dünden.
Otların ölümlü göğü.
Işık ve kum gecesi.
Ölüme takıldı ayağım.
Toprağın ölümlü çimeni.
Bir küçük ölü, hiç.
Durur bir köpek damda.
Geçiyordu sol elim
ağır dağlarını,
sınırsız dağlarını
kurumuş çiçeklerin.
Ölüm ve ben ve bir adam.
Yalnız bir adam ve ölüm ne
küçük bir ölüden başka.
Ayların ölümlü çimeni.
Titrer kar, inler kar
ardında kapının
Bir adam.. Başka?
Dedim: Bir adam, ve ölüm.
Çimen, aşk, ışık ve kum.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

SUYLA YARALANAN ÇOCUĞUN ŞARKISI

İsterim inmek kuyunun dibine,
çıkmak duvarlarına Granada'nın,
göreyim şu yaralı yüreği
derinliğinde kapkara suların.
Baktım inler yaralı çocuk.
Baktım başında kırağı tacı.
Göller, sarnıçlar, çeşmeler
sallar durur kılıcını havada.
Ey aşk yemişi! Bu ne keskinlik,
gecenin içinde bu ne uğultu,
bu ne kadar beyaz ölüm!
Ne ışık çölleri gün doğumunda
saklarlardı kumlukları!
Çocuk kalıverirdi yapayalnız,
bütün şehir uyumuş boğazında.
Fışkırır düşler akıtan bir su,
korur onu açlığından yosunların.

Çocuk ve ölümü, yüz yüze,
iç içe iki yeşil yağmur gibi.
Çocuk yatardı toprakta
ölümü kıvrıla büküle.

İsterim inmek dibine kuyunun,
isterim ölmek ölümümü,
isterim doldurmak yüreğimi köpükle.
Göreyim suyla yaralanan çocuğu.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

EMILIO PRADOS

1899 yılında Malaga'da doğdu. Manuel Altolaguirre'nin dostuydu, onun basımevinde çalıştı. Manuel Altolaguirre ile birlikte Kıyı *dergisini kurmuş ve yıllarca bu dergiyi yönetmiştir. Şiirleri coşku ve güzel deyişlerle yüklüdür ve toplumsal sevgi bakımından önemli özellikler taşır. İspanya'da iç savaş bitince yurdundan ayrıldı ve Meksika'ya gitti. 1962 yılında orada öldü. Başlıca eserleri:* Zaman *(1925)*, Dönüş *(1927)*, Yeraltı Hıçkırığı *(1936)*, Unutulmuşluğun Anısı *(1940)*, Kapalı Bahçe *(1946)*, Yazılı Taş *(1961)*.

GİDERİM GECEDE

Geceden giderim,
geceden,
yitirdiğimi aramaya,
geceden.
Kes artık, çeşme.
Aydede, ağzını kapa.
Mırıldanma yukarda, selvi,
mırıldanma, yıldız yukarda.
Sus artık, yasemin, sen de.

Giderim geceden,
yitirdiğimi aramaya,
geceden.

Geceden.
Giderim gecede.
Susun!

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

KÖTÜMSERİN ŞİİRİ

Hayatı neden kıskanayım,
yaşamak her gün canıma okurken,
kalmadı yüreğimde ufacık bir ışık,
çıkmaz ağzımdan diri bir söz,
çıkmaz yiğit bir söz ağzımdan.
Ne ateşim ben, ne külüm,
ne odunum ben,
ne de yeşil ot.

Kanar gözlerim
–acı kaderin pencereleri–,
akar gözlerim ırmaklar gibi,
çeker gözyaşlarım beni aşağı doğru,
tanımadan varlığımdaki toprağı,
gözyaşlarımı ısıtan toprağı.

Dudaklarım kupkuru:
Bu dudakları besleyecek bir ışık yok.
Serinletecek bir söz yok bu dudakları.
Bu dudaklara düş gördürecek bir düş yok.
Yakınma bir sessizlikten başka ne?
Yakınma sessiz gölgesi ölümün.

Asılı durur gölgem benim
bomboş bir giysi gibi
şakaklarında bir adamın.
Bu adam ne bir unutuştur,
ne belli bir biçimdir bu adam,
bu adamın ne bir ürün verdiği var,
ne de ürün vermeyi düşleyecek kafası.
İşte benim gölgem bu adamın şakaklarına asılı.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

ÖZGÜR SESLER VAR

Özgür sesler var
ve zincire vurulmuş sesler.
Taş var, odun var, ak alev var, yaladığını kemiren,
insanlar var, düşlere karşı kanayan,
patlamış kulak zarları var,
üzerine yıkılan umutsuz sokakların!

Eller içinde kımıldamadan duran her şeyde sınırlar var,
bir yara gibi koşup duran her şeyde, bir yara gibi kaçan,
sınırlar var, güneş uyuklarken, dokunulmaz kumlarda,
ve yıldızların bu aldatmayan aydınlığında
sınırlar var!

Hak istemeyen ve direnmeyen, rahat ve uysal
konuşmalarda
birden bir fırıldak gibi karınlardan sıçrayan
ve döne döne yıkılan göbeklerde
sınırlar var!
Çağrıda bulunmayan bir haykırmada
ve de soru sorulduğu bir sırada
kesile kesile dökülen her sıvada
sınırlar var!
Dostluklarda sınırlar var,

ferman dinlemez şu sevdalı çiçeklerde
sınırlar var,
cisimler var,
özgür sesler var,
zincire vurulmuş sesler var!

Durgun denizlerde sessiz soluksuz giden gemiler var,
derin bataklıklara gömülen gemiler var,
ha çürüdü ha çürüyecek gemiler!
Ay ışığında serilmiş örtüler var,
karanlıklar altında gölgesiz vücutlar var,
yoksulluktan titreyen vücutlar!

Damarları içinde uyuyan ve dinlenen kanlar var,
ölümün sesine uyup hora tepen ve bağıran kanlar var,
sızan kanlar var türkü çığıra çığıra ellerden, kollardan,
kendi taslarında kımıldamadan çürüyen kanlar var!
Camları buğulandıran kanlar var, hem hiç gereği yokken,
kanlar var, sorular sora sora yürüyen, durmadan yürüyen,
deli bir kurşun gibi fırlayan, zıplayan kanlar var!

Hiçbir zaman teslim olmamayı göze alan,
ve damla damla durulaşıp düzenini kuran kanlar var,
ve konuşmayan kanlar ve konuşan kanlar,
ve susan ve susturulan kanlar var!
Süzülen kanlar ve pıhtılaşıp kirli dokumalar arasından,

damarların içinde tıkanan, dışarı çıkamayan, soluk alamayan,
bitti bitecek kanlar var!
Özgür sesler var
ve zincire vurulmuş sesler,
eriyen sözcükler var havayla çarpışır çarpışmaz,
ve bir yalım gibi duvarlara çarpan yürekler var!

Sınırlar var,
vücutlar var,
demirlerin kaskatı haçları altında
ezile ezile can veren kanlar var,
tatlı tatlı gezinen kanlar var
ağaçların gölgesine sığınmış!

Acısız kedersiz insanlar var,
düşlere yaslanıp yan gelen insanlar,
ve patlamış kulak zarları var,
sızlamadan, taşların üstüne yıkılan!

Özgür sesler var
ve zincire vurulmuş sesler!

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

Rafael Alberti

1902 yılında Puerto de Santa Maria (Kadiks koyu)'da doğdu. Lope de Vega, Juan Ramon Jimenez ve Antonio Machado'dan etkilendi. 1924'te Ulusal Edebiyat Ödülünü aldı. 1934'te şiirde yeni bir yola yöneldi. İşçiler ve köylüler gibi davranan bir şair olmaktı dileği. Bu şiir devrimini yapmış olduğu söylenemez. O, daha çok İspanyol şiir geleneğine bağlı kaldı ve bu gelenekçi anlayışla çağının dramını anlattı. İspanya İç Savaşı'nda hem savaştı, hem cephe için tiyatro oyunları, Madrid'in savunmasını konu edinen kitaplar yazdı. İspanya İç Savaşı'ndan sonra sürgün edildi. Amerika'ya gitti. Arjantin'de 23 yıl kaldı, çok sayıda şiir ve oyun yayımladı. Sonra Avrupa'ya geldi, Roma'ya yerleşti. Onun şiiri lirik, insancı ve halka yakındır. İspanya'nın dışında yazılmış olan şiirleri, insanın eşya ile, gerçekle ve düşlerle birliğini ortaya koyar. Onun hayal ettiği insan özgür insandır, ve başka bir deyişle, kurtulmuş insandır. Başlıca eserleri: Karadaki Denizci *(1924)*, Kireç Şarkı *(1927)*, Melekler Üstüne *(1929)*, Kılıçla Karanfil Arasında *(1941)*, Parana Baladları ve Şarkıları *(1954)*, Şiir Antolojisi *(1958)*.

K U Z U M

Kuzumu, a dost,
beyaz kuzumu.

Kurtlar yedi
dibinde suyun.

Kurtları, a dost,
kodunsa bul.

Kurtlar yedi suda
kuzumu.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

ANTONIO MACHADO'NUN ANISINA

Tüy gibiyim şimdi,
sizin gibi,
ölülerle dolu.

Büyürüm, ağarım yukarlara,
aşarım sizi.
Bin yaşında varım.

Hep çıkarım, durdurun beni.
Erdim doruklarınıza, tutun beni.
Hep giderim, kapılmışım rüzgâra,
baktırmayın
aşağılara beni.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

YIL 1936

(Savaş savaşta savaşla.) Gel,
sırtını dön. Deniz. Aç ağzını.
Bir deniz kızı çarpar bir mayına,
bir melek boğulur, aldıran kim?

Ateş çağı. Hoşça kalın. Vakit yok!
Gözlerini kapa. Dağ bu, dağa dokun.
Doruklar sarsılır, kaya olur parça parça.
Ormanlar yok edilir, ormanlar aptalca.
Ay da sarsılır mı? Sarsılır ya!
Ölüm ölümde ölümle. İşte savaş!
Konuşur boğa kendi kendine: "Dünya ne güzel!"

Yanar yapraklar, bir tanem, yapraklar yalaz yalaz.
Aç ağzını. (Deniz. Dağ.)
Gözlerini kapa, saçlarını çöz.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

BUGÜNÜN ENDÜLÜS ŞAİRLERİNE

Bugünün Endülüs şairleri ne der?
Bugünün Endülüs şairleri neye bakar?
Bugünün Endülüs şairleri ne duyar?

İnsan diliyle söylerler, ama insanlar hani nerdeler?
İnsan gözüyle bakarlar, ama insanlar hani nerdeler?
İnsan yüreğiyle duyarlar, ama insanlar hani nerdeler?

Söylerler, ama söylerken sanki bir başınadırlar.
Bakarlar, ama bakarken sanki bir başınadırlar.
Duyarlar, ama duyarken sanki bir başınadırlar.

Artık Endülüs barındırmaz mı kimseyi?
Kalmadı mı Endülüs dağlarında tek bir yaratık?
Çıkmaz mı bir tek soluk denizlerinden Endülüs'ün?
Dağlarından Endülüs'ün bir tek soluk çıkmaz mı?

Bir insan da mı yok şairin sesine ses verecek?
Çırılçıplak yüreğine kim dokunacak şairin?
Tüm canlılar öldü de bir şair mi kaldı ortada tek?

Daha gür söyleyin, daha gür:
Sizi başka insanlar da işitecek.
Daha yukarı bakın, daha yukarı:
Başka gözler de bakacak yukarlara.
Daha hızlı çarpsın yüreğiniz, daha hızlı:
Damarlarda bir başka kan kaynayacak.

Derin değil o kadar, kendi karanlığına kapalı
bodrumda şair.
Çıkarsa gün ışığına, olursa herkesin malı,
gümbür gümbür gümbürder şarkıları.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

İLKYAZ TÜRKÜSÜ

Sevinç durmasın yeşersin,
sevinç ilkyazın güneşiyle.

Ne çıkar ilkyaz gelse de,
kederli olmaya neden var bi sürü.

Bir yerleri kanar dünyanın.
İşte ilkyaz geldi.

Ne çıkar ilkyaz gelse de.
Ölüm dolanır durur başıboş.

Apaydınlık sevinç nerde, bul onu.
Soğuk rüzgârlarla kararan yerde mi?

İlkyaz nasıl kök salar?
İllaki ölüm mü gerekli?

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

DÖRTNALA

Toprakları, toprakları, toprakları İspanya'nın,
geniş toprakları, kimsesiz toprakları, çıplak ovalar.
Haydi, sekili at, dörtnala,
halkın süvarisi,
güneş altında, ay ışığında, dörtnala.

Dörtnala,
dörtnala,
onları denize dökene dek!

Bir yürek gibi atar İspanya'nın toprakları,
küt küt atar ve çınlar atların nallarında.
Dörtnala, halkın süvarisi,
sekili at,
köpüklü at.

Dörtnala,
dörtnala,
onları denize dökene dek!

Kimseler, kimseler, kimseler, hayır, kimseler yok karşıda.
Hiç kimse değil atının üstüne yürüyen ölüm.
Dörtnala, sekili at,
halkın süvarisi.
Bu toprak senin toprak.

Dörtnala,
dörtnala,
onları denize dökene dek!

Çev. **A. Kadir - Afşar Timuçin**

FRANSA'YA SIĞINMIŞ BİR İSPANYOL GÖÇMENİNİN İKİ DİLLİ HAYATI

1
Uyanıyorum.
Paris.
Yaşıyor muyum,
ölmüş müyüm yoksa?
Ölmüş müyüm gerçekten?
Yok canım...
Bu polis bu.

— *Evet, efendim.*
— *Yok canım...*
(Bura Daladier'in Fransası,
bura Mösyö Bonnet'nin Fransası,
hürriyetin Fransası bura.)

Ne acılar çekmiştik orda, İspanya'da!
Bir tüfeğim vardı
anlı şanlı bir yaya taburum,
siperde evim.

İlkin yedinci alaydandım.
Madrid evlerinin çatılarına bakar,

seni düşünürdüm, Lolitam.
Ama ya şimdi...
Bu rüzgâr,
bu gözlerdeki kum,
bu kum...
(Argelés'nin, Saint-Cyprien'in rüzgârı, kumu!)
Seni düşünürdüm, esmerim, güzelim,
sana ırmağın sularıyla yazardım hani:
"Lola, Lola'cığım benim."

Ne? Nasıl? Gene canavar düdükleri.
Perşembe bugün. Uçaklar.
— Ama nasıl olur!
— *Basbayağı olur işte.*
— *Olamaz, olamaz, efendim.*
İşte gene polis.
— *Sığınma izniniz hani?*
(Daladier'nin Fransası bura,
Bonnet'nin, Léon Blum'un Fransası,
sinemada Franco'yu alkışlayan Fransa,
aktüalite filmlerinin Fransası değil mi?)

Orda, İspanya'da, öyle bir zulüm vardı, öyle bir zulüm!
Akan kan kaçırırdı insanın uykusunu,
denizin bile uykusunu kaçırırdı akan kan.
Hiçbir şey uyuyamaz olurdu.

Hiçbir şey uyuyamaz.
Ve bir gemi kalkar Havr Limanından gelecek çarşamba.
Kalır daha uzaklarda bu kederli, bu hazin İspanya.

Ben Şili'de,
ben Sovyetler Birliği'nde,
ben Kolombiya'da,
ben Meksiko'da,
Meksiko'da ben, Bergamin'le.

Sahiden sonuna mı geldik biz bu işin,
bir şeyler mi başlayacak yoksa yeniden?

— Garson, bir sütlü kahve.
"Ce soir" gazetesi var mı?
Göçmenlik hayatı bu, neylersin.
Burda büyük kültür çalışması böyle.

Gece yarısı.
Charenton Kapısı ya da Chapelle Kapısı.
Bir otel.
Paris.
Kapa gözlerini, sonra aç gene.
— Kim bu?
Polis.

2
Yürümek.
Artık tarlalar arasında ya da yollarda yürümek değil bu.
Bu daha çok
Metronun merdivenlerinden inip çıkmak
ve Dubonnet birasının afişini okumak ister istemez,
ve aynasıza, gizli emniyet memuruna çaktırmamak
Humanité gazetesini açıp okumak istediğini.
— *Günaydın, madam.*
Pazar yeri.

Madrid kazanıyor ve dayanıyordu,
Madrid bir dilim ekmekle,
savaşta pişmiş askerleriyle Madrid,
durmadan yağan bombalar altında
uyuyordu Madrid ve çalışıyordu,
yer altındaki kökleri bile şaşkına çevirerek,
ve sürüklenerek acılardan acılara,
ve yenip ezerek acıların tümünü,
savunuyordu Madrid adım adım
başşehir olma hakkını allahın günü,
ve yeryüzünün hürriyetlerini savunuyordu,
(Bu düşünü, Madrid
allahın günü yazıyordu,
ama bulanık, gizli eller
öldürüp satıyorlardı bu düşü.)

Patates.
Pirzola.
Monge Meydanı.
Desmoulins.

— Ne dedin, bayım, İspanya mı?
İspanya'dan bize ne?

Yaşasın Cumhuriyet Muhafızları!
Vatandaşlar, silah başına!

3
Cami.
Victor Hugo. Zorilla.
Théophile Gautier.

Bir kanaryam vardı benim,
onu donmuş gömülü buldum
sarı karlar altında bir gün.

Granada.
Ne kadar aradım seni,
Sierre Nevada'yı dört döndüm.
Belliydi senin öldüğün yer, dostum,
bedeninin kapladığı yer belliydi...
Çünkü bir cinayet işlendiydi Granada'da"

Ve şimdi burda, vurdumduymaz Paris'te,
bu çürümüş, kokuşmuş Paris'te,
kireç beyazlığında kuşluk vaktinin,
bu cıvıltılar, vızıltılar içinde,
duyarım o kederli sesi.
Cami avlusu.
İncir ağaçları.
Belki de derelerden tepelerden, yollardan değil,
portakal ve mersin ağaçlarının gölgesinden binip trene,
isterler gitmek oraya,
ta uzaklara, güneye,
isterler ölmeye gitmek.

Ama artık İspanya'nın sınırları diye bir şey yok:
orda kandan dağlar var, yüksek yüksek,
vadiler var orda insan iskeletleriyle tıklım tıklım,
duvarlar var, incik kemiklerinden,
sedef gibi düzgün dişlerden duvarlar.
Artık ora mezarlıktan başka ne.

Karmen.
Kadınlar çirkin olduğunu söyler,
ama erkekler çıldırasıya sever onu:
Onun duasını eder, diz çöküp,
pazar ayininde, Tuleytıla başpiskoposu...

Cami.
Aa, turistler gelmiş!
.... Kahve paramı verip...

4
10 Şubat. Marsilya.
Ata bindirir beni deniz son limanında.
Elveda, Avrupa, elveda.
Şubat ayındayız, hava buz gibi,
ama güverte püfür püfür keyifli.
Balık çorbası.
Okyanus'a açılacağım yarın, içimde keder,
yağmurlar bölgesinden görünecek Avrupa gözüme
çok uzak bir alev gibi.

"Mendoza" da
her şey bozuk bir İspanyolcayla çın çın öter.
Gerinir İbiza maviler içinde.
Ben orda bir çam ormanında mahpustum.
Sazdan bir kulübede geçtiydi günler:
Güneş şemsiyesi
ve denizden esen rüzgâr.

Şu yaşlı askerde
Montana kışlasının kokusu var.
Altın gibi pırıl pırıl bir İspanyol,
istemeye istemeye birliğine gider.

Taraçalar ve düz çatılar.
Merhaba, Ebr delikanlıları, merhaba!
(Kalbim denize düştü,
kaçar yüzerekten.)
Ne olacak halin senin!

Cebelitarık kayalıkları göründü işte,
titrer boğanın kuyruğu.
Hamle yapacak mı, ne dersin,
yoksa can mı çekişir,
sapına kadar mı girdi öldüren kılıç?
Söyle, boğa: Yaşar mısın,
yoksa, esir olman için
derin tavında mı?
Bir başka görüntü mü ölecek Akdeniz'de?
Ünlülerin mezarları:
Dalgalanır ölü ölü Mısır yılanı,
turistler gelip bakacaklar dürbünle
[Jüpiter kartalına.

Olacağın ne, bir müze boğası mı,
yoksa bir bütün bölüm mü okul kitabında.
Yoksa gene o Hesperides tanrıçalarının
değişmez boğası olarak mı kalacaksın,
boynuzların parlak yemişler veren bahçelerle yüklü.
Tarifa önünde
ilk kez yunus balıkları göründü.
Kadiks.
Amcalarımdan biri öldüydü,
on dört çocuk bıraktıydı geride,
çocukların hepsi de Flanj'da yazılı.
Bizim oraların namını beş paralık ettiler.
General Modesto: Başüstüne, efendim!
Körfez senin, benim, yalnız bizim olacak,
bütün gökyüzüyle, yalnız bizim.

Uzaklaşır boğa, zavallıcık!
Ne işi var artık güreş alanında?
Mayın dökülmüş denize,
balıklarda bir korku, bir telâş.
Neptun Alman mı, Hitlerci mi,
bir denizaltı mı, saldırmaya hazır?
Karartma.
Abluka kralı Okyanus'un büyük azizi mi?
Kim dalgaların, tayfaların azılı korsanı,
Alman mı, Fransız mı, İngiliz mi?
Kazablanka.

Yanaşmak için hiçbir emir verilmedi.
Korsan yatağı bura.
Çok dikkatli geçilecek, çok.
Kanarya adaları.
Ve sonra Dakar
ve pembe akşamlar, gül gibi.
Kutup Yıldızı, Büyükayı, Küçükayı,
hiçbiri görünürlerde yok,
hiçbiri.

Kapikorne
yeni bir perde asmış
direklerine masmavi.
Lombozların ağzıyla gökten gezegenler iner.
Merih kabinelerde karıştırır valizleri.
Zühre tayfalarla dolaşır el ele.
Ve dalgaların köpükleriyle sıvışır gider
gelince uyuma vakti.

Denize öte beri atmak yasak.
Deniz üstünde ipucu verecek
hiçbir iz bırakılmayacak,
geçmemiş gibi hiçbir gemi.
Uçan balıklar.
Soğuktan sıcağa,
Ekvator'a doğru.

Gökler daldı denize
karalar giyinmiş Pot limanında,
çıkıp uzanmak için az sonra su yüzünde yüzükoyun.
Erimiş ağır kurşunla sanki çepeçevre sarılı
bu kapkara çukuru yeryüzünün,
bir düzlük, yapayalnız boğulmuş gibi,
neye yarar bağırmak, imdat istemek,
ölmek hiçbir yardım görmeden,
ömrünü tüketmiş ciğer
öyle bir yere iner ki,
orda her şey tam bir dinlenme,
bir yoğunluk ve sessiz bir hareketle çevrili.
Ekvatora doğru rüzgâr.
Flamenko ve Jondo türküsü.

Prenses, Romanyalı,
plakaları da var,
geçenlerde Sevilla'dan satın almışlar.

La Giralda.
Bu Franco'nun, Franco'nun, Franco'nun
kırmızısına ve sarısına deli gibi tapan bir karı.
Baldırını da kaldırmaz mı!

Ay! Ay! Ay! Öldüm!
Manuel Torres.
Kıyıda, Guadalkivir'in ağzında kavaklar.
Seyreder otlaklarda
boğalar geçen gemileri.

Fernando Villalon.
İgnacio Sanşe Mejias.
Ve zeytin ağaçları altında
göklere bakan Federico.

Ve mendilimde
hıçkıra hıçkıra
ağlayan deniz.

Artık gözlerimiz kanın gürüldemediği yerlere çevrili.

Güney yıldızı altında,
Güney Amerika'da,
bambaşka olacak kaderimiz.
Amerika.
Gümüşlü yollardan sunmaya gelirim sana
bir İspanyol şairinin bugün
tek sunabileceği şeyi.

Çev. A. Kadir - Şerif Hulûsi

YABANCI DEVLET ÜSSÜ KADİKS LİMANINA

Sen benden ne beklersen, Kadiks,
ben de beklerim senden onu.

Hemen yanındasın Cebelitarık'ın,
ama New York'a daha yakınsın şimdi.
Söyle, hangi dille konuşacaksın?
Hangi ökçeler çınlatacak caddelerini?
Hangi türkü dökecek yüreğindeki aşkı?

Koylarında kimler dalacak düşlere?
Kim kirletecek kıyılarını senin?
Gemilerine kim sövüp sayacak?
Işıl ışıl yelkenlilerine kim?

Bir deniz yarat güzelliğinden,
kudurgan bir deniz, ve zalim,
gülüşünden de bir kasırga.
Ve Yanke iyi bilsin ki,
Kadiks kaldırsa kaldırsa
ölüm dansı için kaldırır elini.

Sen benden ne beklersen, Kadiks,
ben de beklerim senden onu.

Çev. A. Kadir - Şerif Hulûsi

KAYBOLMUŞ BİR HARİTA İÇİN AĞIT

Sen bir portakal bahçesiydin,
sen bir engin otlak,
açık denizlere uzanan.
Yeşil boynuzların zeytinlerle,
asma dallarıyla yol yol.
Bir gün barut saçtılar üstüne.
Şimdi bir boğasın,
yalım yalım yanan.

Çev. A. Kadir - Şerif Hulûsi

PAUL ELUARD IN DÖNÜŞÜ

Uzaktan geliyorsun bana doğru bu öğle üzeri,
güney ilkyazının bu öğle üzeri, uzaktan,
alnında değişmeyen bir ışığın tanyeri,
kendin için dokumuştun onu günler boyu,
şimdi de ölümünle dondurmuş geliyorsun.

Şöyle bir gördüydüm seni, ey Fransa'nın güzel başağı,
bir ekim gecesinde gördüydüm seni,
ölü değildi henüz özgürlük o sıralar,
yıkıntılar dünyasının altında debelenirdi henüz.
O sıralar aşk kitaplarında senin
o sıralar yalın sözcüklerinde düşlerinin
yas tülleriyle gölgeli değildi henüz
barışın ak yüzü.

Geliyorsun bugün bana doğru, ayakta, uzak,
geliyorsun bugün ölmüş olarak, denizlerin üzerinden,
sürdürmek isterdim ben bu dostluğu,
sürdürmek keyifli keyifli türküler söyleyerek,
senin çok iyi bildiğin bin bir hüzünlü nedenle
yalnız parmaklarımızın sıcaklığını tanıyan bu dostluğu.
Gel otur benim sürgün insan bahçeme.

Bak şu çiçekler –yıldız çiçekleri,
Yunan orkideleri ve güzelhatun çiçekleri–;
bak şu tırmanan bitkiler –türüz otları,
duvarlara canla başla bağlı kahkaha çiçekleri–;
top top çiçekler işte, Hind leylâkları,
manolyalar –şu ağaçlar–,
dört yanımı saran bu dost yeşillik,
nicedir beni yalnız komayan bu dost yeşillik,
senin yüreğini verdim ben onlara,
senin canlı yüreğini.
İşte geldin.
Şimdi başlıyorsun yaşamaya.

Gel konuşalım.
Haydi anlat.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

Luis Cernuda

1902 yılında Sevilla'da doğdu. 1928 yılına kadar orada kaldı. Üniversitede okurken zamanının önemli şairleriyle tanıştı. 1925'te ilk şiirlerini yayımladı. Çağdaş toplumun sert kurallarına karşı amansız bir bireycilik anlayışını geliştirdi. 1935'teyse, şairin de bütün insanlar gibi devrimci olması, ayrıca özgürlük için savaşması gerektiği fikrini savundu. 1937'de, Madrid kuşatılmasında, cumhuriyetçilerin yanında kanlı kavgaya katıldı. İspanya İç Savaşı onun hayatında ve edebiyat çalışmalarında büyük ölçüde etkili oldu. 1936'ya kadar sadece biçim yönünden gelişen şiiri, bundan sonra tarihsel ve toplumsal bir genişlik kazandı, içerik bakımından da yoğunlaştı. 1938'de İspanya'dan ayrıldı. 1947'ye kadar İngiltere'de, ölümüne kadar da Amerika'da sürgün yaşadı. Birçok arkadaşı sürgünde şiir bakımından gerilerken, sürgün ona bir okul oldu ve şiirini sürekli olarak geliştirdi. 5 Kasım 1963'te Meksika'da öldü. Başlıca eserleri: Havanın Profili *(1928),* Yasak Zevkler *(1931),* Çağrılar *(1934),* Bulutlar *(1937),* Yaşamadan Yaşamak *(1944),* Hayal Kırıklığı *(1962).*

MANZARA

Nevada topraklarında adlar korlar,
demiryollarına kuş adları.
Kardan orda tarlalar,
saatler kardan.

Saydam geceler ışıklar sunar
yıldızlı bayramların sularına,
akpak damlarına ışıklar sunar,
düşlerde görülen ışıklardan.

Gözyaşları güler.
Hüzün, kanatlı hüzün,
şu bildiğimiz hüzün,
düzenini bozar aşkın.

Ağaçlar kucaklar ağaçları.
Bir şarkı bir şarkıyı kucaklar.
Kol kola sevinçle keder
geçer demiryollarından.

Orada uyumuş karlar var,
orada, Nevada'da, karda.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

GÖÇEBE

Dönmek mi? Başkaları dönsün bırak,
ne uzunmuş bu yolculuk, diyen dönsün,
geçti uzun yıllar gurbette, diyen dönsün,
çok yoruldum bu yollarda çok, diyen dönsün;
çağrısını duyan dönsün bırak,
yurdunun, ocağının, dostlarının çağrısını,
bağrına taş basıp bekleyenin çağrısını duyan dönsün.

Sen neden dönesin? Sakın koma aklına dönmeyi.
İşin yürümek senin, hep yürümek özgürce,
ister genç ol ister yaşlı, ama hazır ol yolculuğa,
gece deme gündüz deme, hazır ol.
Ne arayan bir oğlun var Odysseus gibi seni,
ne yolunu gözleyen İthake'n var, ne Penelopeia'n.

Dönme oraya, yürümene bak, hiç durmadan bak yürümene.
Gözün hep ilerde olsun, ömrünün ve yolunun sonuna dek.
Ne oldu daha iyi bir kaderin olmadı da?
Bozulmamış topraklara mı basmadın ayağını?
Dünyalar mı görmedin, kimselerin bilmediği?
Hiçbir şeyden yakınma, aldırma hiçbir şeye, yürü!

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

YALNIZLIK ŞİİRİ

Düş nasıl canı
ayırırsa bedenden,
sis de öyle, yerle göğü
ayırır birbirinden.

Her şeyde bir gariplik:
Yaprak bile kımıldamaz.
Suyun soluğu kesik.
Toprakta sıcaklık yok,
sıcaklık, bir damlacık.

Bilir misin ne bekler,
ey şaşkın ve bitik,
ölü dalda
susan kuş?

Bir pencere altında
yanıverdi bir ışık,
en belirsiz saati
çağrılayan bir ışık.

İşte hayat orada.
Sense burda yapayalnız,
ne canlısın, ne ölü,
duyarsın çelimsiz
atışını yüreğinin.

Dolanır durursun
boş kaderi gibi insanın
iğrenç kenar mahallelerde,
dolanır durursun amaçsız.

Düşüncende ışık arar,
inanç arar durursun.
Dışarda karanlık,
kazandı zaferi,
kol gezer.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

YURDUNU ANAN İSPANYOL

Kumsallar, çorak topraklar
kumral güneş altında uykudalar,
bağlar bahçeler, verimli dingin ovalar,
ordalar, yalnızlıkları içinde, ordalar.

Şatolar, kiliseler ordalar,
ufak çiftlikler, manastırlar orda.
Günlük yaşam, iş güç, gidip gelmeler,
anılarda ne tatlıymış meğer.

Onlar, o köpekler,
onlar, kazananlar zaferi,
benim kökümü söktüler,
sürgün ettiler beni.

Kutsal bir el bedenime
akıttı senin toprağını,
sonra buyurdu bana, dedi:
Sessizliğime ses ver.

Yalnızdım o sıra senle,
sendin tek inandığım.
Şimdi anmayayım bir kez adını,
düşlerim zehir zıkkım.

Nasıl yaşar gül
kopunca bahçeden?

Yaşamak anılarla beslenmiş
bir uzun bekleyişle geçip giden
bir ömür demekse eğer,
bu dünya yaşanası değil!

Bir gün kurtulacaksın nasıl olsa
kazananların yalanından,
arayacaksın o zaman beni,
ama ölü sana ne der?

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

Angela Figuera Aymerich

İspanya İç Savaşı sonrası kadın şairlerinden ve İspanyol gerçekçi şiirinin öncülerindendir. 1902 yılında Bilbao'da doğdu. Edebiyat ve felsefe okudu. 1948'de, 46 yaşındayken yayımladığı Kilden Yapılmış Kadın *adlı kitabıyla edebiyat dünyasına girdi. Angela Figuera'da analık duygusu ilkin, görünüşte en mantıklı sayılabilecek varlıklara, oğluna ve kocasına yönelir (1948). Sonra bu duygular, yaşadığı topraklara, her gün gördüğü, her gün kokladığı topraklara yönelir (1949). Daha sonra, oğlunu ve dünyadaki bütün çocukları kendisinin sayarak, onları dış dünyadan korumak ister. Angela birdenbire, dünyanın ve toplumun acılarını, kederlerini kendi yüreğinde duyar. Kitaplarının sesi değişir, kadınlığın inceliği ve duygusallığına karşılık, kadınlığın direncini ve gücünü anlatır. Savunmasız oğul artık insanların dişlerinden kurtulmalıdır. Angela, toplumun anası kılığına girer ve güçsüzlerin, sömürülenlerin savunucusu olur. Başlıca eserleri:* Kilden Yapılmış Kadın *(1948),* Saf Soria Şehri *(1949),* Meleğin Yendiği *(1950),* Gereksiz Feryat *(1952),* Hayatın Arifesi *(1953),* Sert Günler *(1953),* Zalim Güzellik *(1958),* Toprağı Elimle Tutuyorum *(1962).*

DÜNYA

Ne kadar dolu şu dünya. Tıklım tıklım dolu.
İşte dağlar, ağaçlar, işte fabrikalar, kışlalar,
işte hastaneler bir sürü, milyonlarla ev omuz omuza.
(Çiçekler de görürsünüz arada, aman koparmayın çiçekleri.)
Nehirler de görürsünüz, akarlar pusulasız, damarlar gibi.

Trenler ne kadar çok, hapishaneler, torpidolar, uçaklar ne kadar,
motorlar, sinemalar ne kadar çok, bankalar,
[ameliyathaneler, meyhaneler ne kadar,
yıldızlar ne kadar çok, pıtrak gibi, ışıklı ilânlar hele!
Falan marka konyak, falan marka kundura,
[falan marka falan ne çok ne çok!
(Otomobiller de var, bükülmüş kanatlı,
çelik meleklerden güzel ve hızlı.)

Gülen kadınlar da var. Ağızda cıgara. Dudaklar boyalı.
Çocuklar da var, hıçkıran çocuklar, duvarlar arkasında.
Çocuklar analarının yanı başındalar,
analarının boyunlarına bir kaya parçası asılı.
Bebekler de var, türlü mamalarla semiren,
yaldızlı beşiklerde danteller içinde bebekler, tombul tombul.
Talihsiz kız oğlan kızlar var,
yaşlanmışlar, köpek bakıcılığı ederler.

Güzel kızlar da var, dolaşırlar bön bön bakarak,
dokunulamaz, el sürülemezmiş gibi dolaşırlar, kutsalmışlar gibi.
Sarışın delikanlılar da var, anlaşılmaz istekleri içinde ürperen.

Ve dünya, insanlarla dolu en çok.
Gereksiz ellerle dolu, yamalı gömleklerle.
Kaldırımları yalayan delinmiş ayakkabılarla dolu.
Ürkek ağızlarla, ürkek gözlerle dolu.
Ve sulu fikirler doğuran vıcık beyinlerle.
Sakın o korkunç bilginleri unutmayın,
çoğu gecelerini uykusuz geçirirler hani
içinden çıkılmaz sözcüklerle oynaya oynaya:
Siklotron, nötron, supersonik ve...

Öylesine dolu ki, dünya, öylesine dolu ki,
inanın dostlar bana, inanın ki bilemem,
ne yapsam, ne etsem, nerelere varsam,
nerelerde bulsam kafamı sokacak bir yer, bilemem.

Yer yok bu dolu dünyada, şairlere yer yok.

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

DAHASI VAR

Baba maden kuyularında işçiydi.
Ana el kapılarında hizmetçi.
Oğlan sürünürdü sokaklarda,
görgüsünü sokaklarda pişirirdi.

Akşamları gelirdi üçü bir araya.
Ortada su maşrapası, çorba tası.
En doğal hakkını kullanırdı baba,
çekerdi önüne tabağın okkalısını.
Oğluna verirdi kendi payını anacık.
Oğlu da yuvarlardı çanağı bir solukta.

Çikolata, mandalina falan isterdi canı.
Sus ulan, derdi baba, sus hergele,
ve sıradan dümdüz giderdi baştakilere.
Zıkkımlanmadığı akşam pek yoktu zaten.
Çizmeleriyle sızar kalırdı az sonra.
Oğlan da kıvrılır kalırdı dirseği üstüne.
Ana güçbelâ kaldırıp yatağına yollardı onu.
Sonra gider musluk başında dökerdi içini:
"Bu nasıl dünya, tanrım, bu nasıl dünya!".
Tabakları durular kurulardı bir yandan da.
Sonra alır yıkardı gömleğini kocasının

lânet ede ede kara kaderine.
Sonra gider yatardı,
uyurdu zenginler gibi.

Ertesi sabah, erken erken,
baba gene boylardı kuyuları,
ana çıkar giderdi el kapılarına,
oğlan da sokağa fırlardı.
Dahası var.. Dahası var.. Dahası...

(Ne diye anlatmaya başladım bunu sanki.
Öğürtü verir insana bu, can sıkar.
Bu öykünün sonunu bilmeyen kaldı mı ki?)

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

HAPİSHANE

Hapishanede doğdum, çocuklar. Zamanın ölümsüz
[mahpusuyum ben.
Babam da bir mahpustu. Babamın babası da.
Anam da mahpus doğururdu köpekler gibi durmadan.
Kanunmuş bu. Gel de inan.

Özgür sandım bir gün kendimi.
Şaştım kaldım çevremin büyüsüne.
Göremedi şaşkınlığın denizinde demirleyen gözlerim
yüzyılların üstünden etlerime ulaşan duvarları,
ellerime ulaşan zincirleri göremedi.
Tüy gibiydi ayaklarım, yeşil otları çiğnerdi.

Aptalın biriydim, gülerdim aralıksız,
çimdiklerken sıra arkadaşlarımı.
Gülerdim oynarken yazı mı tura mı,
aralıksız gülerdim oynarken tek meteliğimle.
Sinek avlar, keyiflenir gülerdim,
dört kere dört yirmi sekiz, der, gülerdim.
Madrid İspanya'nın başşehri olduğu günler
ve Hazreti İsa gelirken yeryüzüne hepimizi kurtarmaya,
ber fıkır fıkır gülerdim aralıksız.

İşte böyle. Özgür görürdüm kendimi o zamanlar.
Uzardı ekmek gibi ellerim,
yeni pişmiş, katıksız, ak.
Çünkü ellerim henüz bilmezdi,
demir ve tahta kırıntılarıyla birlikte
el ayalarına lehimlendiğini
yorgunluğumuzu su katılmış şarap gibi gevşeten terlerin,
dereler gibi akan terlerin,

Yükselir bugün bende duvarlar. Alınlardan yüksek,
tutkulardan büyük, yürek çarpıntısından hızlı.
Yörüngesi hiç değişmeyen bir yelkovan gibiyim,
düşlerden yorgunluğa giderim, yorgunluktan düşlere.
Bacaklarıma sarılmış kuru kökleri sürüklerim ardımdan.

Ölümsüz mahpusuyum ben her çağın.
Böyleymiş düzen.

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

İSTEMEM

İstemem, öpücükler ödenmesin parayla.
Satılmasın insan kanı.
Serin rüzgâr satın alınmasın.
Kirayla tutulmasın soluduğumuz hava.

İstemem, buğdaylar yakılmasın,
ekmek bağlanmasın pazarlığa.
İstemem, kimsecikler üşümesin evlerde,
korkular sarmasın sokakları,
gözler bakmasın kanlı kanlı, düşmanca.

İstemem, yalanlar dudaklarda saklanmasın,
milyonlarla dolmasın kasalar,
tıkılmasın namuslu insanlar zindanlara.

İstemem, susuz çalışmasın ırgatlar,
pusulasız çıkmasın denizciler sefere,
fabrikalar çiçeksiz olmasın,
okullar kalmasın öğretmensiz,
madenler kalmasın şafaklara kapalı.

İstemem, konmasın analar kınasız,
genç kızlar bir kenarda sevdasız konmasın,
muhtaç konmasın babalar bir cıgara parasına,
istemem, çocuklara verilen oyuncaklar
olmasın yalancıktan, uydurma.

İstemem, dilim dilim bölünmesin toprak,
istemem, denizler haraca bağlanmasın,
göklerde bayraklar dalga dalga savrulmasın,
apoletli rubalar içine girmesin insanlar.

İstemem, katılmasın geçit törenlerine oğlum,
omuzlarında tüfeklerle ana kuzuları,
omuzlarında ölümlerle atılmasınlar savaşa.
İstemem, tüfekler bir daha patlamasın,
tüfekler yapılmasın bir daha.

İstemem, buyruk vermesin bana şu bu,
karşıki komşum karışmasın işlerime,
levha asmasınlar boynuma, damgalamasınlar beni,
çıkmasın şiirlere kararname.

İstemem, insanlar gizli gizli sevmesin,
insanlar gizli gizli ağlamasın,
insanlar türkü çığırmasın gizli gizli.
İSTEMEM dedim mi,
istemem,
tıkamasınlar ağzımı.

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

DOKUNUYORUM TOPRAĞA

Dokunuyorum toprağa. Dokunuyorum toprağa:
Dokunuyorum, duyuyorum bağrını toprağın,
arıyorum kökünü, çekirdeğini zincirin.

Dokunuyorum toprağa.
Bedenler, yüzler, taştan alınlar toprakta,
toprakta kor gibi yürekler.
Şimşekler gibi açılmış eller toprakta,
kurşun gibi sıkılmış yumruklar,
bükülmüş belleri ırgatların toprakta,
toprakta örs gibi dövülmüş gövdeler,
sağlam meşeden kollar toprakta,
taşları eze eze geçen bacaklar,
bacaklar toprakta,
çelikten daha dik.

Dokunuyorum toprağa. Gömülüyorum toprağa.
Erginlerin saçlarını görüyorum,
şipşirin genç kızların saçlarını,
gizli gizli büyüyen saçlarını,
kumları titreterek büyüyen.

Dokunuyorum toprağa. Duyuyorum toprağı.
İşte dudaklar, işte boğazlar, işte diller.
Sesleri, sözcükleri duyuyorum toprakta,
öpüşleri, çığlıkları, eski sözcüklerini geçmişin.

Dokunuyorum toprağa. Bekliyorum sabırlı bir inatla,
ne kadar gizli şey varsa, fışkırsın zorla,
ağır ağır yükselişin
sağlam, gerçek ürünü.

Çev. A. Kadir - Aşfar Timuçin

ARKADAŞ

Biz hep bu hapishanedeyiz, Miguel görüyorsun,
ölümün günden güne seni bitirdiği hapishanede.
Sen uçtun gittin, kaçtın gittin ölümle,
kurşunun, parmaklıkların pis yoksulluğundan kaçtın gittin,
uzaklaştın ölümle, kurtuldun gittin, Miguel,
acılarımızla bıraktın burda bizi,
bu gübre yığını üstünde
gitgide ihtiyarlayan acılarımızla
bizi ağlar bıraktın.
İşte, Miguel, gardiyan gene o gardiyan,
silâh gene o silâh, Miguel,
mahpus ve yoksul halkın bağrını delen o silâh.
Senin şarkılarını söylüyoruz tek tek,
yüreğimiz bozulmadan dayansın diye.
Kinin sonunu görüyor musun, acıların sonunu,
dostum benim, arkadaşım, can yoldaşım.

Çev. A. Kadir - Aşfar Timuçin

MANUEL ALTOLAGUIRRE

1905 yılında Malaga'da doğdu. 1927 kuşağının önemli şairlerindendir. Bir basımevi kurdu ve kendi işinde iyi bir zanaatçı olarak yararlık gösterdi. Amacı, bu yayınevi aracılığıyla halka yaklaşmaktı. Lorca'nın ilk şiirlerini o yayımladı. Emilio Prados'la birlikte kurduğu Kıyı *dergisinden sonra, 1930'da* Poesia *ve 1932'de* Kahraman *dergilerini kurdu ve yönetti. 1933'te İspanyol Ulusal Edebiyat Ödülünü kazandı. İç Savaş'tan sonra yurdundan ayrıldı. 1959'da, üniversite profesörlüğü yaptığı Meksika'da öldü. Başlıca eserleri:* Davet Edilmiş Adalar *(1926),* Birlikte Yalnızlıklar *(1931),* Geçici Bulut *(1940),* Amerika'da Şiirler *(1955).*

BİR KÜÇÜK ŞARKICIK

Sürürüm tutsak gölgemi
bir yas rubası gibi
kumlar üstünde;
gider gelirim tek başıma
ırmak boyunda, acılı,
ana unuta
nedenini acımın,
ana unuta.

Şehrimi aldı,
çok sevdiğim şehrimi,
savaş elimden!

Artık görmek yok
ikiz kulesini kilisenin.
Artık görmek yok
gölgesiz kıyılarını ırmakların.
Artık görmek yok
gölgesiz yollarını kaldırımların.
Artık görmek yok,
görmek.

Şehrimi aldı,
çok sevdiğim şehrimi,
savaş elimden.

Çev. A. Kadir - Aşfar Timuçin

İLK SESİM

Pablo Neruda'ya

Çığlıklar arasında durur kımıldamadan
budala dalları.
Durur savaşın yıkıntıları içinde,
kaskatı yüreğimde capcanlı,
durur taşları arasında geçmişin
bir kır çiçeği gibi.
İşte budur ilk sesim benim,
arı duru sözleri dizelerimin,
bekler hayaletler çekilsin gitsin,
yükselsin yıkılmış yapılar yeniden,
siperler hepten kapatılsın.

Badem çiçeği
tanış oldu bugün
arılarıyla ölümün,
yuva yapar silâhlara böcek,
verirken dün kendini
çıplak ayakların okşamasına
dingin ırmağın suyu,
şimdi katlanır durur sesine postalların
sabahtan akşamlara,
akşamdan sabahlara dek.

Maden yataklarında artık yok
demir, bakır arayan tek kazma,
vura vura direnen tek kazma.
Bu derin çukurlar,
toplarla, güllelerle oyulan çukurlar,
ağaçlandıramaz yeniden bu dağı.

Savaş bu, savaş:
Alışıktı sesim aşkı, düşünceyi anlatmaya,
çılgınlığı ağlar şimdi sesim, kini ağlar.
Kendi kendinden uzakta ağlar sesim
durdurulmaz çılgınlığını tutkulu bir yangının,
onun azgın, kanlı ateşini ağlar.

Çev. A. Kadir - Aşfar Timuçin

ZİNDANDA

Madem özgür olamam,
genişletirim zindanımı.

Hüzünlü duvarları yıkarım,
yayarım güleç ufuklar.
Toprağın üstünde yürümem,
yürürüm uçurumlarında gecenin.
Olacak göklerin en güzeli
beni buyur edecek dam.

Genişletirim zindanımı,
madem özgür olamam.

Çev. A. Kadir - Aşfar Timuçin

MIGUEL HERNANDEZ

30 Ekim 1910'da Alikante ilinin Orihuela kasabasında doğdu. Babası çobandı. Küçük yaşta babası ve kardeşleriyle birlikte çobanlık yaptı. Kırlarla, çayırlarla, çiçeklerle, derelerle, kuzu ve keçilerle, yıldızlarla, bulutlarla, yağmurla ve güneşle sarmaş dolaş yaşadı. On dört yaşına kadar öğrenim gördü. Babası onun daha fazla okumasını istemedi. Yeniden çobanlığa döndü. Ama eline ne geçtiyse okudu. Kendi kendisini yetiştirdi. Şiirler yazmaya başladı. Gerçek bir şair olduğuna inanıyordu. Askerliğini yaptıktan sonra Madrid'e geldi. İlk şiir kitabını çıkardı. Karnını doyurmak için bir noter yanında çalıştı. Orda tanıştığı bir kızla evlendi. 1935 yılında çıkardığı Durmayan Şimşek *adlı kitabıyla büyük bir şair olduğunu ispat etti. İç Savaşta "yoksullukların İspanyasına hizmet etmek için" gönüllü oldu. Savaşın ilk günlerinde Lorca'nın alçakça öldürülmesi onu çileden çıkardı. "Federico'nun kanı şiirde başlı başına bir halktı." diye haykırdı. 1938 ilkyazında sağlık durumu bozuldu ve köyüne gönderildi. İç savaş biter bitmez de tutuklandı. Hapishaneden hapishaneye sürüldü. Hücre cezalarına çarptırıldı. 1941 Haziranında dostları Alikante'deki ıslah evine gönderilmesini sağladılar. Böylelikle karısı ve oğlu burada kendisini ziyaret edebildiler. 1941 Kasımında vereme tutuldu ve çok geçmeden, 28 Mart 1942 günü sabahı şafakta öldü. Son dizelerini hücresinin duvarlarına şöyle yazdı: "Elveda kardeşler, yoldaşlar, dostlar, güneşe benden selâm edin, buğday başaklarına selâm edin benden!" Hernandez'in iç savaştan sonraki İspanyol şairleri üzerindeki etkisi çok büyüktür. O, kimsenin izleyicisi olmamıştır. Ama onun izleyenleri çoktur. Başlıca şiir kitapları:* Ay'lar Uzmanı *(1933),* Nokta Satırbaşı *(1934),* Durmayan Şimşek *(1935),* Ulusun Rüzgârı *(1937),* Kanlı Kader ve Öbür Şiirler *(1939).*

BU SESİ TOPLAYIN

Yeryüzü halkları, denizin vatanları, kardeşler,
dünyanın ve boşluğun kardeşleri,
yürekten çok bakışın
yitik ve uzak insanları!

Bir sesim var burda, ateş gibi yanan,
bir yaşantım var burda, herkesin karşı koyduğu,
bir yaşantım var burda, bir fısıltım.

Bakın, bir yara gibi açılmışım.
Nasıl çökmüşüm, bakın, nasıl batmışım,
gömülmüşüm yıkımları içinde halkımın.
Yaralıyım ağır yaralı,
giderim siperlerin, hastanelerin ardından,
giderim kanaya kanaya.

Erkekler, dünyalar, uluslar,
kulak verin kanlı sesime,
geniş yüreklerinizi açın
yıkıntılı atışlarına yüreğimin,
ben türkü söylerken sarılırım yüreğime.

Savunurum türkü söyleyerek halkımı,
korurum halkımı basarlarsa halkıma,
basarlarsa cinayetin barbarları
baruttan, iniltiden nallarıyla.

Onların eseri bu, şu geçenlerin,
yerle bir edenlerin her şeyi kasırgalar gibi,
ufuklar silâh kesilir, uzun yollar ölüm
onların uğursuz öfkeleri önünde.

Hıçkırıklar boşanır koyaklardan, evlerden,
ölüm boşanır kayalara sağnak sağnak.
Bu kadar ölüye artık yer yok,
bu kadar tabuta artık tahta yok.

Devrilmiş, yıkılmış insan kervanları,
sargılar, umutsuzluklar, gözyaşları,
sedyeler, sedyeler, sedyeler,
yaralıların gücünü kıran sedyeler,
yaralıların uçuşunu kıran sedyeler.

Ağaçlarda, yerlerde kan, kan, kan.
Sularda, duvarlarda kan, kan, kan.
Ya İspanya birdenbire çökerse,
yediğimiz ekmeği bile ıslatan
kanın ağırlığıyla birdenbire çökerse.

Uluslar, insanlar, dünyalar,
korkuyla soluyan ağızlardan
çıkan bu rüzgârı toplayın!
Can çekişen hastanelerden
çıkan bu rüzgârı toplayın!

Çiğnenmiş halk haykırışıma
dayayın kulaklarınızı!
Nice ananın dövünmesine,
nice ışıklı insanın yakınmasına
kulaklarınızı dayayın!

Dağları iten, yaralayan göğüsleri görün!
Sütsüzlükten bitkin, güzellikten yoksun
ak gelinleri, kara kaşları görün,
nasıl düştüklerini görün karanlık uykuya!

Verin bu halka derinliklerin tutkusunu!
Bu halk alt edilmeye edilmeye öldü,
bu halk yenilmeye yenilmeye öldü,
dudaklarından ve alınlarından gömüldü bu halk,
amansızca, namussuzca, her tanrının günü
oğulları analarının elinden koparan,
hiç acımadan, canavarlar gibi koparan,
zalim uçakların altında bu halk
alt edilmeye edilmeye öldü,

yenilmeye yenilmeye öldü.
Alınterinin ve saflığın kentleri,
meşe ağaçlarında fışkıran gençlikler,
pirinçten gövdeler, güç bedenleri,
yıkıntılara fırlatılmış yatarlar yüzükoyun.

Yaklaşır bir toz geleceği,
yaklaşır bir olay,
silip süpürecek her şeyi:
Ne taş üstünde taş kalacak,
ne kemik üstünde kemik.
İspanya artık İspanya değil,
uçsuz bucaksız bir çukur İspanya,
bombalanmış, uçsuz bucaksız,
kanlı bir mezarlık İspanya.
Barbarlar böyle olsun istedi.

Uluslar, erkekler, dünyalar,
benim bütün halkımla birlikte
sizin halkınız, sırtınızdaki
kudurmuş köpek dişlerini kırmazsanız,
bu toprak kendini yiye bitire
yoğun bir yürek olacak.
Kendini yiye bitire bu toprak.

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

S A V A Ş

İhtiyarlık köylerde.
Yüreğin sahibi yok.
Aşk yapayalnız.
Ot, toz, karga...
Ya gençlik?

Mezarda.

Ağaç tek ve kuru.
Kadın bir deri bir kemik
ve dul yatakta.
Kin amansız.

Ya gençlik?

Mezarda.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

SUSAMIŞIN TÜRKÜSÜ

Çöllerin kumuyum ben,
susamışlık çöllerinin kumu.
Senin ağzın çölde sulak bir yeşillik.
Ama gideremez susuzluğumu.

Ağız: Sulak bir yeşillik,
açık bütün çöllere,
bütün kumlara açık.

Yakan, kavuran bir dünyada
bedenin ıslak bir durak,
bulaşamadığımız bir durak
senin ıslak bedenin.

Beden: Bir kuyu,
susuzlukla ve güneşle pişen
ve kireçlenen adama
kapalı bir kuyu.

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

AYRILIK TÜRKÜLERİ

1
Geldi üç yara ile:
Aşk yarası,
ölüm yarası,
hayat yarası.

Gelir üç yara ile:
Hayat yarası,
aşk yarası,
ölüm yarası.

Benim var üç yaram:
Hayat yarası,
ölüm yarası,
aşk yarası.

Yazdım kumlar üstüne
ben bu üç adı:
Hayat, aşk, ölüm.

Bir dalga geldi denizden,
köpüklü, kocaman.
Hepsini sildi süpürdü.

2
Zorbalığın ağızları.
Pusuya yatmış gözler.
Hırlayan köpekler.
Köpekler, köpekler.
Sonra ne oldu,
hep kurudu.

Cesetler ve tarlalar.
Cesetler ve cesetler.
Öf, yollar ne pis,
yollar küllü küllü.

Bir yüreğin senin
körpeçik, verimli.

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

SOĞANIN NİNNİLERİ

Hapishanedeyken, karısından aldığı bir mektupta, ekmek ve soğandan başka bir şey yemediğini öğrendiği oğluna yazmıştır bu şiiri.

Soğan kırağıdır,
kapanık ve yoksul
günlerinin kırağısı.
Ve benim gecelerimin.
Açlık ve soğan
kara buz ve iri
ve yuvarlak kırağı.

Yatar benim oğlum
açlığın beşiğinde.
Soğan oğlumun
emzirir kanını.
Neylersin, kanın
şeker kırağısı,
soğan ve açlık.

Ay ışığı gibi
esmer bir kadın
iplik iplik dökülür
üzerine beşiğin.

Gül, yavrucuğum, gül,
gerekirse ayı
getiririm sana.

Gülebildiğince gül,
ey, yuvamın kuşu,
gözlerinde gülüşün
dünyanın ışığı.
Gül, yavrucuğum, gül,
öylesine gül ki,
seni dinleyen yüreğim
göklerde kanatlansın.

Gülüşün özgürlüğümdür,
gülüşün kanat bana,
gülüşün özgürlüğümdür,
koparır yalnızlığı içimden,
hapisliği süpürür götürür.
Ey, uçan ağız,
dudaklarındaki ne,
ışıl ışıl bir yürek.

Anlı şanlı bir kılıç
bu senin gülüşün,
kuşlardan da üstün

bu senin gülüşün,
çiçeklerden de üstün
bu senin gülüşün,
güneşle yarışta
bu senin gülüşün,
kemiklerimin geleceği
bu senin gülüşün,
aşkımın geleceği
bu senin gülüşün.

Ben uyandım çocuk olmaktan.
Sakın sen uyanma.
Buruş buruş benim ağzım.
Sen hep gül, canım oğlum.
Sen her vakit beşikte
gülüşünü sıkı tut,
gülüşünü bırakma.

Sonsuz senin uçuşun,
uçsuz bucaksız uçuşun
yeni doğmuş gökyüzüdür
uçsuz bucaksız bedenin.
Ah bir gelse elimden,
bir gelse dönebilmek
yarışmanın başladığı yere,
ah bir gelse elimden.
Gülersin sekiz günlükken,

elinde beş portakal çiçeği,
beş tane ufacık
yırtıcı parmak.
Taptaze beş yasemin
gibi beş dişin.

Onlar yarın olacak
sınırı öpücüklerin.
Her dişin bir silâh
olacak yarın.
Bir ateş duyacaksın,
dişlerinin arasından
kayan bir ateş.
Her şeyin özünü
arayan bir ateş.

Uç, yavrum, uç,
göğsünün çifte ayı içinde.
Göğüs acıklı bir soğandır.
Sen kıvançlı bir oğlansın.
Öğrenme olanı biteni,
bilme geçenleri başımdan.
Yıkılma sakın.

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

Ş A R K I

Yürek bir su,
okşayan ve söyleyen.

Yürek bir kapı,
açılan ve kapanan.

Yürek bir su,
sürükleyen götüren,
burgaçlanan ve boğan.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

SON TÜRKÜ

Evimi boş sanmayın,
benim evim boyalı.
Sevdaların renginde
boyalı evim benim,
yıkımların renginde
boyalı evim benim.

Dönecek evim bir gün
üstü bomboş masasıyla,
dönecek evim bir gün
derme çatma yatağıyla,
götürdükleri yerden,
hıçkırıklar dünyasından
dönecek evim benim.

Öpücükler gonca gonca
üstünde yastıkların.
Çiçekleri gece açan
mis gibi sarmaşıklar
tütecek çarşaflardan.

Kesilir birden hızı
pencerenin arkasında
garezin kinin,
yumuşar pençesi
garezin kinin.

Bırakın bana umudumu,
almayın umudumu.

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

Gabriel Celaya

Asıl adı Rafael Mugica'dır. 1911 yılında, İspanya'nın kuzeyindeki Guipuzkoa eyaletinin Hernani şehrinde doğdu. İyi bir öğrenim görmüş, sanayi mühendisi olmuştur. 1956'da, Bilbao'daki kereste fabrikasını kardeşlerine bırakarak Madrid'e göç etmiştir. İlk şiir kitabı 1935'te yayınlanmıştır. 1947 yılına kadar susmuş, bütün kitapları bu tarihten sonra yayımlandığı için 1940 sonrası kuşağından sayılmıştır. Şiiri bir süs olarak görmez, tam tersine, yükümlü bir şiir anlayışına sahiptir. Sayısız eser vermiştir, bir iki kitap yayımlamadığı yıl yok gibidir. Coşkun, kavgacı, başkaldırıcı bir şairdir. Yaşamak mutluluğu bütün kitaplarından taşar. Onun toplumsal şiiri evrensel olduğu kadar tam bir İspanyol şiiridir de. İspanyol toplumunu alabildiğine eleştirir, onun gelişmesini, değişmesini ister. Gelenekçi İspanya'ya başkaldırır. Yalnız geçmişle yaşanamayacağını savunur. Onun anlayışına göre şiir, dünyayı değiştirebilmek için bir araçtır ancak. Lekeleninceye kadar yan tutmayanın şiirine lânet eder. Tek başına hiç kimse hiçbir şey değildir. Birlik gerekir. Her şeyden önce insanoğlunun güçlenmesi, desteklenmesi, anlaşılması, parçalanmaması için hayatı boyunca çabalayıp duran büyük İspanyol şairlerinden biridir Celaya. Başlıca eserleri: Rahatça Konuşarak *(1947),* Sonsuz Başlangıç *(1949),* Kıyıdan Uzaklaşmış Gemi *(1950),* Barış ve Konser *(1953),* Çıkarsız Şehit *(1954),* Açıktan Açığa *(1956),* Kolay Hayat *(1961),* Bask Ülkesi Rapsodisi *(1962),* Cennet Musikisi *(1968).*

D Ü Ş Ü N C E

Var olduğum doğruysa,
adımın Rafael olduğu doğruysa,
benim şurada olduğum doğruysa,
şunun bir masa olduğu doğruysa,
ısırganlar arasındaki bir kara taştan
daha çok bir şey olduğum doğruysa,
ya da bir kuyu dibinde duran pürtüklü bir taştan
daha çok bir şey olduğum;

akşamın şu garip mavi aydınlığı gerçekten doğruysa,
bu kurşuniler, bu morlar evlerseler, bulutlarsalar,
bir uyurgezer olmadığı doğruysa yoldan geçen şu adamın,
bir inen bir çıkan bu sessizlik doğruysa,
bilinmezle hayat arasında bir inen bir çıkan bu sessizlik,
benim var olduğum doğruysa,
adımın Rafael olduğu doğruysa,
doğruysa etten bir bitki olmadığım,
ondan daha çok bir şey olduğum;

nesnelerin var olduğu doğruysa,
doğruysa benim de var olduğum,
düşünmekte olduğum doğruysa;

limon çiçeği kokan bu tatlı akşam gerçekten varsa,
içimde çırpınan bu sonsuzluğun titremesiyse gerçek olan,
gerçekten adım Rafael'se,
gerçekten varsam, düşünüyorsam,
gerçekten dünya bilinmez ve ölümsüz düşüncelerin ağır
havasında yaşıyorsa,
böyleyse, gerçekten böyleyse,
çok şükür, çok şükür!

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

MUTLU ANLAR

Yağmurlu bir gün, eski kâğıtlarımı geçiririm gözden
–bitmemiş şiirler, ödenmemiş senetler, solmuş fotoğraflar,
ölmüş dostların mektupları, kitapta unutulan öpücükler–,
fırlatırım ateşe ne kalmışsa, topunu birden,
kurtulurum büsbütün kuru geçmişimin ölü ağırlığından.
Ateş gibi yanarım kendim de. Büyürüm dev gibi,
büyürüm tam yadsıdığım anda kendi kendimi.
Veryansın ederim ateşe, atlarım üstünden alevlerin
ve anlarım tam bu işler olurken içimdeki duyguları.
Beni böyle coşturan mutluluk değil de ne?

Islık çala çala keyifle çıktığımda sokağa
–dudaklarımda cıgara, vermişim kendimi
[dünyanın buyruğuna–
ya çocuklarla çene çalar ya bulutlarla yürürüm.
İşte Mayıs ayı ufukta. Her şeyi yücelten meltem işte.
Genç kızlar yepyeni, en açık giysilerini giymişler,
çıplak, esmer kollarını açmışlar dünyaya,
[ürkek gözlerini açmışlar,
her şeye gülerler, ne var ne yok her şeye,
[ama nedenini bilmezler.
Yayarlar dört bir yana çiçek açmış sevinçlerini.
Şu anda duyulan mutluluk değil de ne?

Bir dost gelir evime, yemek dolabım tamtakır.
ama sevgilim kurar sofrayı gene de,
zeytin, peynir, ançüez, pastırma çıkarır, beyaz şarap.
Tanık olurum bu mucizeye. –Bilirim, bütün bunlar borca–,
ödenir mi ödenmez mi, istemem bunu düşünmek bile.
Tıka basa yer içeriz, konuşuruz doyasıya.
Dostumuz bir sevinir bir sevinir, sanır biz mutluyuz çok.
Aldatırız kaderimizi işte böyle, eh, oldukça mutluyuz da.
Şu anda içimizden ağan mutluluk değil de ne?

Pazara gittiğimde, bakarım tezgâhlara, akar ağzımın suyu.
Yuvarlacık kirazları seyrederim dişlerimi sıka sıka,
seyrederim ballı incirleri, düşmüşler hayat ağacından
–belki günahlarından düşmüşler–, seyrederim sarı sarı erikleri,
bir bir sorarım, derim kaça bunlar, girişirim pazarlığa.
Bağırırım çağırırım, adamakıllı düşürürüm fiyatları.
Pazarlık oyunu bitti mi de veririm fiyatın iki katını,
şaşar kalır pazarcı, bakar aval aval suratıma.
O anda içimden fışkıran mutluluk değil de ne?

İşte gün sona ermiş dediğimde,
günün gürültüsü patırtısı sona ermiş demektir,
alışveriş, pazarlıklar falan sona ermiş demektir,
kazandım kazanmadım kaygısı, birbirini yemesi ölülerin
günle birlikte sona ermiş demektir.

Varırım evime yorgun argın, pislik içinde oram buram,
çökerim karanlık bir köşeye, basarım düğmesine pikabın,
Haçaduryan, Mozart, Vivaldi osaat koşar gelirler yanıma.
Sesler sarar ortalığı tatlı tatlı, görürüm kendimi yeniden tertemiz,
bakarım bayağı arınmışım pisliklerden, bayağı paklanmışım.
O anda beni saran mutluluk değil de ne?

Kafamı kurcalayan bir sürü kaygıyı evirir çeviririm,
bir sürü kaygıyı bir o yana korum bir bu yana.
Bir arkadaş gelir aklıma neden sonra, kalkar ona giderim.
Dostum der ki: "Seni düşünürdüm ben de tam şu sıra."
Dertleşiriz uzun uzun, ama söz edilmez benim dertlerimden.
Yardım edemez çünkü bana, yardım etmek istese de.
Açarız ilkin lâfı Ürdün'deki olaylardan,
sonra Neruda'nın ilk kitabından söz ederiz, terzisinden, havadan.
Rahatlamış, yatışmış ayrılırım dostumdan, hafiflemişim kuş gibi.
O anda beni uyaran mutluluk değil de ne?

Açmak pencerelerimizi, duru havayı okşamak,
yürümek bir yolda, hanımeli kokuları içinde, durmadan yürümek,
kadeh tokuşturmak bir dostla, konuşmak ya da susmak,
duymak başkalarının duyduğunu, bizim duygumuzmuş gibi duymak,
bizi lekesiz seyreden gözlerde görmek kendimizi,
mutlu olmak değil de ne bu, ölüme karşın, değil de ne?
Yenilmişim, hainliğin eliyle kıyasıya vurulmuşum,
artık üstümden hiç kimse hiçbir şey alamayacak,
ama gene de yaşamayı utanmadan, sıkılmadan sürdürmek,
hiçbir yerde satılmayan mutluluk değil de ne?

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

HEPİMİZ BİRDEN

Ne zaman bir insan ölse
hepimiz ölürüz bir parça,
bir yüreğin vuruşu gibi duyarız kendimizi,
bir yüreğin, tehlikeyi gördükçe büyüyen, kan emici,
kasıla kasıla, başkaldıra kaldıra
ölümsüz ilkyazı yeniden düzene koyan
bir yüreğin vuruşu gibi.

Milyonlarcayız. Biz demek
birlik demek, umut demek.
Bunu bilmek güç verir bize,
bunu bilmek kurtarır bizi.

Henüz gelişmeden, açıkta titremiş durmuş
bir vuruş gibi duyarız kendimizi.
Şaşırtacak kadar tatlı duyarız,
acınacak kadar gerçek duyarız kendimizi.
Birleşik duyarız biz bizi.
Atar yüreklerimiz tek yürek gibi.

Ey yürek, yürek,
içimin tatlı güneşi,
boğarsın beni sen ışığa,
sarar sarmalarsın beni.
Daha çoğum ben olduğumdan.

Ne zaman kanını dökse bir savaş eri,
dökülen kanları toplar, şiir yaparım ben,
onda şakırım ve ölürüm büyüye büyüye,
o kim, biz kimiz, başlarım anlatmaya,
kim içimizde yenilmez yatan,
bütün ölümsüz şeylere tanık olan kim,
canıyla kim üfler durur ateşi,
bütün bunları bir bir dizerim.

Can yoldaşı mı bana ölüler,
ölülerde dirilirim osaat,
ölüler de bende dirilirler.
Onlarla bir arada çığırırım türkümü.

Orda, ötelerde, kim bekler beni?
Kim ister bir bakış benden, bir bakış yalnız,
kim ister, burda, yanı başımda?
Gelince yüz yüze –bağışlayın– yok bir şey der gibi
ürküten bir bakış ve de zor!
Ama ben bakarım karşımdakine,
yarınlar doğar, yarınlar
parçalayan ve yiyen gözlerimde.

Yükseliriz birimiz birimizin üstünde.
Biz kimleriz? Erkekleriz.
O kadar güveniriz ki kendimize,
adımıza sanımıza boş veririz.

Yüreğimi ne zaman canlı duysam
sorar dururum kendi kendime,
kim benden daha çok doğruluk ister.
Sorarım neler geçer verince tehlike işareti,
sorarım kendimden, beni çağıran kim.
Ama geçmez bir şey, kalır her şey yerli yerinde,
el ele olmamızdır içimde şakıyan.

Kimin gücü yeter bizi mahkum etmeye?
Milyonlarcayız, milyonlarca.
Işıklarız gitgide yayılan.
Erkek derler bize, erkek.
Bize siz şöyle bir baksanıza.

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

URBİA KIRLARINDA

Ne kadar eski, ne kadar uzak
engebeli yaygınlığı kırların,
buralarda ıssızlık ne kadar derin,
uzanmışım her şeyi unutarak.

Ot biter,
ayaklar altında siner ot,
dikilir sonra ortak, ufacık ot,
ürpere ürpere ufkumu kaplar.
Güvenli, sağlam adımların artık sesi yok.
Geçmişin yankısından başka nedir onlar,
yolcunun onlardan haberi yok.

Tarih mi? İnsanın düşü gibi
bir gün diriltmek istediğim.
Uzak, çok uzak, ta nere,
umutsuz düşler kurulan yer.
Yavaşça ve inatla
durmadan ot biter.
Ölülerin yaşayışı işte böyle,
benim yaşayışım işte böyle,
bu yavaş ölüm.
Ah, yaşamayı bitirmenin tadı,

barış ya da yorgunluk içinde, ne bileyim,
giderek kendini tükenmiş duymak.
Savaşmamak, ama sevmek ve hâlâ ummak.
Yaşayışın köşebaşları keskinliğini yitirdi.
Eskimiş görmek kendini gitgide,
sarılmış gibi olmak kendi kendisiyle gitgide.
Artık kazandım sanırım ölme hakkımı.

Sabah giydi gömleğini
ışıktan, ürperişten, meltemden,
yukarda baba Aitzgorri
yayar sürüsünü, ak bulutlardan ve altından.
Öbür Bask çobanları da yayarlar
düşlerinde sürülerini.
Sessiz sedasızlar,
bin yıllık barış içindeler,
tarihten uzak.

Giyerler yağmurdan çarıklarını.
Kulübeler yaparlar derme çatma.
"Kaika"ları ve "malote"leri var.
İnsandır bunlar, insandırlar,
çakılmışlar acılarına umudun,
çakılmışlar hiçbir vakit bitmeyene.
İnsandırlar bu çobanlar, tarihtirler,
yaratırlar, savaşırlar, düşlerler,
eşsiz tadını eklerler süte yanan taşın.
İlkeldirler ama vururlar tembelliğimi yüzüme.

Ne yapıp yapmalıyım,
şu Urbia ovasının dingin güzelliğinden
almalıyım kendimi.
Ne güzel, ne kadınsı, ruhsuz gibi.
Kurtar beni, baba Aitzgorri!
Beni kendin gibi yetiştir!
Beni kavgalara sal!

Henüz ölmeye hakkım yok.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

İSPANYA 1962

Hayat elden gitti gidecek, Amparo. Elimize geçen ne?
Bağlı olmasına bağlıyız davamıza, içindeyiz kavganın,
sevinç durmaz, sürer gider, nedeni yoksa da,
başkası alır nöbeti biz boşlarsak.

Güney köylüleri, Bask işçileri, merhaba,
siz ki İspanya'sınız, yürüyen İspanya.
Öğrenciler, genç kızlar, Asturias madencileri,
ışık, umut sayenizde var eğer varsa.

Bağışlayın beni burda kesildiyse şarkım.
Bağışlayın beni oluşanı yüceltmediysem.
Sesim boğuk, ama gene ordayım, yakındayım çok.
Sesler gelir kulağıma, gün doğdu doğacak.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

GEÇER GİDER

Giderim, gelirim, gene dönerim, adımdan bile yorgun,
caddelerde dolaşır, gene şiirlerimi ararım.
Duyarım boyun eğmeyen yüreği,
kapıları döven sıkılmış bir yumruk gibi
küt küt vuran yüreği.
Otururum parkların sıralarına,
seyrederim geçişini insanların,
hâlâ kendilerini bir şey sanan insanların geçişini.

İnsan olmanın ağırlığını gel de duyma.
Ne zor şey tek başına yaşamak.
Çevirirsin çabuk çabuk telefon rehberinin yapraklarını,
ararsın "şair" diye bir meslek –bakarsın böyle bir meslek yok!–
Daha yorgun duyarsın kendini birdenbire, daha yorgun,
birdenbire yüklü havayı duyarsın, ağır havayı.

Korkulur şair olmaktan, korkulur insan olmaktan,
her şeyi gören bir insan olmaktan korkulur,
hayatın acılarını gören bir insan olmaktan.
Korkulur haykırmaktan söyleyemediği şeyleri hiç kimsenin.
Ama, neylersin, söylemek gerek, sorumluyum ben bundan,
duyduğum her şeyden, sonradan bende ses olan her şeyden,
ses olan çığlıktan, ses olan korkudan.

Düşünün bir kez: Şair olmak gerektirmez kendi içine kapanmayı.
Bütün gerçekliğin acısını özümlemektir şair olmak,
konuşmaktır başkaları adına,
öldürücü ağırlığını taşımaktır söylenemeyen şeylerin,
yılları yaşamaktır yüzyıllar yerine,
rastgele bir insan olmaktır ya da hiç kimse olmamaktır,
can vermektir gökleri bir baştan bir başa geçen sese.

Dünya içimi deler geçer, dört bir yana vurur şavkını,
yayılırım ben ölerek, ben, var olmadan,
tanıklık yaparım bakan insana,
bir şey ister gibi bakan insana tanıklık yaparım,
yalnızca bakan, hep bana bakan insana.
Çoktandır bekler o insan, binlerce yıldan beri bekler,
bir şiir söylense, der, uzanabilsem o şiirin içine.

Acı çektiklerini bilmeyenler gelirler bana doğru,
durmadan iç çeken insanlar gelirler,
biçimlenemeyen insanlar gelirler büsbütün ölmediklerinden,
özgürlüklerini, dinlenmelerini ve unutkanlığımı bulamayan insanlar,
uyurgezerler gibi gelirler bana doğru.

Bağırdığım zaman, içimi dökmek için ben değilim bağıran,
ağladığım zaman, rastgele bir insandır içimde ağlayan,
başkalarının özünde yaşarım gerçekten yaşarsam.
Bin yıldır sessiz bir ırmakla sürüklenen taşlardır şiirlerim benim,
aşına aşına yumuşayan ve birbirine benzeyen taşlardır,
inleyen suyun tek tek okuduğu sözcükler.

Ey genç şairler! İşte seslenirim size,
seslenirim bugüne dek anlatılmamış bu uçurumun içinden,
başarısızlığa eklediğim ölülerin ve ölümün uçurumundan.
Siz söyleyin benim söylemesini bilmediğim şeyleri,
siz söyleyin hiç kimsenin bugüne dek söylemediği şeyleri.
Yaptım ben ödevimi, bütün gücümü koydum ortaya,
neyleyim ki her şey boşa gitti,
bugün yorgunum çok –bağışlayın beni– yorgunum.

Artık hiçbir şey sormayın bana,
şarkılar söyleyin düşünüp geleceği,
akan kanın şarkısını söyleyin,
ölmeyen ve ölen şeylerin şarkısını.
Bağlamayın her şeyi özgürlüğünüze.
Bilin ki, ölümünüz karşılıksız bir ölüm değil,
isteklerinizin sonu değil ölümünüz.
Yeryüzünde şarkı söyleyen bir tek insan kaldığı sürece
umut hepimizin içinde yaşayacak.

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

E L V E D A

Ben öldüğüm zaman, belki de,
bir şairdi o, derler.
Ve dünya, sonsuz güzel, ışır farkında olmadan.

Hatırlamazsın beni belki de,
havalara saçtığım sahipsiz dizeler
kafanda inlese dursa, hatırlamazsın gene de.

Kalmaz belki de hiçbir şey,
tek sözcük kalmaz benden,
her sabah can verdiğim sözcüklerden bir tek.

Ama görünse de görünmese de,
ama söylense de söylenmese de,
yaşayacağım gölgenizin içinde, cıvıl cıvıl, capcanlı!

Hem yaşamayı sürdüreceğim,
hem ölümü sürdüreceğim,
nasıl olacaksam olacağım işte, büyük konserden bir parça.

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

Blas de Otero

1916 yılında Bilbao'da doğdu. İspanya İç Savaşı'ndan sonra yetişen kuşağın üç büyüğünden (Blas de Otero, Gabriel Celaya, Jose Hierro) biridir. Öğrenimini Madrid'te yapmış, uzun süre Paris'te yaşamıştır. 1958 yılından sonra Küba'ya göç etmiş, orda Nâzım Hikmet'le tanışmış, arkadaş olmuşlardır. Nâzım'ın bazı şiirlerini, Nâzım'ın da yardımıyla, İspanyolcaya çevirmiştir. Halkını, İspanyol halkını çok iyi tanır. Çoğu şiirlerinde İspanyol erkeğinin ulaşılmaz gücünü anlatmaya çalışmıştır. Dolaysız, süssüz, somut bir anlatımı vardır. Son otuz yılda yetişen dünya çapında en büyük İspanyol şairlerindendir. Şiirleri İtalyancaya, Rusçaya, Çekçeye, Fransızcaya ve İngilizceye çevrilmiştir. 1962 yılında Akademi Ödülünü almıştır. Başlıca eserleri: Vicdan İçin Çalan Çanlar *(1950),* Barış ve Söz İstiyorum *(1955),* Ancia *(1958),* İspanyolca *(1959),* Büyük Çoğunluğa Doğru *(1962),* Bu Bir Kitap Değildir *(1963).*

ÇETİN VATAN

Uyumak, unutmak için
İspanya'yı.

Ölmek, yitirmek için
İspanya'yı.

Yaşamak, ekip biçmek için
İspanya'yı.

Dövüşmek, kazanmak için
İspanya'yı.

Çev. A. Kadir

BARIŞ İSPANYA ADINA

İspanya,
hey İspanya,
uyuma, kalk.
İnsan zorda.
Çaldı tehlike çanı,
haydi davran.
Uçar gecenin kanadı
günün kanadıyla.
Kulak ver, çatırdar
çatır çatır, eski bir gölge,
şavkır yeni bir ışık.
Barış, güne doğru,
barış İspanya,
senin adına.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

KALABALIKLAR ADINA

Açlığa batmış insan için,
susuzluğa gömülmüş insan için
–soğuk suyun acı şarkısı–,
kazandığım inanç adına:
Hurra.

Kan selinin boğduğu dünya için,
soğuğun çürüttüğü dünya için,
haykırdığım barış adına:
Hurra.

Senin için, yurdum senin için,
ırmaklarla sürüklenen ağacım,
İspanyam, gücüm, senin için,
ağaran gün adına:
Hurra.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

EL ELE

Bu korkunç çürümüşlük, bu toprak, bu çağ,
doğduğum günden bu yana bırakmaz peşimi.
Ben acılı bir yurdun çocuğuyum,
taştan ve güneşten bir düş gibi güzel;
çocuğuyum acı bir çağın,
tarihin dibi gibi acı.

Çeker ayaklarımdan beni bu toprak, bu çağ,
ayırmak için etinden tek umudunun kemiğini,
ama ne yapsalar yenemezler beni, ne yapsalar,
çünkü kaçar benden elim,
gider yapışır bir başkasının eline,
senin elini sana bağlayan ele,
ey ulu ana.

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

BAŞLIKSIZ ŞİİR

Susalım mı bugün, ağlayalım diye yarın?
Ruben Dario

Gözlerim konuşur, gözlerim,
kenetlense çenem. Kör olsam
alır sözü sağ elim, başlar
konuşmaya, konuşmaya, konuşmaya.

"Gördüm" demeliyim. Susarım
yumarak gözlerimi. Diyebilirdim ant içerek
görmedim, görmedim. Dayanırdım yalana
konuşarak, konuşarak, konuşarak.

Ama susmak gerek, çok susmak, çok susmak.
Söylenecek şey ne çok. Yumabilirdim
gözlerimi, başlardım sabahtan akşama dek
konuşmaya, konuşmaya, konuşmaya.

Açıkça görmese bir şeyi gözlerim, ne olur görmese!
Vay başıma gelen! Kesebilirdim ellerimi,
alırdı sözü kanım bu sefer, başlardı
konuşmaya, konuşmaya, konuşmaya.

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

İLK TÜRKÜ

Yalnız insanlar için türkü çağıracağım,
yalnız insanlar için.
Gelecek bir gün, belki bir gece,
insanlar duyacaklar sesimi.
Yönünü şaşırmış gider insanlar,
şaşırmış gideriz yönümüzü.
Sağır bir kuraklık arasından gideriz,
kancık karanlıklar içinden.

İşte bir şafak size, kardeşler, işte bir şafak.
İşte bir su size, evinizin yanı başında.
Akmaz ama bu su sonuna dek.
Gelin şafağı görün. Gelin suyu için.
Bırakın karıştırayım suyla ışığı,
canınızın altına süreyim.

Bir saldırıda ölmüş yirmi üç milyon insan.
Saldırırlar tanrıya, ok gibi,
–sağır tanrıya, ölümün sığınağı tanrıya–
ellerinde canları, sıkıntıları dişlerinde.

Öldürürlerdi boyuna, bilmeden nedenini,
aslında ölümdür onlar tepeden tırnağa ölüm.
Kansız iskelet, tel örgüleri arasında sonsuzluğun.
Kardeşlerimizdir bizim, kardeşlerimiz.
Alın öcünü, hiç acımadan, öcünü alın.

Tek insanoğlu kalmış ortada. Bu mu sizi yıkan?
Bir anlasanız yeter neden olduğunu bunun,
insan olmanın gücünü bir öğrenseniz,
birleşmesini bir bilseniz, vermesini omuz omuza,
bir bilseniz yalnız insan olmasını, yalnız insan!

Korkarsınız ha? Daha kolay elbet
başka birinin –kim ama, tanrım, kim?–
yardım etmesini beklemek, var olmak için.
Varım. Gerçi var olmak yeter ama,
öz varlığımı yaşatmasını da bilmeliyim.

Bundan fazlası var mı ki? Eksiği var, eksiği var.
Ey ikiyüzlülüğün nöbetçileri! Ey tutku, çık ortaya!
Direnmeyin tanrı özlemi kılığında hayvan olmakta.
Yeter hepimize insan olmak, yalnız insan!

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

ŞİİR

Konuşmak için konuşmam ben.
Yazarım konuşur gibi, sade:
Arasındaymışım gibi dostlarımın,
Nâzım'ın, Markos'un, Lina Odena'nın,
Nina Van Zandt'ın arasındaymışım gibi,
arkadaşlarım özgürler, oh ne güzel,
arkadaşlarım dışardalar.
Özgür bir halkı yaratan adamın,
Miguel Hernandez'in örgüzlüğü,
şafakları bulan Miguel Hernandez'in.
Yaşam! Bir sürü bulanık soru:
"Deniz", "kır"
Tutuldu dalgaların dili.
Lâf değil, yirmi iki yıl bu!

Açık havada ıslık çalan, de bana,
ağaç nasıl?
Yıllardır maden ocağına bakan ağaç?
İspanya, göz alabildiğine ve acılı.
Özgürlük, ayaklar altında serili.
Sensin onu kaldıracak olan,
sensin koyacak olan halkın sırtına.
Zeytin ağacı ve dikenler,
seni elinden tutarlar,
görünürler rüzgârdan rüzgâra başka başka.
Fabrikanın diliyle yazarım ben,
zeytin ağacının diliyle,
bir dost şarkısı söyler gibi.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

KARARSIZ YAĞMUR

Saat beş buçukta kalktım,
perdeyi kaldırdım dışarı baktım,
yağmur ve gölgeler kuşatmış yerleri,
baktım ışıklarda eriyen sokağa,
lâmbalar azıcık beyaz, azıcık mavi,
geçiyor caddeyi bir araba,
sırtında merdiven bir adam,
bir işçi, bir işçi daha, boşuna bu telâş.
Bir fabrika düdüğü ötüyor uzakta.
Bir kadın, sırtında bir eski manto,
bir kadın, yürüyor boşuna.
Boşuna bu yağmur, bu yağan yağmur.
Ötelerde bir çocuk ağlıyor.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

SONBAHAR

Toprak,
savaşın kemirdiği toprak,
mutsuz, üzgün İspanya,
başıboş hayatımın yurdu,
paslı demirden bir gökyüzü,
vurur ilk soğuklar sarı yaprakların boynunu,
mutsuz, üzgün İspanya,
başıboş hayatımın yurdu,
kırmızı tepeleri Ciudad Real'in,
Vigo'nun incecik sisi,
Ter'in üstündeki köprü,
zeytin ağaçları dizi dizi,
yanı başında Tarragone mavisinin,
dizi dizi zeytin ağaçları.
Toprak,
alınteriyle yoğrulmuş toprak,
bütün dünya sana ağlamalı.
Açmışız biz kollarımızı hayata,
biz, cümlemiz.
Biliriz, gelecek,
yeni bir sonbahar gelecek,
apaydınlık bir sonbahar, meyvelerle tıklım tıklım.
Başaklar içinde bir traktör gibi güzel.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

Marcos Ana

1921 yılında doğdu. On sekiz yaşından kırk yaşına kadar hapis yattı.

YAŞANTIM

Benim suçum çok ağır:
İstedim doldurmak yüreğini
insanların yıldızlarla.
Yitirdim gençliğimi bu yüzden,
yaşarım on dokuz yıldır
arkasında parmaklıkların.
Hükümlüyüm çocuk yaştan,
bırakılmışım ölüme,
kurur yapraklarımın ışığı,
taşlara doğru kurur.
Ama yoktur yüreğimde
öcün şu kadarcık kıymığı.
Ey İspanya,
düş gören acımın
tek çığlığı!

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

DIŞARISI NASIL?

Söyleyin, ağaç nasıl?
Kuşlar örtünce ırmağı,
ırmağın türküsü nasıl?

Denizden söz edin bana,
yaygın kokularından kırların,
yıldızlardan, havadan falan.

Anlatın bana bir ufuk,
yoksul kulübesi gibi
kilitsiz, anahtarsız bir ufuk.

Bir kadının öpüşü nasıl,
söyleyin bana çabuk.
Adını verin aşkın bana,
aşkı maşkı unutmuştuk.

Ay ışığında geceler nasıl?
Ay ışığındaki geceleri
tutkulu sevdalıların
kokuları sarmaz mı ki?

Bu çukur mu kaldı kala kala,
sönük ışığı mı kaldı mezarın,
taşlarımın türküsü mü kaldı?

Yaş kaç? Yirmi iki.
Eşyanın eni boyu, kokusu,
eşyanın rengi nasıldı ki?

Yazmak ne zor: "Deniz", "kır"...
"Orman" dedim ama, yitirdim
ağacın, dalın biçimini.

Hatırlamak isterim her şeyi,
yılların gözlerimden sildiği her şeyi,
bu konuşmam sırf bunun için.

(Susmak zorunda kaldım:
yaka sesi geliyor gardiyanın).

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

Jose Hierro

1922 yılında Madrid'te doğdu. Çocukluğunu ve gençliğini kuzeyin büyük şehri Santander'de geçirdi. İspanya İç Savaşı başladığı sırada lise öğrencisi idi. İç Savaş'tan sonra Valensiya'ya geldi, birçok işe gire çıka zorla geçimini sağladı. 1945'te Santander'e yerleşti ve on yıldan fazla bütün İspanyol sanat hayatını etkileyen Proel *dergisinin kurucuları arasına katıldı. O tarihten bu yana yayımladığı şiirlerle çağdaş İspanyol şairlerinin en önde gelenlerinden biri oldu. 1952 yılından sonra Madrid'e yerleşti. İspanyol İç Savaşı'ndan sonra yazmaya başlayan şairlerin en içlisi, "Varoluşçuluk" şiir akımının en güçlü kişisidir. Onun şiiri özgün bir şiirdir, elimizden çaresiz giden zaman karşısında bir tutumdur. Şiirlerinde genellikle insandan, anlaşılabilmesi için şairin gözleri önünde dikilmiş insandan söz eder. Hierro'ya göre, geçmiş zamanın, yenilmiş gençliğin anısı, yaşadığımız çağa damgasını vurmuştur. Kendisi bir tanık-şairdir. Ben'den ya da biz'den yola çıkarak zamanına tanıklık eder. Çağının insanlarını yargılar. Bu insanlar ilkin kendilerini yarı tanrı sanmışlardır. Ama savaştan sonra çoğu yetersizliklerini anlamışlar, ben'ler biz'lere sığınmak zorunda kalmışlardır. Hierro'nun şiirini belirleyen iki özellik vardır: Hayal kırıklığı ve kuşku. Bu iki şey insanları silkeler ve uyarır. Başlıca eserleri:* Bizsiz Toprak *(1947),* Kıvanç *(1947),* Taşlarla, Rüzgârla *(1950),* Doğum 42 *(1953, Ulusal Edebiyat Ödülü almıştır),* Kendim İçin Ne Bilirsem *(1957),* Sanrılar Kitabı *(1964, Eleştirmenler Ödülünü kazanmıştır).*

SEN BUNLARDAN ANLAR MISIN?

Sen koklamaya alışmışsın narin sözcüklerin çiçeğini,
benim çiçeksiz, kokusuz sözcüklerimi anlar mısın?
Sen saydam sular ararsın oldum olası,
benim kırmızı sularımı içer misin?
Sen güzelliğin uçuşunu izlersin durmadan,
bir kere düşündüğün oldu mu, bir kere düşündüğün,
ölüm nerelerde, nasıl dolaşır,
ölüm kalım –suyla ateş– kardeş olmuş
nasıl kemirir dururlar kayamızı,
bir kere düşündüğün oldu mu, bir kere düşündüğün.

Sen alışmışsın gümüş kadehlerle şarap içmeye,
bizim suların yolunu nerden bileceksin,
kayalardan kayalara sıçrayıp giden suların yolunu,
sen nerden içeceksin, nasıl içeceksin
iki avucunla kana kana o suyu.

Her şeyi bildiğin için her şeyi unutmuşsun.
Ya bu insanlar, bu, adlarıyla çağırdıkların,
hiçbiri senin kardeşin değil.
Onların sahibi sanırsın sen kendini.
İnmezsin hiçbir şeyin temeline,
sadece dersin: "Bu eser benim!"
Oysa senin eserin yalnız ölüm kalım savaşı,
bunu unutursun.

Bu şaşılası karışıklığa bir düzen vermek
ya da engel olmak için
gelmiş değilsin dünyaya.
Senin değil hiçbir şey.

Her yönün dere, çay, ırmak.
Akar kendi yolunda bu sular,
kendi geçici yolunda,
sonra gelir bir kocaman nehir olurlar.
Cümbür cemaat dökülürsünüz denize.
İşte "ölüm" der türküler buna.

Dünyaya gelmiş değilsin
bir düzen vermeye
ya da engel olmaya.
Geldin çevirmeye
akan sularınla
değirmen taşını.

Sende değil senin sonun.
Dersin "bu eser benim!"
Oysa senin eserin yalnız ölüm kalım savaşı,
bunu unutursun.

Bir kere şunu koymalısın kafana:
Bugün çağırdığın bu türküler
bir gün başka dalgaların türküsüyle boğulacak,
bir gün,
taş çatlasa.

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

İŞ İŞTEN GEÇTİ

Artık çok geç. Olan oldu.
Tutmak istedik mucizeyi,
tutmak zavallı ellerimizle.
İş işten geçti. Farkındayız.
Bilemedik, yaptığımız ne.
Bütün yollar tıkalı.
Bütün yollar tıkalı.
Bütün yollar tıkalı.

Her şeye sahip olur insan,
hiçbir şey istemedi mi.
Kapandı çember. Kaldık çeresiz.
Mahpusuz duvarlar içinde.
Melekler. Şu kendini beğenmişler.
Kör melekler.
Lânetlenmiş melekler.
Artık çok geç. Olan oldu.
Dünya döner de döner,
yeni doğmuş dünya.
Bütün yollar tıkalı.
Bütün yollar tıkalı.
Bütün yıllar tıkalı.

Her şeye sahip olur insan,
hiçbir şey istemedi mi.
Bakarım aleve.
Haydi tutun ellerinizle şu ateşi.
Bunu kim dedi bize?
Ateşe sahip olur insan,
ama ellerle değil,
gözlerle yalnız.
Bütün yollar tıkalı.
O parlak düş, farkındayız,
parçalandı, dağıldı.
Terk edilmişiz, bir başımızayız.
Tıkandı yollar bütün.
Kalpten kalbe köprüler kurarız.
Beden de dağıtmak isterdi
sonsuz safrasını.
Kalpler arardı birbirlerini
bu safranın arasından.
Battılar bir daha çıkmayasıya.
Kalpler buluşamadı.
Geldi çattı alınlara yazılan.
Biliriz. Kör melekler.
Lânetlenmiş melekler.
Bütün yollar tıkalı.
Bütün yollar tıkalı.
Bütün yollar tıkalı.

Her şeye sahip olur insan,
hiçbir şey istemedi mi.
İsteyerek kırılır
barışın ince camları.
(Duran ve dinlenen ırmaklar gibi,
çıkınca akarsu olmaktan.)
Bir telâş ulaşmaya doğru.
Yanmaz bir susamışlık, bir kanmazlık.
Yenenler yenilenlerle bir olur
içersen bu kırmızı şaraptan.
Bu ne bozgunluk, bu ne yıkımdır!
Nasıl bir yuvarlanmadır uçuruma!
Duyarım rüzgârlı sonbaharı,
sarı boynuzunu şakır.
Toprağın kokusunu batırır yaldıza
altınlı ıtır.
Çiğnerim toprağı.
Seyreylerim toprağı.
Canım toprağı.

Her şeye sahip oluruz,
hiçbir şey istemedik mi.
(Kapandı çember.)
Çevrende her şey hem tıpkısı birbirinin,
hem tıpkısı değil.

Silinmiş yolların izi,
bütün yolların izi.
Ne bugünü var, ne yarını,
ne gecesi gündüzü.

Yapayalnızız büsbütün, bir başımıza.
Birden bakarsın hiçbir şey sessiz, durgun değil.
Uğuldar sesimiz başka insanların sesi gibi,
hiç var olmamış başka insanların.
Ve her şey kapanıverir.
Ve her şey çıkar kolay olmaktan.
Melekler. Şu kendini beğenmişler.
Kör melekler.
Lânetlenmiş melekler.
Hiçbir çıkar yol yok.
Hiçbir çıkar yol.
Hiçbir çıkar yol.

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

UMURUMDA DEĞİL

Şimdi mutlu oluruz
umutlar kesilmişken.

Ha kuru yapraklar düşmüş,
ha ak çiçekler açmış,
umurumda değil!
Ha gün doğmuş parlamış,
ha camlardan yağmurlar
ıslık çalmış durmuş,
ha yalan olmuş her şey,
ha gerçek olmuş,
umrumda değil!

Ha gelmiş kurulmuş toprağa
ölümsüz ilkyaz,
ha sönmüş bu yaşam,
umurumda değil!

Türküler sarsa bütün
dünyanın dört yanını,
umurumda değil!

Türküleri ne edelim,
söylenecek bir şey
kalmadı ki!

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

BİR HAPİSHANE RÖPORTAJI

Deniz görülebilirdi bu hapishaneden.
Seyredilebilirdi martı kuşları bu hapishaneden.
Sayılabilirdi yaşayan zamanın
nabzı bu hapishaneden.
Düz bir yalı gibi kumsalda bu hapishane.
Her şey uykuda bu hapishanede.
Dalgalar ayakları dibinde kırılıverir bu hapishanenin.
İlkbahara, yaza, sonbahara, kışa
boş verir bu hapishane.
Dışardakilerin yürüdüğü yollardır bunlar,
burda hesaba katılmayan yollar.
Zamanın değişen simgeleri.
Oysa burda zamanın anlamı yok.
Mezarlıktı ilkin bu hapishane.
Ben çocuktum o zamanlar.
Birkaç kez geçtiydim yanından.
Karanlık serviler gördüydüm orda,
gördüydüm kırılmış mermerler.
Çürük zaman o günlerde bile
bulaştırırdı toprağı.
Artık çimento değildi çığlığı hayatın.
Sabahlardan bir sabah
allak bullak ettilerdi
tazeliğini toprağın
kazmalarla küreklerle.
Allak bullak ettilerdi

sabahlardan bir sabah.
Ve bir gün her şey ansızın
–mezarlar, serviler, kerpiç duvarlar, gül ağaçları–
eski çarpıntılarını yitirdiler.
Yeni bir mezarlık dikildi
yaşayanlara.

Deniz elle tutulabilir bu hapishaneden.
Ama deniz de, yeni doğmuş tepeler de
dışarda yaşayan şeyler,
sarı yollar arasında sönüveren ağaçlar da,
şafaklara geniş yelpazeler açan kumsal da
dışarda yaşayan şeyler,
burda hesaba katılmayan, tuhaf inançlar,
dışardakilerin yürüdüğü yollar.
Onların hepsi birer zaman.
Oysa burda zamanın anlamı yok.

Tekmil geri kalanlar,
nasıl anlatsam,
şaşılacak kadar basit.
Tanla birlik akan su,
bu suyun çeşme yüzü.
(Açılan musluklar gün doğarken,
çırılçıplak sırtlar.
Yaralanan gözler buz gibi şafakla.)
Basit burda her şey,
nasıl anlatsam,

şaşılacak kadar basit.
Ve saatler böyle, hep böyle.
Ve yıllar böyle, hep böyle.
Ve belki de duyarız birden zamanın durduğunu
bir sonbahar akşamı alacakaranlıkta,
zamanın durduğunu zınk diye.
Söz ederler Hazreti İsa'dan.
Ama İsa burada yok.
İsa insanlara dedi:
"Aklı kıt kişi
mutlu kişi."
Ama İsa burada yok.
Silinir gider ölümsüz olan.
Bu silinip giden şeyler
–bir sarışın kadın,
sisli bir gün,
çayırda uzanmış yavrumuz,
gökleri yırtan kırlangıç falan–
geçen ve değişen şeyler.
Asıl bunlardır esir eden bizi.
Zamana susamış olmak.
Çünkü zamanın burda anlamı yok.

Geçer bir insan.
(Gözleri zaman dolu.)
Canlı bir yaratık.
Der: "Dört yıl, beş yıl.."
At yılları, atar gibi unutulma uçurumuna.

Bir delikanlı, köyümdeki koyaklardan.
Bir ırgat.
(Anasının sesi gelir kulağıma:
"Oğlum, geç kalma!"
Ürür köpekler sürü sürü
yeşil çamlar arasından.
Çiçekler görülür mavi mavi,
nisan ayında doğan...)
Irgat der ki:
"Dört yıl, beş yıl, altı yıl..."
Irgat sessiz soluksuz.
Yılları unutulma uçurumuna döker gibi.
Gökyüzü kimi vakit mavi,
kimi vakit kurşuni, mor,
kimi vakit gökyüzüne
vurur ateşlerin şavkı.
Gökyüzü yaldızlı kimi vakit.
Kutsal yaldız, boşuna dökülen yaldız.
Biliriz bu yaldızı döken kim,
giydiren kim zambakları,
kızıl rengi veren kim şaraba,
biliriz mevsimleri ayarlayan kim
(Dışardakilerin yürüdüğü yollar.)
Burda zamanın simgesi yok.
Burda zaman
ırmağa biçim veremeyen su.
Gelişigüzel akan su
burda zaman.
İşte ben, zaman olayları arasında böyle yürürüm,

böyle yürür, yok olur giderim ben.
Burdayım çünkü.
Ve burda anlamı yok zamanın.
Ölümsüzlüğü alınmış melekler gibi,
bir zaman damlasına tutkun.
Düşünürler görenler beni:
"Bu adam uykuda mı?"

Çünkü ben canlı sayılmam
tek zaman belirtisi olmadan.

Deniz görülebilirdi bu hapishaneden.
Ama artık düşünmem ben denizi.
Duyarım muslukların sesini gün doğarken.
Ama artık hiç düşünmem o türküyü,
soğuk çeşme türküsünü akan suyun.

Ben yeni yollar kazarım kendime.
Yüzyıllar ve yüzyıllar boyunca
yapayalnız duymayayım diye kendimi.

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

BİR MAHPUS DOSTA NİNNİ

Martı kuşu çam ağacında.
Deniz homur homur homurdana.
Düş yaklaşır. Haydi uyu.
Daldın gittin hayallere,
istemesen de daldın gittin.

Martı kuşu çam ağacında.
Yıldızlar gökte damla damla.

Haydi uyu. Sonsuz gece
mavi mavi, avucunda,
sonsuz gece, mavi mavi.
Gölge sarmış dört bir yanı.
Ay tepeden, ta yukarda.
Peter Pan dağ yollarında.
Kör kızcağız, kör kızcağız,
geyiklerin sırtlarında.

Acıklı öyküler bu anlatılan.
Koca erkeksin. Haydi uyu.
Uyu hey dost, uyu hey dost.

Uyu hey dost. Uçar karga,
uçar karga ay üstünde.
Gelir sana ulu deniz,
gelir bacaklarını ısıra.
Yalandır mahpus olduğun.
Düş görmez bir çocuksun sen.
İşkence çektiğin yalan.

Acıklı öyküler bu anlatılan.
Tüm gölgeler senin. Haydi uyu.
Uyu hey dost, uyu hey dost.

Yüzü gülmez çocuksun sen,
yitik gülüşü hiç arama,
belki düşmüştür denizlere,
yunuslar yemiştir belki onu.
Uyu hey dost, uyu hey dost.
Seni davullar, çanlar uyutsun,
davullar, zurnalar uyutsun seni,
uzak çalgı sesleri uyutsun,
ta sisler içinden, çalgı sesleri.

Yalan ağır geldiği canın sana.
Rüzgârdandır canın senin,
dumandandır, ipektendir.
Gecen büyük, gecen sonsuz,
uç istersen dört bir yana,

var istersen şafaklara,
gör uyku kaçırtan suları,
kurşuni kayaları gör istersen.
Savaşta taşıdığın miğfer kadar
ağır kayaları gör istersen
Gecen büyük, gecen sonsuz.
Uyu hey dost, uyu hey dost.

Gece güzel, çırılçıplak.
Gecenin sınırı yok.
Yok gecenin parmaklığı.
Acıların hep yalandır.
Acıklı öyküler bu anlatılan.
Yüzü gülmez çocuksun sen.
Düş görmez bir çocuksun sen.
Bekler martılar uyuyasın,
gelmek için başucuna.
Uyu. Artık avucunda
mavisi sonsuz gecenin.
Uyu hey dost, uyu hey dost.

Uyur dostum benim.
Dostum benim,
dostum benim.

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

Angel Gonzales

1925 yılında Asturias eyaletinin Oviedo şehrinde doğdu. Hukuk okudu. Edebiyat hayatına doğduğu şehrin günlük gazetesinde musiki bölümünü yöneterek atıldı. Öğrenimini İngiltere'de ve Fransa'da tamamladı. Madrid gazetecilik Enstitüsünü de bitirdi. Yeni İspanyol şairler kuşağının en önde gelenidir. 1962 yılında, toplumcu şairlerden oluşan bir jüri ona Antonio Machado Şiir Ödülünü verdi. 1968'den sonra köşesine çekildi. Bugün o, İspanyol toplumsal şiir hareketinin son büyük şairi sayılmaktadır. Başlıca eserleri: Sert Dünya *(1956),* Umutsuz İnandırma İle *(1961),* İlk Basamak *(1962),* Kelime Üzerine Kelime *(1965).*

GÖZYAŞI BIR VAKİTLER SÖYLENMİŞTİR

Başlayalım her şeye yeniden,
unutalım hıçkırığı,
her şeye sabırla başlayalım,
görelim ayıran ufacık farkı,
olanı biteni dünkü kimliklerinden
ayıran ufacık farkı görelim.
Zaman geçti gitti,
zamanın geçtiğini bilelim.
Görerek başlayalım
zamanın bıraktığı izi.

Düşen meyveye ne diye ağlayalım!
Ne diye ağlayalım gelmediyse yerine
bir tohum tanesi kadar tıkız
bu derin isteğimiz!

Neye yarar bir daha söylemek söylenmiş olanı.
Konuştuktan sonra sus,
sus ve gülümse.
Gözyaşı döktükten sonra dur,
dur ve gülümse.

Hiçbir şeye benzemez hiçbir şey,
yeni öykülere yeni sözcükler gerek,
iş işten geçmeden onları bulmalı.

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

HEPİNİZ MUTLU GÖRÜNÜRSÜNÜZ

Ve konuşurken, gülümsersiniz arada bir.
Daha da ileri gider,
sevişen iki arkadaş gibi
söyleşirsiniz tatlı tatlı.
Ama sevişirken ikişer ikişer,
biner biner kin tutarsınız.
Ve kıl kadar bir mutluluk için
nefret beslersiniz tonlarla.
Bir de mutlu görünürsünüz,
–ama sadece görünürsünüz–,
acıyı gizlemek istersiniz,
içinizden hiç çıkmayan acıyı,
gizlemek için de konuşursunuz durmadan,
ama bir türlü gizleyemezsiniz,
ben uzun süre acımı
nasıl gizleyemezsem:
Beni yavaş yavaş sürükleyen
–nerelere bilmem–
bu umutsuzluğu, sonu gelmeyen bu
savurucu, kısır, verimsiz,
bu perperişan, bu kör yıkımı, bir saniyecik
nasıl gizleyemezsem.

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

YENİLGİYE UĞRAMIŞ ADAM

Yıkıntılar geride kaldı.
Evinin dumanı tüten parçaları
geride kaldı.
Kundaklanan yaz ayları,
kurumuş kanla semiren
hain akbaba ve rüzgâr
geride kaldı.
İleriye doğru yol al, ileriye doğru,
hani şu, gelecek denen çağa doğru.
Artık senin bir karış toprağın yok,
artık hiçbir vatan senin değil,
hiçbir zaman hiçbir vatan senin olmayacak,
artık hiçbir ülkede senin
kök salamaz ıssız yüreğin.

Bir tek gün bile,
bir tek sabah,
açamazsın pencereni
–oysa o kadar kolay ki bu aslında–,
bahçeye karşı pencereni,
bir tek sabah açamazsın,
ve diyemezsin bir tek sabah:
"Günaydın ana!"
Başka bir şey değil sadece:
"Günaydın ana!"

Günler aydın olmasına aydın.
Harmanlar buğdaylarla dolu.
Ağaçlar yorgun dallarını uzatırlar sana doğru,
gölge sunarlar sana dinlenesin diye,
yemişler sunarlar sana,
ama sen pencereni açıp
artık bir daha diyemezsin,
bir tek sabah:
"Günaydın ana!"

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

MANUEL ALCANTARA

1928 yılında Malaga'da doğdu. 17 yaşından beri Madrid'te yaşamakta ve buranın çeşitli günlük gazetelerinde fıkralar yazarak geçimini sağlamaktadır. 1962 yılında Ulusal edebiyat ödülünü almıştır. Şiir kitapları: Susma Biçimi *(1955),* Rıhtım *(1958),* Merkez Alanı *(1960),* O Zamanki Şehir *(1962),* Zamanın Yarısı *(1963),* Soneler *(1967).*

DÖRT NUMARALI ŞARKI

Sona erdiği gün ölüm,
haydi kalkın, derlerse, haydi kalkın,
beni uyandırmasınlar sakın.

Düşüne düşüne çatlatsam kafamı
beni bekleyen kaderi gene de bilemem
sona erdiği gün ölüm.

Sakın dolmasın bir daha damarlarım kanla,
güller bir daha sakın ürpermesin,
haydi kalkın, derlerse, haydi kalkın.

Ben her vakit her şeyle uyuşmuşum;
uyandırmasınlar sakın beni,
tam da alışmışken ölüme.

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

MASANIN ÜSTÜNDE

Masanın üstünde işte:
Tertemiz tahta, durgun şarap, güneşli yoksulluk.
Çan kuleleri masanın üstünde işte,
köylerde yapılacak işler pazar günleri,
kasaba bayramlarında yapılacak işler
masanın üstünde işte.
Portakalları olgunlaştıran zaman
masanın üstünde işte.

Sürülecek tarla,
ekilecek toprak
masanın üstünde işte.
Rüzgârda titreyen çan ve başak,
vatan sözcüğünün uğultusu
masanın üstünde işte.

Zeytin tanesi ve ıraklık.
Ölüm ve ölüm ve ölüm,
ve İspanya,
masanın üstünde işte,
masanın üstünde, paramparça.

Ekmeğin yerinde sensin oturan,
sen varsın önümüzde, toprak ana,
başındaki kara örtü eskisinden kara,
sen varsın önümüzde, toprak ana,
eskisinden çok daha acılı,
eskisinden çok daha.

Evlâtların bir gözyaşı anıtıdır,
düşünürsün onları her zamanki gibi,
sen, her zamanki gibi kahraman,
her zamanki gibi her şeye hazır,
yorgunsun ama belki bir parça daha,
sen varsın önümüzde, toprak ana.

Akan bir ırmak gibisin karanlığında gecenin,
masanın üstünde, toprak ana,
pencereye oturmuş kör bir kızcağız gibisin,
canlısın, korkunç ve öfkelisin,
manda kanı kırmızısı ve kireçli duvar.

Zeytin tanesi ve keder,
kırık camları şafağın,
ve her kapıda bir deniz
korur seni aralıksız.

Parçalanmış zamanın yamacısı.
Tan vaktini ve şafağını
kendisi ören zanaatçı.
Masanın üstündesin işte,
anam, İspanyam,
kızımız bizim,
gelecek günleri düşleyen,
işi gücü kendi yuvası,
bütün işi gücü,
kızımız bizim, İspanyam, anam!

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

Jose Angel Valente

1929 yılında Asturias eyaletinin Orense şehrinde doğdu. 1946'ya kadar orada yaşadı. Edebiyat ve felsefe fakültelerini bitirdi. İspanyol toplumsal şiirinin en son temsilcilerindendir ve genç kuşağın en güçlü şairlerinden sayılır. Cenevre'de oturmakta ve Birleşmiş Milletlerin Dünya Sağlık Örgütünde çalışmaktadır. 1966'da öbür toplumcu şairlerle birlikte Küba'ya gitmiş ve ordan dönüşünden sonra da şiir ve denemelerini birçok dergilerde yayımlamaya devam etmiştir. Eserleri: Umut Biçiminde *(1955), (1954 Adonais Ödülünü kazanmıştır),* Lazora'ya Şiirler *(1960),* Şarkının Yeri Üzerine *(1963).*

ŞARKININ YERİ ÜZERİNE

Yalan ve yalanın filizleri.
Yoğun kinin burçları,
yarı karanlığın burçları.
Korkunç öfkesi toprağın,
rüzgârların köklerinden beslenen toprağın,
yerde yüzükoyun yatan toprağın
korkunç öfkesi.

Beklenmeden doğan sözcük.
Kandan başka şey ekmeyen kan.
İnsanın evine giremeyen ekmek.
İğrenç zenginin sadakası,
insanın içini karartan sadakası.
Dinden çıkar sağlamaya bakan akıl.
Korku ve korkunun peygamberleri.

Çürümüş halinden daha çürük bir meyve,
dökülmüş, dayanıksız bir meyve.
İşte bugüne kalan bu,
bir vakitler ulusal bir evin
eşi görülmemiş arsasından
işte bugüne kalan bu.
–Ve ben de bu masalın oğlu.–

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

S A B A H

Günün çırılçıplak sabahı.
Pırıl pırıl elması günün.
Haydi bakalım uyanmalı.
Bir daha kayan balıklar denize doğru.
Alışverişe çıkanların kervanları.
Görürüm geçerler upuzun arabalarda,
yürekler istekle dolu,
akıl yoksulları,
ekmek yoksulları,
gösteriş yoksulları,
söz yoksulları.

Ama sabah öylesine mavi.
Dağlar içer sabahın ışığını.
Kim çağırır beni böyle,
iniltisinden açlığın
–güneş ta yukarda, tepede-,
kim yeltendi ağlamaya?
Tuzun tadı acı,
aşkın tadı gibi.
Tek insan ağlamamalı.

Sabah çırılçıplak.
Ve ağaçlar ve yukarlardaki kuşlar,
ve kış ve sonbahar. Ve barış.
Köylüler ısırırlar bereketli tohumları.
Sıkıştırırlar ocaklarını
çevresinde aynı korkunun.
İstemem, istemem,
tek insan ağlamamalı.

Soluk alan her yaratığa
ışık yüce ve duru.

Daha ötede ne var,
güzelliğin ötesinde, ne?

Ad korum çocuklarıma,
dikerim dostluk ağacı.

Zaman yuvasıdır benim yuvam.
Ne uyanıştır bu!
Işıklarla sırılsıklam!

Çev. A. Kadir - Süleyman Salom

JESUS LOPEZ PACHECO

1930 yılında Madrid'te doğdu. Babası elektrik santralı inşaatlarında çalışıyordu. Çocukluğu bu yüzden İspanya'nın birçok köyünde geçti. İç savaştan sonra Madrid üniversitesine girdi. Burada Roman filolojisini bitirdi. 1957'de Genç Yazarlar Kongresini düzenleyenlere katıldıysa da, bu kongre hükümetçe yasaklandı. Hikâyeler ve romanlar da yazdı. Başlıca şiir kitapları: Bırakın Büyüsün Bu Sessizlik *(1952),* Elimi İspanya'nın Üstüne Koyuyorum *(1962),* Yasak Aşkın Şarkıcısı *(1962).*

SIRTIMDAKİ AĞRI

Sanki bir adam
bir pencere arkasından
doğrultur durur üzerime
bir tüfeğin namlusunu.

Hiç rahat komaz beni
sırtımdaki bu ağrı.

Sokakta bu ağrı.
Garda bu ağrı.
Tramvayda bu ağrı.
Evimde bu ağrı.

Çev. A. Kadir

ÖFKEDEN VE UMUTTAN

Bir şiir olmalı.
Güçlü ve sert olmalı.
Bir silâh gibi olmalı.

Bir kılıç gibi pırıl pırıl.
Çığlıklardan olmalı.
Ve ellerden.

Bir fırtına olmalı.
Öfkeden,
umuttan
bir fırtına.

Çev. A. Kadir

TOMURCUK

Öldürdüler sevgiyi
ve seven insanları.
Öldürdüler türküyü
ve türkü söyleyenleri.

Öldürdüler ne varsa
bu canım topraklarda.

Öldüremediler ama
bu tomurcuğu,
ha patladı ha patlayacak
bu tomurcuğu.

Çev. A. Kadir

KORKUNUN VE KİNİN ŞİİRİ

Öldüresiye ısırabilsem sizi,
pis damarlarını açabilsem
vücudunuzun bir vuruşta,
boşaltabilsem bu kabın içindekileri,
vücudunuzu bir boşaltabilsem.
Çiğneyebilsem, parçalayabilsem
yüreğinizi ayaklarımla yerde.

Üzgün kalemimden çok büyük bir silâh
kullanmak istediğim günler bugünler,
yazarken bana acı veren parmaklarım var
hiçbir vakit istenmemiş bir kinle.

Ekmek için bu, hava için, ışık için,
bütün çocuklar için ve bütün kadınlar için,
bütün insanlar için bu ve katı eller için,
ağladıkları vakit dünyayı tutan eller için,
benim tüm yıkılmış aşkım için bu.

Bir de, öldürülmüş bir çocuk için,
hayatımın karanlık bağrında durup duran.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

ELADIO CABANERO

1930 yılında Ciudad Real şehrinin Tomelloso kasabasında doğdu. Yirmi altı yaşına kadar bağ işçiliği ve dülgerlik yaparak hayatını kazandı. Kendi kendini yetiştirdi. Şimdi Madrid Milli Kütüphanesinde ve bir yayınevinde çalışmaktadır. Eserleri: Güneşten ve Genişlikten Bu Yana *(1956),* Bir Aşk Belirtisi *(1957),* Andıç *(1961),* Marisa Sabia ve Öbür Şiirler *(1963), Bu son kitabıyla 1963 yılı Ulusal Edebiyat Ödülünü kazanmıştır.*

YAPI İSKELESİ

Dünyayı bir tebeşirle bölmeliydiler.
Küçük karelere bölmeliydiler dünyayı.
Her insana bir kare ayırmalıydılar dünyada.
Madem çoğalmadayız gitgide,
el ele vermeliydi geri kalanlarımız,
hayırlı savaşlar dilemeliydik birbirimize.

Hava, öğle üzeri, her günkü gibi,
serper toprağın üstüne türküsünü, rahmetini.
Sorar durur kurşun ipliği,
düzeç ve çekül görürler işlerini.
Pergelin çizdiği çember içinde düşünür durur insan:
Vazgeç, arkadaş, vazgeç
şu savaş, şu politika vıdıvıdılarından,
–yok Amerikalılar, yok Ruslar, yok bilmem ne–
yoracaksın da ne olacak kafanı bunlarla,
daha iyi değil mi düşünmek çiftçi dedeyi,
bir kavak ağacının, bir incir ağacının altında
sessiz soluksuz, yorgun argın oturan.

Haydi yardım et, bağlayalım kütüklerini şu iskelenin.
Uyanık ol, sıkı tutun, dalayım deme ha,
üstümüzden uçan bir kuşa dalayım deme sakın,
dalayım deme sakın pencerede oturmuş bir güzel kıza.
İplerin düğümlerini çok sıkı bağla aman,

Allah göstermesin, bi bakarsın, işe tam dalmışken,
kayıverir ayağımız, yuvarlanır gideriz apar topar,
kaç para eder o zaman gücümüz kuvvetimiz falan.
Sövüp sayamazdık o zor günlere,
sırası değildi o günlere sövüp saymak,
kurmaktı yapı iskelesini tek işimiz bizim,
güneş o ara kol gezerken sokak sokak.

Oralarda, arkadaş, tarlalarda,
buğday başaklarını görmek daha iyi oralarda,
altının nasıl eritilip döküldüğünü görmekten.
Gitmek daha iyi yelkenli gemilerin durduğu limana,
denizaltıların saklandığı limana gitmekten.
Sıkı dur, arkadaş, bilmem ki şu iskeleyi nasıl bağlasak?
Nasıl bağlasak o lanet iskeleden daha iyi,
bizim sakallıyı öte dünyaya yollayan iskeleden?
–Rahat uyu, dostum, rahat uyu!–
Ne erkek adamdı ama, tanrıya inanırdı da.
Peki ama, yoksulluk yakasına ne diye yapışmıştı ki?
Yoksulluğun ne hakkı vardı onun yakasına yapışmaya?
Aman iyi ger halatları, aman, iyi ger!
Aman şu kenevirden iplikleri, aman, iyi bağla!

O sıralar, daha akıllı, daha kurnaz geçinmekten çok,
daha sağlam kurmaktı bizim işimiz yapı iskelesini.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

PORTEKİZ

ŞİİRİ

José Gomes Ferreira
Manule da Fonseca
Joaquim Namorado
Luis Veiga Leitao
Mario Dionisio
Papiniano Carlos
Carlos de Oliveira
Egito Gonçalves

José Gomes Ferreira

1900 yılında Porto'da doğdu. Lizbon Üniversitesinde hukuk okudu. Gazetecilik yaptı. Şimdi Lizbon'da çevirmen olarak çalışıyor. Şairliğiyle olduğu kadar müzikçiliğiyle de ünlüdür. Bir senfonik şiiri vardır. Başlıca eserleri: Uzak *(1921),* Şiir 1 *(1948),* Şiir 2 *(1950),* Tramvay *(1956),* Şiir 3 *(1961).*

GENERAL ŞEHRE GİRDİ

"Uzun süre bombalandıktan sonra,
x şehri, kuvvetlerimizce alındı."

General şehre girdi
davullarla zurnalarla.

Ama insanlar nerde,
çiçekler hani?

Halk nerde, halk,
dursun yol boyu ayakta omuz omuza,
alkışlasın generali?

Bu sessizlik ne?
Dünyada mıyız, ayda mı?

Ne yana baksan ölü dolu,
yalnız ölü!

Ağaçlar, damlar ölü dolu.
Taşlar, parmaklıklar ölü dolu.
Duvarlar, lâğımlar ölü dolu.

Balkonlar tıklım tıklım ölü.
Duvarlar kanlı kanlı,
duvarlarda kanlı parmakların yeri.

Oluklar ölü dolu!
Tarlalar ölü dolu!
Bulutlar ölü dolu!
Güneş ölü dolu!

Gökyüzü geçirmiş sırtına derisini ölülerin!
Ezilir bütün evren altında ölülerin!

Ölüler, ölüler, ölüler, ölüler...

Hey ölüler, çıkın o çukurdan,
gelin alkışlayın generali.
General davullarla zurnalarla,
general az önce şehre girdi!

Kalkın ayağa, ölüler!

Haydi yapıverin nefes alır gibi!

Geliverin ölüler,
toplanıverin ölüler,
alkışlayıverin ölüler!

Ölüler gibisi var mı, ölüler gibisi!
Canları çekip gitmişse ne olmuş yani!

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

GİT BAŞIMDAN ŞİİR

Şiir, git başımdan!

Bırak göreyim buz gibi
gerçeği çırılçıplak,
ne yalancı melekler olsun,
ne aldatan keman.

Şiir, git başımdan!

Döndürme unutuşun göklerine
şu korkunç, cılız dünyayı,
buluttan dilencileri var hani
yıldızlara avuç açan,
buluttan dilencileri,
yaraları karanfil kokan,
–oysa ötekiler, etten, kemikten,
köpekler gibi boş yere uluyan,
ekmeğe aç
köpekler gibi.

Şiir, git başımdan!

Bırak göreyim hayatı
nasılsa öyle,
göreyim olduğu gibi,
etten kemikten insanların ağlaştığı bu gezegende,
bir meleğin her gece evimde beni
saçlarımdan sürüklediği bu gezegende.

Bir inanç gözlerde, bir inanç, ışıktan,
yüklenmiş gözyaşlarının dinamitini,
düşlere doğru.

Şiir, git başımdan!

Şarkı söylemek istemem.
Haykırmak isterim ben!

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

MANUEL DA FONSECA

1911 yılında Santiago'da doğdu. Ticaret işlerinin her türlüsünü denedi. Şiirle birlikte hikâyeler ve romanlar da yazdı. Hep Lizbon'da yaşadı. Portekiz yeni-gerçekçilik akımının başlıca kişilerindendir.
Şiir kitapları: Rüzgârların Gülü *(1940)*, Ova *(1941)*, Bütün Şiirleri *(1963)*.

FIKARANIN GÜNEŞİ

İşte bir serseri size,
çulsuzun biri,
ama cebinde güneşi taşır.
Bastırınca karanlıklar
asar bir hendeğin kıyısına güneşi,
uyur bütün gece sımsıcak.
Şaşırır uyanınca sabahleyin,
gider köye bağırır:
— Çok yukardaydı güneşim,
kim çaldı güneşimi?
Ağır başlı baylar homurdanır:
— Yazık adama!

Hep susar geceleri bizim fıkara.
Nereye olursa uzanır.
Horul horul uyur.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

BELEDİYE MEMURLARI KOROSU

Ne kadar boş yaşamamız,
ne kadar kuru yaşamamız,
hep karalar giyinmişiz,
sanki yas tutarız.

Bari biri ölmüş olsa,
bari birimiz ölmüş olsa,
bari bu birimiz ben olsam.

Güneş gezer durur dışarda,
ışıldatır camları,
arabalar gelir alana,
uzaktan getirir insanları
(bu gelenler kimler?).

Bizse kapatılmışız işte
karanlığına duvarların,
iğilmişiz masalarımıza,
güzel güzel yazarız
güzel güzel yazılar.

Dışarda rüzgâr gezer durur,
uğuldar ağaçlarda,
dağıtır bulutları,
bir çığlık getirir caddeden
(kimdir böyle bağıran?).

Bizse kapatılmışız işte
karanlığına duvarların,
iğilmişiz masalara,
güzel güzel yazarız
güzel güzel yazılar,
defterler doldururuz,
makbuzlar doldururuz,
faturalar doldururuz,
pullar yapıştırırız,
basarız damgalar.

Ve esneriz boyuna,
esneriz,
esneriz.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

TRAJEDİ

Okula gitti, okumayı öğrendi,
dört işlemi belledi iyicene.
Sıkılgan bir çocuktu:
Bir gün oynamadı sokakta.
Sonra başladı dükkânda çalışmaya.
Yatırdı bütün bilgisini işine.
Her zaman ağırbaşlı,
her zaman ciddi,
dalavere malavere bilmez,
yüzü müzü gülmez.
Sonra babası öldü,
öleceğini kestirmişti zaten.
Bay Antuvan oldu hemen
(bu yaşta "Bay Antuvan" olmak ne demek!).
Hem dükkânın sahibiydi artık, hem aile reisi.
Evlenme vakti geldi, evlendi.
Çocukları oldu bi sürü.
İşler tıkırındaydı, oh ne iyi!
Saymayı ne güzel de öğrendi büyük oğlan,
okumayı, yazmayı ne güzel öğrendi!
Şöyle bir gözden geçirdi hayatını Bay Antuvan:
Yetmişindeydi.
Sayılan bir adamdı da.

Daha ne isterdi?
Bir yaz günü, öğle vakti,
kendini kötü hissetti.
Açıp kollarını şöylece,
artık ölmeliyim, dedi.
Birden ölüverdi Bay Antuvan,
damar tıkanıklığından çekti gitti!

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

JOAQUIM NAMORADO

1914 yılında Alter do Chao'da doğdu. Coimbra'da matematik okudu. Şimdi bu şehirde yaşıyor. Yeni-gerçekçilik akımının öncülerindendir. Şiiri kesin, belirgin ve zaman zaman alaycıdır. Portekiz şiirini büyük ölçüde etkiledi. Uzun zamandır şiir yayımlamıyor. Son kitabı olan Tedirginlik *adındaki eserini 1945 yılında çıkardı. Lorca üzerine bir incelemesi vardır.*

İSPANYA'NIN GÖVDESİ ÜZERİNE

İner gece İspanya'nın gövdesine.
Etobur kartalların gecesi
iner gövdesine İspanya'nın.
Kamçılar toprağı öfke,
zincirden boşanan öfke,
–bu yıkıntılar bir gün şehir olacak,
okul olacak bir gün, ev olacak,
katedral olacak, bahçe olacak.
Ekin olacak bir gün bu yangınlar,
bu yangınlar bir gün ambar olacak.
Sevgi olacak bir gün bu kin,
bu düşmanlık dostluk olacak,
kahkaha olacak bir gün bu gözyaşları.

Koydu gece karanlık parmaklarını
yüreği üstüne İspanya'nın.

İspanya,
çürür senin ana kollarında,
çürür topraktan kollarında senin,
oğulların gencecik gencecik,
yürekleri süt gibi ak.

İspanya,
bu inen karanlıkta
cesetlerin yaraları
açıldı açılacak,
mor çiçekleri gibi

can çekişmenin.
İspanya,
çiçekli balkonların altında
çoktan bitti
o şarkılı geceler.
Çarpmaz artık yürekler aşk için.
Atar yürekler hançerleri bilemek için.

İspanya,
Karmen, çingene,
tunçtan deri,
ateşten gözler,
yok artık sevgili mevgili.

İspanya,
gecesinde katedrallerin,
gözyaşları akar, fildişinden,
çarmıha gerilmişlerin yüzüne,
–senin yüzüne, İspanya,
kandan gözyaşları.

Sessizliğinde katedrallerin,
Meryem'in melek gülüşü,
–senin ağzında
İspanya,
senin ağzında,
kan ve irin.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

PROMETEUS

Ağzımı tıkayın, çığlıklarımı boğun,
canım daha çok bağırmak isteyecek!

Vurun yumruklarımı zincire,
canım zinciri daha çok kırmak isteyecek!

Etimi parçalayın!
Kemiklerimi dağıtın!

Bayrağım olacak kanım!
Kemiklerim üstünde bir başka insanlık yükselecek!

Çünkü burda yok olmaz hiçbir şey,
–burda kural ya yenmek, ya ölmek–.

Yitip giden bu hayat
daha çok yaşamak isteyecek!

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

Luis Veiga Leitao

1915 yılında Moimanta da Beria'da doğdu. İlâç tanıtıcısı olarak Porto'da yaşıyor. Avrupa'nın birçok yerini dolaştı. Ülkesinin gazetelerinde yolculuk izlenimlerini anlattı. Bir edebiyat dergisinin yöneticileri arasındadır. Yayımlanmış iki şiir kitabı vardır: Enlem *(1950),* Taştan Gece *(1955). İkinci kitabını hapisanede yazmıştır.*

TAŞTAN GECE

Taştan gece,
duvarlar donuk,
pürtüklü ve diken diken,
demir parmaklık,
demir put,
çıplak taşlar üstünde
ölen bir ışık.

Ay ve ayın boynuzları
sipsivri bir süngü.

Taştan gece, dövülmüş gece.
–Bu sessizlik insanların
yüreğini boğsun diye.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

S A B A H

Günaydın, dedi gardiyan.
Hiç oralı olmadım.
Bir avuç anahtarın
farkına vardım varmadım,
üniforma üstünde
gülermiş gibi duran.
Alayın dayanılmaz kusmuğu.
Günaydın, neden günaydın?
Dinle hele, bay gardiyan
(kıpkırmızı kesiliverdi ağzım içimde):
Burda gecedir, hiç kimse de yok.
Gün dışarda başlamıştır başlamışsa.
Sen günaydını çık dışarda de!

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

MEKTUP

Sözcükler döküyorum kâğıda,
sessiz, durgun bir balıkçı nasıl
kayığını ırmağa koyuverirse, öyle.
Bu el değmemiş yerde, dipte, tek başıma,
bir kapıyor bir açıyorum ellerimi,
boğulmuş ellerimi,
ve ölmüş susuzluktan.

"İyiyim, bir tanem."

Sana yazarken şu sıra,
takılıyor gözlerim resmine,
yatağımın parmaklığına asılı,
takılıyor gözlerim resmine,
bulsun diye sözcüklerim gerçek tadını
beni dinleyenin,
beni söyleyenin,
beni çağıranın.

"İyiyim, bir tanem."

Dün ilkyazı gördüm
bahçelerden koparılmış bir çiçekte.
Bugün ağırlığı var omuzlarımda bir taşın,
kaba etime bir hançer saplandı saplanacak.
Ölüm gelirse, sevgilim, tatlım, ölüm gelirse,
bulamayacak yanında hiç kimseyi,
yalvaracağım, şunu iletsin sana:

"İyiyim, bir tanem."

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

Mario Dionisio

1916 yılında Lizbon'da doğdu. Roman filolojisini bitirdi. Orta öğretimde öğretmen olarak çalışıyor. Eleştiri yazılarıyla, bütün yeni-gerçekçilik dönemi boyunca, Portekiz edebiyatını büyük ölçüde etkiledi. Bu ünlü şair, hikâyeler, denemeler, tartışma yazıları da yazdı. Şiir kitapları: Şiirler *(1941),* Yakarmalar ve Tuzaklar *(1945),* Sarı Gülüş *(1950).*

ÖZGÜR SAATLER YOK ARTIK

Özgür saatler yok artık,
serbest bakışlar yok artık,
gelişigüzel sözcükler yok artık,
başıboş sesler yok artık.

Saatsiz günler yok artık,
kaygısız çiçekler yok artık,
kırlara inen akşam yok artık,
olur olmaz gülüşler yok artık.

Bırakılmış eller yok artık,
şaşkın odalar yok artık,
on sekiz ilkyaz yok artık,
birlikte geceler yok artık.

Camlarda güneş yok artık,
bahçelerde ay yok artık,
seninki benimki yok artık,
sağır kulaklar yok artık.

Çamlarda meltem yok artık,
başkaları maşkaları yok artık,
kapalı kapılar yok artık,
ne yakın, ne uzak yok artık.

Yürüyen ayaklar var yalnız,
yürüyen kocaman ayaklar var yalnız,
dağlarla, ovalarla yürüyen,
gece gündüz durmadan yürüyen.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

FARLARI SÖNÜK KAMYONLAR

Kamyonlar, farlarını söndürmüşler, kapkara,
hayaletler gibi, kara gecede,
uzaklaşırlar ölü evlerden, arkalarında
bırakarak kara pencereleri, kara korkuyu.

Küller ve cıgaralar tablanın dışında.
Kitaplar ve çamışırlar yerlerde.
Bir yaşlı adam mektuplar okur,
bir yaşlı adam yırtar mektuplarını,
ağlaya ağlaya bir yaşlı adam.

Yürürüm yollarda, ben neylerim yollarda,
apansız yabancıların doldurduğu yollarda.
Zamanın dışında dururum, ışıkların altında,
gülüşüm bir burgu gibi ağzımda.

Çev. A. Kadir - Şerif Hulûsi

BİRAZ DA SEVDİĞİMİZ ŞEYLERDEN SÖZ ETMEK

Biraz da sevdiğimiz şeylerden söz etmek
çölde doğmuş bir başka insanla.
Biraz da sevdiğimiz şeylerden söz etmek
hâlâ dumanlar çıkan yıkıntılar arasında.

Biraz da sevdiğimiz şeyleri düşünmek
sizin gibi susanla ve düşünenle.
Döndürmek yüzleri haykıran umutsuzluğa doğru,
ateşin ısıtmaya uğraştığı şu donmuş evde.

Sürekli bir alan kurabilmek,
sağlam bir alan,
alevler üzerinde,
vermek gözyaşlarının yerini,
yenilmez, tok adımlara.

Bizim ölmez şiirimiz işte böyle,
benim insan kardeşim!

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

Papiniano Carlos

1920 yılında Laurenço Marques (Mozambik)'te doğdu. Otuz yıldır Porto'dadır. Porto'da yüksek öğrenimini yaptı. Tiyatro eserleri de yazdı. Hikâyeleri büyük ilgi topladı. Yazdıklarının çoğunu yayımlayamadı. Başlıca şiir kitapları: Yeni Yol *(1946),* Ana Toprağı *(1949),* Rüzgârlar ve Ormanlar *(1952)* Sakin Sakin Yürüyelim *(1957).*

DUVARLARIN ÜSTÜNDE

Ne bir cehennem meleği,
ne hak yiyen bir tanrı,
ama insan,
meleklerden daha büyük,
daha büyük tanrılardan,
tanrıları, melekleri yaratan,
kendi kendisinin mimarı,
İNSAN!

Kaç kez düştü,
kaldı ortada kaç kez.
Özgürdür ama her zaman,
yenilmez, boyun eğmez.
Yeniler kanatlarını,
yeniler köklerini,
yeniler durmadan.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

HÜCREDE ÖLDÜ ARKADAŞIMIZ

Arkadaşımız öldü, arkadaşımız, yatar upuzun, yerde.
Arkadaşımız öldü, sessiz ve uysal, yatar upuzun, hücrede.

Arkadaşımız öldü, mosmor, çıt yok, yerde.
Arkadaşımız öldü, buz gibi, çıt yok, hücrede.

Arkadaşımız öldü, kaskatı, artık bir şey olmaz, yerde.
Arkadaşımız öldü, sapasağlam, artık bir şey olmaz, hücrede.

Arkadaşımız öldü, yapıştı kaldı, çakıldı kaldı, yerde.
Arkadaşımız öldü, ne de yakışıklı, çakıldı kaldı, hücrede.

Arkadaşımız öldü, yiğit mi yiğit, bekleye bekleye, yerde.
Arkadaşımız öldü, tertemizdi, bekleye bekleye, hücrede.

Arkadaşımız öldü, kapkara, gözleri yere çakılı, yerde.
Arkadaşımız öldü, yığıldı kaldı, gözleri yere çakılı, hücrede.

Arkadaşımız öldü, örnek insan, ders vere vere, yerde.
Arkadaşımız öldü, apaydınlık, ders vere vere, hücrede.

Arkadaşımız öldü, yemyeşil, öldürüldü, yerde.
Arkadaşımız öldü, kocaman, öldürüldü, hücrede.

Arkadaşımız öldü, sade ve yalın, yol göstere göstere, yerde.
Arkadaşımız öldü, arslanımız, yol göstere göstere, hücrede.

Arkadaşımız öldü, güçlü ve iri, dağlar gibi, yerde.
Arkadaşımız öldü, arkadaşımız, dağlar gibi, hücrede.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

ŞARKI

Kırmızı ekinlerin yemyeşil kıtlığında
geçiyorsun, Catherine, ve gülümsüyorsun.
Kırmızı ekinlerin yemyeşil kıtlığında
ah! Tarlalarda biten gelincik!

Kara ekinlerin kırmızı kıtlığında
ne izler kazınmış, Catherine, senin alnına.
Kara ekinlerin kırmızı kıtlığında
ah! Kargalar ufukları gagalar!

Kırmızı ekinlerin kara kıtlığında
ah, gelincik! Ah, Catherine'cik!
Kırmızı ekinlerin kara kıtlığında
parladı otuz gülle tarlalar üstünde.

Otuz gülle,
açlığını öldürdü, Catherine.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

EKİCİNİN ÖLÜMÜ ÜZERİNE SÖYLÜYORUM

Taşırdın sırtında bir gemi
ışıklardan,
taşırdın yüreğinde bir taş
ve boyun eğmeyen şehrin sesini.

Taşırdın alnında bir tanyeri
başaklardan,
taşırdın dudağında sözcükler,
ne ateşten, ne soğuktan, ne ölümden korkarlar.

Kinde ve derinleşen korkuda,
sakınmadan gözünü budaktan,
varırdın her gece varacağın yere,
kurardın umudu bir kere daha.

Ekerdin toprağa tohumu,
ne de çok severdin bu işi
(seven alırmış sevdiğinin biçimini),
şimdi sen de, ey ekici, tohum da,
yeraltında, saklı ve öfkeli.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

Carlos de Oliveira

1921 yılında Brezilya'da doğdu. Ailesi Portekiz'lidir. Genç yaşta Portekiz'e geldi, öğrenimini yaptı. Coimbra yeni-gerçekçileri arasında yer aldı. Birçok roman yazdı ve Jose Gomes Ferreira ile, Portekiz halk hikâyeleri dizisini yayımladı. Başlıca şiir kitapları: Fakir Ana *(1945),* Kaybolan Ekin *(1948),* Cehenneme İniş *(1949),* Uyum Toprağı *(1950),* Kantat *(1960).*

YOLCU

Açlık haberleri getiriyorum size,
boynu bükük tarlalar boyunca yayılan:
Rüzgârın öfkesi zincirlerini kopardı,
ey yoksulluk, bize bir sen kaldın.

Verdiğim haberler çok acı:
Koptu başaklar saplarından,
rüzgâr çekti gitti dörtnala,
ey yoksulluk, bize bir sen kaldın.

Geceler geçti gitti, gündüzler geçti gitti.
Tüm renkler yıldızlara doğru ağdı gitti.
Bir sen kaldın, bu kapkara yalnızlıkta,
ey yoksulluk, kala kala, bir sen kaldın.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

ACININ ŞARKISI

Acımı kınıyorlar ve umutsuzluğumu,
ey dağılmış insanlar, mısralarımın acısı,
sizin acılarınızdan başka mı ki!
Ayrı mı ki, ey düşüncem, acım acından!

Bir gün elbet güzel şeyler söyleyeceğim şarkılarda,
o tatlı ışık dağıtır dağıtmaz karanlık geceyi,
bizi bir duvar gibi saran karanlık geceyi.
O gün inip geleceksin, ey sevinç, krallığından!

Siz acı çekedurun benim susmayışımdan bu ara:
Duvar yıkılana kadar, karanlık dağılana kadar,
kader bir öç alma şarabı olana kadar.

Bir savaş sesidir bu, benim bu can çekişen sesim:
yoklasın hele bir acısını, güveni olan kişi,
o zaman umudunu korumasını öyle bir becerir ki!

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

KİNİN ŞARKISI

Aşka boğulmuş tutkusu kinin,
yüreğimde ne tatlı, ne tatlı!
Güneşsiz bir gün gibi o,
kölelikte kudurmak gibi.
Sen benim kinimi duymalısın,
yoksa kim yüceltecek bu kini?
Gözümü kör etsin şu ekmek,
unutursam eğer bu andı!
Çıksın gelsin soğuk ölüm,
yıldızların ışığı gibi soğuk:
Yeter ki diz çöküp ölmeyelim,
yoksa ölüm hoş geldi safa geldi!

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

EGITO GONÇALVES

1922 yılında Matosinhos'da doğdu. Ailesi yoksuldu, teknik okulda okuyabildi, sonra Asor adalarında askerliğini yaptı. Yazmaya bu takımadalarda başladı. İlk şiirini ve yazılarını burada yayımladı. Akserliği bitince, birçok işe girdi çıktı. Şimdi bir özel kuruluşta memur olarak çalışıyor. Başlıca eserleri: Ada Arkadaşlarına Şiir *(1950),* Siste Bir Adam *(1950),* Mümkün Kaçış *(1952),* Sakat Serseri *(1957),* Yüzünle Yolculuk *(1958),* Eylül Anısı *(1960). Gonçalves, birçok ünlü şairden çeviri de yaptı. Bazı arkadaşlarıyla öncü ve kavgacı bir dergi olan* Abluka Haberleri*'ni yönetiyor.*

DAHA SONRA YAZACAĞIM

Daha sonra yazacağım, daha sonra,
saf şiirler, aydınlık şiirler,
daha sonra söz edeceğim kuşlardan.
Daha sonra, daha sonra.

Daha sonra yazacağım, daha sonra
gemileri, kıyıları.
Daha sonra, daha sonra,
canım ay ışığını,
evleri ışığa boğan.

Daha sonra, daha sonra.
Özlemini çocukluğumun,
toy aşkımı,
daha sonra, daha sonra,
en seçme uyaklarla.

Bırakın ama bugün beni,
bırakın ağlayayım
boşana boşana.

Çev. A. Kadir

SORGU SIRASINDA ÖLÜM

Sabahın üçünde, uzaktı uykum düşlerden.
Uyuyordu karım yanımda.
Gezdirdim kalçalarında elimi.

Sonbahar ayı parlıyordu yolların üstünde.
Kış gecelerini haber veriyordu rüzgârın soluğu.

Sabahın üçünde, hemen bütün arkadaşlar
uykudaydılar. İçlerinden biri, yalnız o,
dönüyordu gece işinden, yorgun argın.

Hora teptiği saatti ışıltıların mezarlarda,
uykuyu haplarda aradığı saatti sürgünlerin.

Sabahın üçünde, uyumamıştı henüz karısı onun.
Bir atkı atmıştı sırtına, elinde bir kitap.
Kaçmıştı uykusu, yarım saat olmuştu ışığı yakalı.

Vakit geçip gidiyordu sorgu odasında.
Bin vatlık iki ampul kesiyordu havayı.

Kalp direnmekten vazgeçti, sabahın üçünde.
İki görevlinin karşısında bir ölü adam,
ve iki kül tablası, içinde otuz izmaritle.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

ABLUKA HABERLERİ

Senin tarafsızlığına sığınarak,
senin uzunca yuvarlak yüzüne, aydınlık güzelliğine,
abluka haberleri gönderiyorum
kaygıyla bekleşen yurttaşlara.

Onlara acılarımızı bir bir dökeceksin yüreğinden,
saçlarımızı ağartan günleri dökeceksin,
telâşı anlatacaksın onlara ve sözcükleri,
saçlarına gizlice bağladığımız.

Örnek kinimizi anlatacaksın onlara,
savunmamızı sağlayarak ardımızdan
–gece için tek şilte
çiçeklenmiş açlıktan ve acıdan.

Geçecek tarafsızlığın senin
gümrük duvarlarının ötesine,
valizinde olacak birkaç resim,
bir kart, iki mektup, ve gözyaşı, bir damlacık.

Sessiz sedasız nasıl çalıştığımızı anlatacaksın,
sessizliği nasıl yırtıp geçtiğimizi,
sessizliği nasıl içtiğimizi yudum yudum,

nasıl yüzdüğümüzü ve boğulup öldüğümüzü,
delinerek katı ve keskin sessizlikle.

Var git, aydınlat bir alev gibi,
bizim olan bu dünyada, duvarların ötesinde
bulacağın insanları aydınlat,
bıçaklanan şiiri, sırtımızdaki korkuyu.

Var git, anlat gündelik gazetelerde,
ya da asitle yaz duvarlara
gördüğünü, bildiğini, benim söylediklerimi
az önce iki bombardıman arasında.

De ki onlara, anlaşılmaz hiçbir zaman
bizi yükselten kulelerin gizi,
de ki ateşten bir çiçek asılı durur orda,
duru ve kızgın adını haykıran.

De ki onlara, şehirde dayanıyorlar,
bomba parçalarından tanınmaz haldeler,
su var ama, yiyecek azalmada,
öfke büyümede,
umut çoğalmada.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

D Ì Z Ì N

a

Alberti, Rafael *16, 163, 188, 217*
Alcantara, Manuel *163, 334*
Altolaguirre, Manuel *163, 210, 260*
Ana, Marcos *163, 309*
Apollinaire, Guillaume *19, 99*
Aragon *16, 19, 108, 136, 157*
Aymerich, Angela Figuera *163, 249*

b

Béranger *19, 40*

c

Cabanero, Eladio *163, 347*
Carlos, Papiniano *351, 377*
Celaya, Gabriel *163, 280, 298*
Cernuda, Luis *163, 242*
Clément, Jean-Baptiste *19, 82*
Corneille *19, 37*

d

Desbordes-Valmore, Marceline *19, 46*

Desnos, Robert *19, 144, 157*
Dionisio, Mario *351, 372*
Dupont, Pierre *19, 77*

e

Eluard, Paul *16, 19, 108, 157, 240*

f

Felipe, Leon *163, 179*
Ferreira, José Gomes *351, 352, 383*
Fonseca, Manuel da *351, 357*

g

Gonçalves, Egito *351, 387*
Gonzales, Angel *163, 329*
Guillevic *19, 157*

h

Hernandez, Miguel *163, 265, 306*
Hierro, Jose *163, 298, 313*
Hugo, Victor *19, 49, 230*

j

Jimenez, Juan Ramon *163, 175, 184, 188, 217*

l

Leitao, Luis Veigao *351, 367*
Lorca, Federico Garcia *108, 163, 164, 188, 260, 265, 363*

m

Machado, Antonio *163, 164, 217, 219, 329*
Marot, Clément *19, 23*
Maynard, François de *19, 35*
Moreau, Hégésippe *19, 57*

n

Namorado, Joaquim *351, 363*

o

Oliveira, Carlos de *351, 383*
Otero, Blas de *163, 298*

p

Pacheco, Jesus Lopez *163, 342*
Periers, Bonaventure des *19, 30*
Plantin, Christophe *19, 33*
Pont-Alletz, Jean de L'Espine du *19, 26*
Pottier, Eugène *16, 19, 63*

Prados, Emilio *163, 210, 260*
Préverts, Jacques *19, 152*

r
Rutebeuf *19, 20*

s
Supervielle, Jules *19, 106*

t
Tzara, Tristan *19, 130*

v
Valente, Jose Angel *163, 338*
Verhaeren, Emile *16, 19, 85*
Villa, Jose Moreno *163, 184*

Fransa François de Maynard, Corneille, Victor Hugo, Eugène Pottier, Guillaume Apollinaire, Paul Eluard, Tristan Tzara, Aragon, Guillevic, Jacques Prévert

İspanya Antonio Machado, Federico Garcia Lorca, Rafael Alberti, Miguel Hernandez, Gabriel Celaya, Marcos Ana, Jose Angel Valente, Blas de Otero, Jesus Lopez Pacheco, Eladio Cabanero

Portekiz José Gomes Ferreira, Manuel da Fonseca, Joaquim Namorado, Luis Veiga Leitao, Mario Dionisio, Papiniano Carlos, Carlos de Oliveira, Egito Gonçalves

"İçinde yaşadığımız dünyayı nasıl görüyoruz? Bize gösterildiği gibi mi, yoksa gerçek yüzüyle mi? Elbet emeğin, emekçinin yoğurduğu bir maya var ve bu belirliyor dünyanın gerçek yüzünü. Her alanda olduğu gibi sanatta da bu böyle. Şiir, sanatın en köklü dalı olarak, bu yüzün ortaya çıkmasında, görülür kılınmasında önemli bir yer tutuyor.

A. Kadir'in büyük bir emekle, titiz bir çalışmayla başlattığı Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri antolojisi, işte bu işlevi yansıtan ürünlerden. Onu okuduğumuzda, şiirin yalnız belli ülkelerle, belli başlı ozanlarla değil, bütün kara parçalarını çağlar boyunca kapsayan ana damarıyla buluşuyoruz.

Antolojinin her cildi, biraz daha belirlilik kazanan bir yüzü çıkarıyor karşımıza. Mayasında emeğin, emekçinin yer aldığı bir dünyanın gerçek yüzünü."

Kemal Özer

EVRENSEL BASIM YAYIN

ISBN 975-6865-30-X
9 789756 865309